

Edebiyat Defteri

M.Talat Uzunyaylılı -Yazıları-

Oluşturulma Tarihi:
25 Kasım 2024 Pazartesi

Yayınlayan:
Edebiyatdefteri.Com
Türkiye'nin Kültür ve Sanat Platformu

Allah'a teşekkür etmemek kibirliliktir!

????????? ???? ???? ???? (*) ?????????? ????
“Hamd, âlemlerin Rabbi, Rahman ve Rahim olan Allah’adır” (Fatiha, 2)

Allah Teâlâ, bu âyette, yüce Zat’ını bize haber veriyor. Varlığın, dünya ve ahiret hayatının sahibi ve yöneticisi olduğunu öncelikle müjdeliyor. Rahmaniyet ve Rahimiyetinin dünya, berzah, ahiret, cennet ve cehennem gibi yaşam evrelerini kuşattığını bildiriyor. Bu noktadan itibaren anlıyoruz ki, insan, Allah tarafından ebedi bir varlık olarak yaratılmış ve koruma altına alınmıştır.

Sonuç: Öyle ise, ‘insana’ düşen görev, farkındalık hâlinde, Allah’a, bütün yaşam evrelerinde teşekkür etmektir. Allah’a teşekkür, Kur’an-ı Kerim’de gösterildiği şekliyle, kulluk (ibadet) yapmaktır. İbadeti yoksa insan, ŝükürsüzdür. Markette kendisine yol verene yürekten teşekkür eden insanın, kendisine hayat ve ebedilik bahşeden, âlemleri kendisine ev yapan Allah’a karşı hamdı/ibadeti terk etmesi büyük bir düşüncesizlik ve kibir olacaktır. Kibir ise, şeytanın tarafına geçmek ve orada saf tutmaktır.

[italik]Not: Bu köşede Kuran ayetleriyle ilgili, bir gazeteci-yazar sıfatıyla, özgün fikirler yayınlayacağım. Bu yazılar bir tefsir iddiası taşımamaktadır. [/italik]

'Din Günü'nde bize ne olacak?

[ikiyanayasa]"Mâliki yevmiddîn..."
"Din gününün sahibi Allah..." (Fatıha 4)

Ortada bir mal varsa, onun bir sahibi zorunlu olarak vardır. Bizim dediğimiz şeyler gibi... Bu kâinata, içindekilerle birlikte, bir mülktür ve bu mülk, Allah'a aittir. Bizim dediğimiz şeylerin, mesela otomobilimizin, evimizin nasıl bir amacı varsa, bu kâinatın ve içindekilerin de, bir yaratılış amacı vardır.

Nedir bu amaç? Cevap için Kuran'a baktığımızda şunu görüyoruz: Rabbimiz, bu âlemleri din için yaratmıştır... Evet, bu güzel dünyamızın ve bu güzel insanların, yaratılış nedeni, dindir.

Dünya ve insan, din için yaratılmışlardır.

İnsanın ve dünyanın yaratılış gayesi budur; din.

Bunun kanıtı nedir? Bunun kanıtı, ilk insanın aynı zamanda bir peygamber olmasıdır. Kuran'ın ifadesine göre, Rabbimiz, çok sayıda peygamber göndermiştir. Peygamberlerin insanlığa tebliğ ettiği dindir; din, bize Allah'ı ve Allah'ın varlıklarını, bunların nedenini, Allah'ın emir ve yasakları tanıtır.

Allahü Teâlâ'nın son kitabı, diğer kitabı dinlerin, ilahi hükümlerini de içinde toplayan, Kuran'dır. Rabbimizin son peygamberi de, Hz. Muhammed'dir (sav). Hz. Muhammed (as), son peygamber olarak, bütün insanlığa gönderilmiştir. Bu husus Kuran'da şu ayetle müjdelenmiştir: "Ve ma erselnake illa rahmeten lil âlemin / Biz Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik." Bunun sebebi, insanlığa, kurtuluş yolu olan İslam dinini tebliği etmesi ve bu dinin başöğretmeni olmasıdır.

Dini kaynaklarda, Allah'ın mülkü olarak dünya, ahretin ekeneği, bir tarlası olarak, ifade edilmiştir. Yaşamak demek, bu dünya tarlasında, çeşitli faaliyetlerde bulunmak demektir. İnsana serbest seçimlerde bulunabilmesi için, irade, yani seçme hürriyeti verilmiştir. Ancak, insana din indirilerek, bu hürriyeti karşısında sorumlu tutulmuştur.

Kuran'ın ifadesine göre; kişi, dünya hayatını, Allah'a inanarak, dinin gereklerini yaparak yaşarsa, ahrette ebedi olarak hayat süreceği cennete konulacaktır. Aksi takdirde, kişinin, ahretteki yeni yaşama bölgesi, cehennem olacaktır.

Bugün yeryüzünde 7 milyar civarında insan olduğu söylenmektedir; bizim gün kavramımız da, malum, 24 saatlik bir süreyi kapsamaktadır. 7 milyar insan, her bir günü, kendi seçimleri doğrultusunda yaşayıp, ömürleri varsa, ikinci bir güne ulaşabilmektedirler. Gün tek; fakat 7 milyar insan, her bir günü, 7 milyar gün gibi yaşamaktadırlar. Çünkü herkesin kendine özgü bir dünyası var ve herkes, kendisine verilen günü, kişisel parasını harcar gibi, kafasına göre, harcamaktadır. Allah'ın, bu işle görevli melekleri, bir para hükmündeki günün, nasıl harcandığını, kişinin kendisine armağan edilen günle ne yaptığını, tamamen kayıt altına almaktadırlar. Tabir caizse, Rabbimiz, bir hilkat harikası olarak yarattığı insana, pek çok değer vermekte ve onun her bir fiilini kayıt altına almaktadır. Meleklerin tuttuğu bu kayıtlara, Amel Defteri denilmiştir.

Ahret hayatı, yani Mâliki yevmiddîn, din günü, Rabbimize ait bir gündür. Ve bu günde, her şahıs, amel defterindeki kayıtları üzerinden, dünya günlerinin hesabını verecektir.

Allah Teâlâ'nın huzurunda, kişisel hesaplarımızı vermek ve yeni hayatımızın nerede devam edeceğiyle ilgili kararı öğrenmek üzere toplanacağımız gün, insanın iradesinin ve hürriyetinin sona erdiği bir gün olarak, büyük ve zor bir gün olsa gerektir.

Bu dünyanın ve insanın, din için yaratıldığını anlayanlar, kendilerine armağan edilen dünya günlerini, kurtuluş sebebi olan Kuran'a ve Hz. Muhammed (as)'e bağlı olarak yaşamayı seçerlerse, ahret sabahının o zor gününde, Mâliki yevmiddîn / din gününün sahibi Allah'ın huzurunda, Onun rahmetiyle muamele göreceklerdir.

Unutmamalıyız ki dünya din içindir; biz insanlar da Allah'ın mülkünde, Allah'ın indirdiği dini yaşamak için yaratıldık... Bununu farkında olamayanların hayatı bu dünyada da ahrette de dram olacaktır.

[/ikiyanayasa]

[italik]Not: Bu fikir yazıları özgündür ve bir tefsir iddiası taşımamaktadır. [/italik]

İbadet insanın acizliğini ifadesidir!

"Yalnız sana ibadet eder yalnız senden yardım isteriz." (Fatiha 5)

Yaratılanlar kendilerine ve diğer varlıklara sahip çıkamazlar. Varlığın tek sahibi Allah Teâlâ'dır. Varlık, münhasıran insan, sadece Allah Teâlâ'ya ibadet ederek şükrünü gösterebilir. Var olmanın, hele insan olarak var olmanın bedeli, hiçbir maddi ve manevi karşılıkla ödenemeyecek kadar büyüktür.

Allah Teâlâ, insanların ibadetlerini, sayılamayacak nimetlerine, engin ihsanlarına bir karşılık olarak, rahmaniyeti ve rahimiyeti nedeniyle, kabul etmektedir. İbadet ise; yaratılanın, yaratana karşı, şuurunda olarak, bazı tutum ve davranışlarla teşekkür etmesidir. (Namaz, oruç, zekât vb.) Sebeplerle iş görenin Allah Teâlâ olduğunu bilip her hâl ve şartta, 'sadece sana kulluk ederiz', demelidir. İbadette, nihayet insanın aczini itirafı ve Allah Teâlâ'yı yüceltmesi vardır. İsteme fiili de zaten bu bilinçten sonra ortaya çıkabilir ancak.

Sonuç: İnsan, diğer tüm varlıklar gibi, yardıma muhtaç olarak yaratılmıştır. Hâliyle her varlık gibi, insanın da yardıma ihtiyacı vardır. İbadetimizi Allah Teâlâ için yaptığımız gibi, isteyeceklerimizi de yine Allah Teâlâ'dan istemeliyiz.

Her yeni gün ahirete doğru yapılan bir yolculuktur.

????????? ?????????????? ???????????????????
“Allah’ım, bizi doğru yola ilet” (Fatiha 6)

Yol; insanı, maddi ve manevi olarak belli amaçlara ulaştıran, imkândır. Ayette geçen ‘hidayet’ sözcüğü, doğru yol, Allah Teâlâ’nın yolu demektir. Bu doğru yol, bizi, dünyadan Ahiretteki yeni yaşam bölgemize götürdüğünden, önemlidir. Bu yol, manevi bir yoldur. Kur’an-ı Kerim’e göre yaşamak demektir. Allah Teâlâ’nın yolu Kur’an-ı Kerim’le temellendirilen Müslümanlıktır. Yolculuğunu Kur’an-ı Kerim buyruklarına uygun şekilde yapan her birey Allah Teâlâ’nın doğru yolu üzerinde hareket etmekte ve Cennetteki evine doğru emin bir şekilde gitmektedir.

İnsan aslında bir yolcudur ve her an yoldadır. Yol olgusu ve yolculuk fikri insan hayatının bir gerçeğidir. Her gün evle iş yeri arasında gidip gelirken yolun güvenli olmasına dikkat ederiz. Belediye yolumuz üzerinde bir çalışma başlatmışsa, ortalık toz-dumansa, eve ulaşmak için yeni, güvenli bir yol ararız. Allah Teâlâ’nın doğru yolu olan ‘sırat-ı müstakim’ ise, tabii ki, dairemizle evimiz arasındaki yolun adı değildir. Allah Teâlâ’nın yolu, ifade ettiğimiz gibi, insanı, dünya evinden ahiret evine götürecektir; bu yol, Hz. Âdem’den beri büyük bir cadde olarak apaçıktır ve pırıl pırıldır. Dünya yaşantısının sona ereceği ana kadar Allah Teâlâ’nın yolu, yani Kur’an-ı Kerim, açık kalacaktır.

Sonuç: Alışkanlık edip her sabah uyanınca güne besmele okuyarak başlamalıdır. Sonra da yaşanacak günün yeni bir ahirete yolculuk günü olduğunun bilincinde hareket edilmelidir. Hatta farkındalığı sağlayabilmek için, niyet bile edilebilir: “Allah’ım; Şükürler olsun sana. Ölümün kardeşi olan uykudan bu sabahta beni sağ olarak uyandırdın. Yeni bir uyku saatine kadar geçecek zamanımda, armağan ettiğin günü, ahiret yolcusu olduğum şuuruyla yaşamamı nasip et. Mola yerlerine benzeyen dünyaya ait iş-güç ortamlarında bir yolcu olduğumu unutmadan meşguliyette bulunmamı, oturup kalkmamı, alıp satmamı, mümkün kıl. İnsanlarla ve dünyayla ilişkilerimde ahiret yolcusu olduğum gerçeğinin aklımdan çıkmasına izin verme...”

M.Talât Uzunyaylı

Bizi ihtiyaçlı bir varlık olarak yaratan ve ihtiyacımızı gideren Allah Teâlâ'dır.

???????? ???? ?????????? ?????????????? ?????????????? ?????????? ?????????????????????? ?????????????????? ??????????????????????

“Bizi doğru yola, nimete erdirdiğin kimselerin, gazaba uğramayanların, sapmayanların yoluna eriştir.” (Fatiha 7)

İnsanın maddi ve manevi ihtiyaçları var. Nimet; insanın ihtiyacı olan şeye ulaşmasıdır. Ebedi yaşama sahip kılınan insanın ebedilik hayatına doğru yaptığı yolculukta ihtiyacı olan her şeyi karşılayan Allah Teâlâ'dır. İnsanın aldığı havayı, yediği gıdayı, gözüne gelen ışığı, kalbinde parlayan inanma ışığını, Allah Teâlâ'dan bilmesi, doğru yolda hareket ettiğinin kanıtıdır. Elindeki imkânları kendi çabasının bir sonucu görmesi, tabii ihtiyaçlarının ise tabiat ve evren tarafından karşılandığını düşünmesi, Allah Teâlâ'nın yolunu kaybetmesi, demektir. Güneşin aydınlatmasına ve ısıtmasına rağmen güneşi görmediğini ve böyle bir şeye inanmadığını düşünmek ve söylemek gibi, bu durum, büyük bir körlüktür. Allah Teâlâ'nın nimetini inkârdır. İhtiyaçlarını giderene karşı nankörlüktür. Koyu bir cehalet ve kibirdir. Bu inaniştaki insanlar dünyadan bir çıkış olmadığını düşünürler. Bütün enerjilerini dünyadaki günlerini iyi geçirmek için çeşitli uğraşların peşinde harcarlar. Bir kısır döngü içerisinde kendi nefisleri etrafındaki yolda yıllarca döner durur ve o hâl üzere de ölürler.

Sonuç: ‘Allah’ım, bizi bu tür insanların düştüğü hâle düşürme, onların gittikleri yolda yürütme. Senin apaçık, ışıklı caddenden, ayağımızı ve gözümüzü kaydırma. Âmin.’

İNSAN ALDATIR, ALLAH ALDATMAZ!

“...Allah Teâlâ'nın açıklaması Kur'an-ı Kerim, şüphe içermez...” (Bakara 2)

Bakara Suresi'nin başındaki 'elif, lam, mim'den sonraki bu ilk âyette, Allah Teâlâ insanlığa Kur'an-ı Kerim yoluyla varlık problemini, dünya ve ahiret gerçekliğini, şüpheyeye yer bırakmayacak şekilde açıkladığını bildiriyor.

Şüphe, insanın söz ve davranışlarıyla ilgilidir; Allah Teâlâ, aldatmaz. Allah konusunda insanları şüpheyeye düşürenler, kapitalizm, sosyalizm, komünizm, faşizm, liberalizm vb. ideoloji bağlılarıdır. Açıkça veya dolaylı bir ifade ile Allah Teâlâ'ya değil, ürettikleri ideolojilere, kurdukları siyasi ve sosyal sistemlere inanılmasını isteyenler, insanlığa, derin hüsranslar yaşattılar. Son beş yüz yılın dünya tarihi bu gerçeği açıkça gösterir. İnsanlık, bu sürede, âdeta kobay fareleri gibi kullanıldı; üzerlerinde çeşitli siyasi, sosyal ve kültürel yapılar denendi. Sonuçta insanlığa ağır faturalar ödetildi; kitleler, gerçek anlamda aldatıldı.

Yalan rüzgârlarının bilim ve felsefe ısıkları çalarak estiği bir çağdayız. Tarih, iddialar, ütopyalar, ideolojiler, yani yalancılar mezarlığıdır aynı zamanda. İnsanlığı çeşitli sorunlarından kurtaracaklarını ileri sürdükleri nice görüş, öneri ve uygulama, tarih mezarlığında, toza toprağa bulanmış, hüsrans içinde yatmaktadır. Güvenilir oldukları varsayılan ideolojiler, bilimsel gerçeklik denilen iddialar, tezler, antitezler, şunca felsefi görüş, siyaset ve ekonomi modeli ve uygulaması, iddialı nice kültür ve sosyal devrim, üst üste alt alta yuvarlandıkları bu çukurda, ürkütücü bir yekûn olarak durmakta, bu korkunç heyula, insaniyete, artık kimden şüphe etmesi, kime güvenmesi gerektiğini apaçık göstermektedir. Görüyoruz ki, Allah Teâlâ aldatmaz; fakat insan aldatır. Tarih, bunun kanıtıdır. Uzak geçmiş yerinde dursun, yakın geçmişe kısaca bakalım. İnsanları kimin aldattığını görelim.

Kapitalizm 16. Yüzyılda başlayan Batı dünyasında bugünde geçerli olan sermaye ve sömürü üzerine kurulu egemen sistem. Kapitalizm insanlar arasında eşitlik vaat etti. Sermayeyi, özel mülkiyeti, üretim araçlarını, üretimi ve verimliliği yüceltti. Ancak, yüz yıllardır devam eden kapitalizmin tarihine baktığımızda, kendi dışındaki dünyayı sömürge hâline getirdiğini görüyoruz. Kapitalizm tarihsel olarak maddi gücünü zayıf milletlere karşı baskı ve sömürü amaçlı kullandı. Sonunda adalet duygusundan yoksun kaldı. Afrika halklarını köleleştirdi. Artçıları günümüzde de devam eden korkunç savaşırlara neden oldu. Kapitalizme başta Marksistler olmak üzere, çeşitli çevreler eleştiriler yönelttiler. Eleştirilerin ortak noktası kapitalizmin insanlar arasında sosyal ve ekonomik eşitsizliğe yol açtığıydı. Kurtuluş sosyalizm ve komünizmdeydi.

Sosyalizm-Komünizm: Kapitalizme kızanlar, kurtuluş için Sosyalizme ve Komünizme sarıldılar. Komünistler, insanlar arasında asıl gerçek eşitliği kendilerinin sağlayacağı teziyle toplumları etkilediler. Tanrı inancını kapitalist sistemin sömürü araçlarından ve ayakta tutucularından biri saydılar. Dini inkâr ettiler. Yoksul sınıflar, özellikle Batı Avrupa'daki işçi kesimi ve işçilerin üretimden gelen emeklerini ise yüceltiler. Mülkiyetin, üretim araçlarının, kapitalist sınıfa değil, işçilere, işçilerin iktidarı olan devlete ait olması gerektiğini ileri sürdüler. Komünist ideoloji, doğup büyüdüğü Batı Avrupa ülkeleri yerine, ihtilal yoluyla Rusya'da iktidara geldi. Rusya'da insanların ellerindeki her şeye el konuldu. Kiliseleri kapatıldı. Devrimin yerleşmesi için görülmemiş zorbalıklar yapıldı. Komünizm aleyhtarı sayılarak 25 milyon insan öldürüldü. Sonunda Rusya komünistleri komünizmin insan doğasına aykırı bir sistem olduğuna ikna olarak rejime 1980'li yıllarda son verdiler. Kapitalizme ve kiliseye döndüler!

Faşizm ve Nasyonal Sosyalizm: Avrupa'da ortaya çıkan şovenizm ve ırkçılığı yücelten yönetim anlayışlarıdır. İtalya'da Benito Mussolini, Almanya'da Adolf Hitler gibi yöneticiler iktidara gelerek faşist ve Nasyonal Sosyalist yönetimler kurdular. Toplumunu tek tipleştirerek diktatörlükle hükmettiler. Savaşlara neden oldular. Ötekileştirdikleri insanlara karşı, soy kırım dâhil, her türlü insan hakkı ihlalini çekinmeden yaptılar.

Liberalizm: Kapitalizmin vahşi yanlarını törpülemeye çalışan ekonomik olmaktan çok ideolojik özellikleri olduğu ileri sürülen bir sistemdir. Liberalizm, bireylerin özgürlüklerini ve hukuki eşitliğini, devlet yönetiminde ise güçler ayrılığı prensibini, savunmaktadır. 'Hukuki eşitlik var, fakat sosyal eşitlik yok!', 'Zenginin daha zengin olduğu bir sistem' diyen komünistler ve sosyalistler, liberalizme karşı çıkıyorlar.

Bu ideolojilerin hepsi insanlığa bir dünya cenneti vadiyle ortaya çıktı. Hepsisi de özünde Allah'a ve ahirete karşı bir tavır takındı. Bunu, kimi komünizmde olduğu gibi, açıkça, kimi de liberalizmde olduğu gibi, dünyayı ve onun imkânlarını yüceltip 'dünya şehvetiyle' sarhoş ederek yaptı. Sonuç şudur: Batan ve devam eden beşeri sistemler, ütopyalar, gerçekleştirilen siyasi ve ekonomik modeller, en nihayetinde insanlığa hayal kırıklığı yaşattılar. Bugün bu ideolojilerin şüphe içermeyen hiçbir tezinin ve görüşünün olmadığı savunucuları tarafından ifade edilmektedir.

Sonuç: İnsanlık bunca yaşadığından sonra durup artık Allah Teâlâ'nın konuşması olan Kur'an-ı Kerim'i dinlemek ve anlamak zorundadır. Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de, kendini bize tanıtıyor; sıfatlarını ve fiillerini anlatıyor. Bu evreni yarattığını, bir amaç için ayakta tuttuğunu, insanlara ve diğer canlılara hayatı kendisinin verdiğini bildiriyor. Ölümünden sonra insanları tekrar dirilteceğini ve ebedi kalacakları cennet veya cehenneme yerleştireceğini, söylüyor. Kimse bugüne kadar ortaya çıkıp Allah Teâlâ'nın bu açıklamalarını yalanlayabildi mi? Bu evren Allah

Teâlâ'nın değil, benim! diyen biri var mı? İddia sahiplerinin kurdukları düzenlerin akıbetini yukarıda ifade ettik. Hepsi de çöp sepetindedir. Tarihsel olarak biliyoruz ki, Allah Teâlâ, Kur'an-ı Kerim'de ne buyuruyor ise, sadece o 'mutlak gerçektir' ve Onun dediği olmaktadır. İleride de sadece Onun dediği olacaktır. Çünkü Allah Teâlâ, aldatmaz, insan insana inanır ve aldanır. [/italik][/italik][/italik][/italik][italik][/italik]

Takva evi çökmüştür!

[ikiyanayasa]

“Kur’an-ı Kerim, muttakiler için hidayet kaynağıdır.” (Bakara 2)

Bakara Suresi ikinci âyette, “Kur’an-ı Kerim, muttakiler için hidayet kaynağıdır” buyruluyor. Âyetin, ele aldığımız önceki bölümünde, Kur’an-ı Kerim’in, Allah Teâlâ’nın açıklamaları olduğu ve şüphe içermediği, -tarihsellik düzleminde, evrensel bir kesinlikle- ifade edildikten sonra, Kur’an-ı Kerim’in ancak, Allah Teâlâ’yı tanıyan (Takva sahibi) Müslümanlara yolculuk/yaşam kılavuzu olabileceği ifade buyruluyor. Apaçıkken, hiçbir şüphe içermiyorken, Kur’an-ı Kerim, niçin sadece muttakilerin yolculuk/yaşam kılavuzu oluyor da, diğer insanların olmuyor?

Muttaki/takva, Müslümanlara ait bir sıfattır; ahiret yaşamında ise büyük bir statü sebebidir. Kur’an-ı Kerim’i yaşam kılavuzu yapanların bu sıfatı taşıdıklarının açıklanması, ancak bu sığata sahip insanların Allah Teâlâ’yı gerçek anlamda tanıdığını, dinlediğini ve gerekeni yaptığını, bize gösteriyor.

Bu durum insanın yetiştirilmesiyle ilgilidir; eğitilmiş, değer yargıları edinmiş, toplumsal sorumluluğu gelişmiş insanlar kurallara uyarak yaşarlar. İyi bir eğitim almamış, aile terbiyesi görmemiş, hak-hukuk kavramı gelişmemiş insanlar ise, kuralların varlığına rağmen, istedikleri gibi davranırlar. Beşeri kanunlara nasıl bilinci ve sorumluluğu gelişmiş insanlar riayet ediyorlarsa, Allah Teâlâ’nın, insanı çalıştırma, yönetme kılavuzu olan Kur’an-ı Kerim’e da ancak maddi-manevi terbiye görmüş (muttaki) insanlar uymaktadır. Diyanet İşleri Teşkilatı’nın, gerçek tarikatların, Allah rızası için koşturan cemaatlerin, samimi iş gören hayır kuruluşlarının çatısı altında kuşkusuz ihlas sahibi insanlar pek çoktur, ancak hayatın pratiğine, -insanların duygu, düşünce, tutum ve davranışlarını açığa vurma biçimlerine- baktığımızda, takva üzere hareket eden insan sayısının, azlığını da görebiliyoruz.

Hakikat şu ki; bugün muttaki sıfatı taşıyan insan sayısı azalmıştır; takva sahiplerinin, bireysel kimi örnekleri ileri sürülse de, toplumsal karşılığı yoktur. Hayatın pratiği başka bir dil kullanmaktadır. Kitleler, daha çok, kendi istekleri (nefs) doğrultusunda hareket etmektedirler.

21. yy’da aileler, devlet, dış başarıyı ‘her şey’ saymaktadır. Çocuklara, gençlere, dış başarıyı elde edebilmeleri için her türlü imkân sağlanmaktadır. Özel okullara, dershanelere yüklü paralar ödeniyor. Manevi eğitim ise hem aileler hem de devlet tarafından ihmal ediliyor. Bir kısım insanlar ise, bunu tamamen gereksiz görmektedir. Maddi başarıya paralel şekilde manevi başarı yüceltilmediğinden, yaratıcının yüce ismi ve varlığı bilinmesine karşın, kitleler, Allah Teâlâ ve Kur’an-ı Kerim yokmuş gibi, davranabilmektedirler. Çoğunluk, Kur’an-ı Kerim yolundan yürümüyor; ‘Takva evi’ yıkılmış gözüküyor.

Takva Evi’nin yeniden inşası, ilköğretimden üniversite öğretimine kadar, yaygın eğitim kurumları bünyesinde, ekonomi eğitimi, sanat eğitimi, matematik eğitimi, tıp eğitimi gibi, bir eğitim anlayışıyla, ele alınmayı gerektiriyor. Dini bilgilerden önce Yaratıcıyla ilgili bilgiler çocuklara, gençlere ve yetişkinlere verilmelidir. ‘Allah Teâlâ’ya karşı farkındalığın geliştirilmesi’ başlığı altında, Hakk Teâlâ’yı, isim ve sıfatlarıyla öğreten bir eğitim anlayışı, yaygın eğitim modeli içinde yerini alabilmelidir. (Seçmeli olarak konulan Kur’an-ı Kerim ve Siyer derslerinin yanına ‘Allah Teâlâ’ya karşı farkındalığın geliştirilmesini sağlayacak bir ders de konulabilmeli.) Ya da Kur’an-ı Kerim dersinin en önemli konu başlığı, Allah’ın tanıtılması, öğretilmesi, olmalıdır.

Sonuç: Önce Allah Teâlâ tanıtılmalı, sonra da emir ve yasakları öğretilmeli. Unutmamalı ki, insan doğası, sadece bildiğini sever veya nefret eder! Kur’an-ı Kerim’in Müslümanların hayatına rehberlik edebilmesi, Allah’ı tanıyan ve takva üzerine hareket eden bireylerin eğitim yoluyla çoğaltılmasıyla mümkün olabilecektir.

Gaybın varlığı zorunludur; Allah Teâlâ durdurulamaz!

“Allah’a inananlar gayba inanırlar...” (Bakara 3)

İnsan noktasından bakıldığında ‘meçhul bilgi’ olan gayb sözcüğü Kur’an-ı Kerim’de ilk kez Bakara suresinin üçüncü ayetinde karşımıza çıkar. İmanın temeli gaybtır; Mü’minler gaybın varlığına inanarak ancak iman etmiş olurlar. (Gayb sözcüğü Kur’an-ı Kerim’de farklı surelerde 43 kez tekrar edilmektedir.)

Gayb; Allah Teâlâ’nın bildiği, insanın bilmediğidir. Gayb, bizim içindir, Allah Teâlâ için değildir. Bir insanı mü’min veya kâfir yapan gaybın varlığıdır. İman ve amel, gayb temeli üzerinde ayakta durur. cennet, cehennem, berzah, melek, şeytan, cin vb. varlıklar gaybtır. Allah Teâlâ Kur’an-ı Kerim’de bunların varlığını haber verip insandan inanmasını ister. Gayb bilgilerine inanan mü’min, inanmayan kâfir sıfatını kazanır. Cehenneme gireceği bilgisini öğrenen insan kendisini cehenneme götürecektir. Hâliyle gaybın bilinmesi, ahiret hayatını anlamsız kılacaktır. İnanan, inanmayan ve münafık üçlemesini ortadan kaldırıp sadece tek bir kategori (inanan) bırakacağından, gaybın yokluğuyla, ilahi düzen çökecektir. Bu nedenle gaybi bilgi, insan türü ahiret yaşamına son ferdiyle geçinceye kadar, var olmaya zorunlu olarak devam edecektir.

Sonuç: Şuhûd (algıladığımız varlık) ve gayb (algılayamadığımız varlık) Allah Teâlâ bakımından eşittir; Allah Teâlâ için gayb yoktur. O, şuhudi veya gaybi varlıkları ve onların fiillerini, yaratıcısı olarak teferruatıyla bilir ve onlarla ilgili tasarrufta bulunur ki, bunun Kur’an-ı Kerim’deki karşılığı, Kader’dir. Kaderi bilmek, Allah Teâlâ’nın bütün işlerini bilmek demektir. Böyle bir bilginin insana açılması mümkün olamaz. (Haşa!) Allah Teâlâ durdurulamaz; insanlar, Allah Teâlâ’nın bilgilerine sahip olup Allah Teâlâ’ya karşı önlem alamazlar! Allah Teâlâ, mutlak manada gaybını gerçekleştirebilir.

Gayba inancın kanıtı namaz ve yardımdır!

“Gayba inananlar namaz sorumluluğunu yerine getirirler. Allah Teâlâ'nın verdiği zenginliklerinden yoksullara destek olurlar. Ey Muhammed! Gayba inananlar, sana indirdiğimiz Kur'an-ı Kerim'e inandıkları gibi, senden önceki peygamberlere indirdiğimiz kitaplara da inanırlar. Gayba inananların Ahiretle ilgili inançları ise, bildik bir yere olan inançları gibi, kesindir. Bunlar Allah Teâlâ'nın yolu üzerinde hareket ettiklerinden kurtuluşa ermişlerdir.” (Bakara 4-5)

Kur'an-ı Kerim sosyolojisi, ilk insandan itibaren insanları üç temel kategoriye ayırır: Inanan, inanmayan ve münafık. Birinci grup, yukarıdaki ayetlerde ifade edilen inananlar grubudur. Bunlar; gayba inanır ve Allah Teâlâ'nın Kur'an-ı Kerim'de açıkladığı isteklerini yerine getirirler. Gayba imandan sonra namaz ve infakın (yardım) zikredilmesi dikkat çekicidir; her iki ibadette nefse ağır gelen ibadetlerdir. Ömürleri süresince günde beş kez namazlarını kılıp imkânlarının bir kısmını ihtiyaç sahipleriyle paylaşanlar, zoru başarmış ve gayba iman ettiklerini kanıtlamışlardır. Bu inanıştaki insanlar, Allah Teâlâ'nın razı olduğu yolda yürüyerek dünya hayatlarını başarıyla tamamlamış olurlar. Bunu başaran Müslümanların ahiret yaşamıyla ilgili kaygılanmalarına artık gerek kalmamıştır.

Bakara Suresinin 5. Âyetinin son kelimesi 'kurtuluş' anlamı taşıyan (مُفْلِحِينَ) 'muflih' sözcüğüdür. Kurtuluşa ermek büyük bir müjdedir. Tam olarak neden kurtuluyoruz peki? Allah Teâlâ bu müjdeyi niçin veriyor? Muflih; sözlük anlamıyla bir sıkıntıdan kurtulmak demektir. Mesela; borçtan, hapisten, esaretten, zulümden, baskıdan, hastalıktan, sınavdan vb. kurtulmak, insanı rahatlatır, mutlu eder. İşgal altındaki bir ülkeden düşmanın gitmesi o ülke halkını sevince boğar. Tüm görkemine rağmen dünya hayatı geçicidir, dünya hayatından kurtulmak ve daha değerli bir hayata, ahirete ulaşmak, büyük bir kurtuluştur, saadetlerin en büyüğüdür.

Sonuç: Hepimiz görüyoruz ki, pek çok güzelliğinin yanı sıra, yaşlanma, hastalık, yoksulluk, savaşlar, çatışmalar, haksızlıklar, sapkınlıklar, zorbalıklar dünya hayatının herkese gözüken ve ıstıraplarımıza kaynaklık eden, öteki yüzüdür. NAMAZ ve İNFAK (yardım) gemisinden inmeyen ve sürekli bu gemiyle seyahat edenler, her an, azgın dalgaların çalkalayıp durduğu dünya denizinden kabir adasına selametle çıkıp hemen ahirete geçerler. Onlar, fani dünyadan kurtulmuş, dünyanın zıttı özelliklere sahip kalıcı iskân bölgesi baki Cennet'e başarılı bir şekilde ulaşmışlardır. Fani dünya hayatını NAMAZ ve İNFAKLA baki kılanlara ne mutlu.

İki kalp

“İnkâr edenlere gelince, onları uyarsan da, uyarmasan da, onlar için birdir; inanmazlar.” (Bakara 6)

Kesin bir iman aydınlığı olduğu gibi, kesin bir inkâr karanlığı da vardır. İman aydınlığına sahip insan, küçükten büyüğe, varlıkta, Allah Teâlâ'yı apaçık müşahede eder. İnkâr karanlığında kalan biri de, küçükten büyüğe, varlıkta, inkârını apaçık temellendirir.

Sonuç: Beş duyuya sahip iki insanın baktıkları aynı şey hakkında zıt inanmalar ileri sürmeleri kalplerindeki farklı fikirlerin eseridir. İnsanlar genel özellikleri bakımından birbirine benzer. Farklılık kalplerinde beliren anlamlardadır. Bu nedenle, inanmayan birini Allah Teâlâ ve Onun cehennemi ile korkutmak veya korkutmamak, müsavidir. Bütün mesele, kalpte doğru bilginin belirmesidir. Ondan sonradır ki, baş gözü hakikati görür. Kalbi karanlıkta olanın baş gözü de ködür. Korkutmak, ancak Allah Teâlâ'ya inanan adama fayda verir. kalplerindeki farklı fikirlerin eseridir. İnsanlar genel özellikleri bakımından birbirine benzer. Farklılık kalplerinde beliren anlamlardadır. Bu nedenle, inanmayan birini, Allah Teâlâ ve Onun cehennemi ile korkutmak veya korkutmamak, müsavidir. Bütün mesele, kalpte doğru bilginin belirmesidir. Ondan sonradır ki, baş gözü hakikati görür. Kalbi karanlıkta olanın baş gözü de ködür. Korkutmak, ancak Allah Teâlâ'ya inanan adama fayda verir.

M.Talât Uzunyaylalı

Dünyacı-Ahretçi

“Onlar, hidayet (Kur’an-ı Kerim’e bağlı yaşam) karşılığında dalâleti (ahiret yok sayılıp yaşanan dünya hayatını) satın aldıklarından, ticaretleri kazanç sağlamamıştır; çünkü bu tercihleri onları kurtuluşa değil, helake sürüklemiştir.” (Bakara 16)

Münafık-kâfir grubu, dün olduğu gibi bugünde, Kuranî bir hayat yerine, Kur’an-ı Kerim dışı bir hayata değer verip dünya imkânlarını elde etmek arzusuyla hareket ederler. Maddi manevi varlıklarını bu alış-veriş uğrunda harcarlar. Para piyasaları, konut, sanayi, ticaret, hizmet sektörü vb. ekonomik faaliyetler hayatlarının öncelikli gayesidir. Şirketler kurup piyasalarda iş yaparlar, tecrübe edinirler, daha çok para için gece gündüz uğraşırlar. Bu amaç doğrultusunda politikayla ilgilenir, kitle iletişim araçlarını da bu yönde kullanırlar. Filimler, diziler, bu değerleri yüceltir. Etki ettikleri, hatta kontrol ettikleri ilk eğitimden akademik eğitime kadarki öğrenme süreçleri boyunca, hatta sosyal ve kültürel ortamlarda, hep bu temaları işlerler. Hayatın kurgusunu bu anlayışa göre oluşturduklarından, kitlelerin de bu yolda yürümeleri için gayret sarf ederler. ‘Hayat sadece bu hayattır’ diyen kâfirler ve münafıklar, yegâne sermayeleri olan hayatlarını kendilerinin açtığı bu yolda sadakatle yürüyerek harcarlar.

Bu anlayış büyük bir paradokstur; aldanma ve aldatmadır. Şu anda yeryüzünde ‘Benim! Benim!’ dediklerine sarılmış 7 milyarı aşkın bir insan kitlesi vardır; yüz yıl sonra bu nüfustan geriye sadece dünya kalacak. Bu kadar insanın dünyayı ve onun imkânlarını elde etmek için yaptıkları vahşi mücadele ise, trajik bir şekilde sona erecek. Kendileri gidecek, değer verdikleri dünya yerinde kalacak.

Sonuç: İnkârcılar, dünyayı ahirete hazırlık için geçici bir yaşam bölgesi olarak hazırlayan Allah’ın Kur’an-ı Kerim’deki uyarılarını dinlememiş olmanın bedelini inanmadıkları ahirette ağır şekilde ödeyeceklerdir. Dünyayı ve ahireti tercih noktasında, dünyayı tercih edenlerin tutumunu, Allah, tamda bu insanların değer verdiği bir kavramla, satın almak fiiliyle karşılıyor ve yapılan alış-verişin değersizliğini bize gösteriyor. Kimse dünyadan bir çöp olsun çıkaramaz. A sınıfı bilançoların ve yüksek banka hesaplarının Allah indinde bir değeri yoktur. İnsanları dünyaya davet edenler, ona bir köle gibi bağlayanlar, yığınları aldatmaktadırlar. Allah ise, isteseler de istemeseler de, insanları, dünyadan çıkarıp ahirete götürmektedir; çünkü insan, dünyalı değildir, onun ilk ve son evi ahirettir. O halde dünyalılar müflistir; ahiret hayatına inananlar ise muflih. Ancak muflihler, dünyada gerçek ticareti yapmış, en büyük başarı ve zafer olan cennet ülkesine yerleşmeyi hak etmişlerdir.

M.Talât Uzunaylalı[ikiyanayasa]

Kadın ve erkek cennette yeni bir fitratla yaşayacak

“...Onlara cennette temiz eşler vardır...” (Bakara 24)

Temiz sözcüğü sıfattır; kirli, lekeli, pis, bulaşık olmayan, arı duru, pak, sağlıklı, demektir. Mecazi olarak ise, ahlakça lekesiz, soylu, iffetli vb. anlamları ifade eder.

Yukarıdaki âyette, cennette, ‘temiz eşlerle’ aile hayatının devam edeceği bildiriliyor. Cennetteki erkekler ve kadınlar, çift olarak yaşayacaklar; tıpkı Hz. Âdem ve Havva gibi.

Dünya yaşantısında kadın, üreme fonksiyonu gereği, adet görür. Bu durum kadının yaşam kalitesini etkiler. Ona çeşitli sıkıntılar verir. Kur’an-ı Kerim, kadının bu dönemini bir kirlilik olarak görür. Hayız hâli devam ettikçe kadının namaz kılmasını, oruç tutmasını, cinsel yakınlığını engeller. Cennette ise, çocuk doğurmayacaklarından tertemiz olacaklar.

Dünya yaşantısında kadın ya da erkek, üreme, boşaltma sistemleri gereği, çeşitli hallere maruz kalırlar, hastalıklarla mücadele ederler, yüzleri, bedenleri ne kadar güzel olursa olsun, zaman zaman ağızları, nefesleri, vücutları kokar, insana tiksinti veren çeşitli gazlar çıkarırlar. Cennetteki erkek ve kadınlar bu tür kusurlardan arınmış olacaklar.

Erkekler ve kadınlar, dünya yaşantılarında, ahlaki olarak temiz kabul edilemeyecek çeşitli tutum ve davranışlar içerisine de girebilir. Aldatma, küfür, şiddet, argo hitap, kaba saba davranış, meşru olmayan yiyecek ve içeceklerin tüketilmesi, onların bedenlerinde ve psikolojilerinde temizin zıttı bir pislik hâli ortaya çıkarır... Cennete giren kadın ve erkekler bu tür ayıplardan da kurtulmuş olacaklardır.

Aslında dikkatle bakıldığında görülür ki, Allah Teâlâ’nın yarattığı her şey temizdir. İradi bir varlık olarak pislik en çok insanın fiillerinde gözüktür. Siz hiç pis bir ağaç, pis bir çiçek, pis bir sinek gördünüz mü? Gördünüz ise, o pislğin kaynağı da yine insandır. İnsanın kirletmediği bir ormana girin, bir dağ yamacına, ırmak kenarına gidin, dizinize konan bir kelebeğe bakın, avucunuza düşen bir yağmur tanesini, bir kar tanesini inceleyin, çiçekten böceğe, her şey, tertemizdir. Pis bir köşe görürseniz orada insanlar piknik yapmıştır!

Sonuç: Cennetteki kadın ve erkekler, çevreci bir varlık olarak, yeni bir fitratla yaşayacaklar. Kendileri tertemiz oldukları gibi, Cennetteki evleri, fiziki ve sosyal çevreleri de muhteşem ve tertemiz olacaktır.

M.Talât Uzunyaylalı

Sivrisinek ve tefekkür

“Allah Teâlâ, sivrisineği veya ondan üstün olanı örnek vermekten çekinmez...” (Bakara 26)

Âyette geçen ‘Be’ûdaten’ (Sivrisinek) tefekkür öznesidir; ‘meselen’ sözcüğü ise bir konuyu açıklarken kullanılan örnekleme yöntemidir. Allah Teâlâ’nın öğretim metodu örnekleme yöntemine geniş yer verir.

Her gün güneşi, denizi, martıları gören insan süreç içerisinde çevresindeki varlıkları kanıksar ve sıradanlaştırır. Hâlbuki Allah Teâlâ, Kur’an-ı Kerim’de, kendine dair hakikatleri açıklarken, yarattığı varlıkları, kendini aşikâr kılan tefekkür özneleri olarak, insanın dikkatine kavrama/anlama kabiliyetini geliştirmek üzere, sunar. Ay, güneş, yıldız, hayvan, bitki, yağmur, bulut, rüzgâr, daha pek çok varlık, sosyal ve tarihsel olaylar anılarak üzerinde düşünülmesi istenir.

Kur’an-ı Kerim, akıl ve bilgi kapasitesine, teknolojik imkânlarına rağmen insanın sivrisinek bacağı veya kanadı yapamayacağını ileri sürer; insanın acizliğini gözler önüne serer. Allah Teâlâ, sivrisinek örneğiyle bu noktadan baktırıp varlığı sorgular. Madem sen değilsin öyle ise ‘Hayatın sahibi kimdir, varlık kime aittir?’ şeklinde sorular akla getirterek, yaratılandan hareket edilip yaratana ulaşılmasını ister.

Komplike bir düzene sahip hayatın en üstün varlığı insandır. Fakat bu düzen, sahiplik noktasında, insana tekabül etmez. Tabiatın en akıllı varlığı, hatta akıllı olan insan, ‘varlık yapma, varlık icat etme’ iddiasıyla ortaya çıkamaz. O zaman, sineğin kanadı karşısına çıkıp, ‘hadi bana bir kanat yap, görelim!’ diye meydan okur. İnsanı yere baktırır, acizliğini yüzüne vurur. Bu açık gerçeğe rağmen kimileri varlığın Allah Teâlâ’ya ait olduğunu kabul etmez. Varlığı sahipsiz sanır. Yani; evi görür, evin sahibini görmez ve onun varlığını inkâr eder!

Sonuç: Evren; belli bir düzen içinde akıp giden bir ırmak gibidir... Nasılki, bir ırmağın aynı suyunda iki kere yıkanılmaz, bunun gibi, akıp giden evren ırmağında, iki aynı sivrisineğe veya yıldıza veya insana rastlanmaz. Derin düşünemeyen âyetin devamında ifade edildiği üzere, ‘Bu örnek ile Allah Teâlâ ne demek istiyor?’ diye sorar ve sivrisinek örneğini basit görür. Varlıkta, Allah Teâlâ’yı, onun apaçık olan fiilini idrak edemeyen, arabayı görüp fabrikayı, yalıtı görüp ustayı görmeyen eblehler gibi, bir duruma düşer. Sadece sivrisineği gören Allah Teâlâ’yı göremez; sivrisinekte kalır! Böylece, Allah Teâlâ, sivrisinek örneğiyle, kimi insanın hakikati görmedeki kabiliyetsizliğini ortaya çıkarır, sivrisineğe bakıp Allah Teâlâ’yı gören insanın ise, değerini ortaya koyar.

Özgür insanlar çoğaldıkça yeryüzünde fesat çoğalır!

“Onlar, Allah’a verdikleri kulluk sözünü bozmuş; Allah’ın korunmasını emrettiği bağları, iman, amel, sosyal ve ahlâkî ilişkileri koparmış, özgürce davranarak yeryüzünde bozgunculuk yapan kimseler olmuşlardır. Sonuçta yegâne sermayeleri olan dünya hayatını Allah’ın istekleri doğrultusunda kullanamadıklarından, tam anlamıyla zarar etmişlerdir.” (Bakara 27)

İnsanın fitratı mümindir; fitrat, Allah Teâlâ’yı tanır ve ona itaat eder. İnsan, iradi fiiller noktasında özgür davranır ve Allah Teâlâ’ya asi olur. (Günah) İradi fiillerin verilmiş nedeni ‘dünya sorusu’ karşısında, insanın, duygu, düşünce, tutum ve davranışlarını ortaya çıkarmaktır. İnsanın hilkatî tertemizdir; fitratın dili Hakk’ın dilidir, fitratın dini insanların ortak dinidir ki, adı İslam’dır. İslam, fitrat dini olarak herkestedir. Fakat kültür farklılıkları bu gerçeğin ortaya çıkmasını baskılar. Yoksa fitrat, Allah Teâlâ’yı tanır, ona kulluk etmek ister.

Her insan mutlaka tapar, fakat önemli olan Allah Teâlâ’yı tanımak ve ona tapmaktır. Aile ortamı, sosyal ve kültürel çevre, eğitim, kitle iletişim araçları vb. nedenlerle insan fitratında olan Allah Teâlâ inancından ve Allah Teâlâ’ya kulluk duygusundan uzaklaşır. Allah Teâlâ ile arasındaki irtibat zayıflamaya başlar. Kimi insanda ise bu bağ tamamen kopar. Sonunda dünyaya ait nesnelere Allah Teâlâ’nın yerine koyar ve onlara yönelir (Ateizm). Kimi ise, totem, ikon, nesne, madde vb. tapınma araçları edinir (Müşriklik, Politeizm). Kimi de beden ve hazları yüceltir. (Hedonizm)

Sonuç: Hem fitraten İslam olarak yaratılmış hem de Allah Teâlâ’ya ait kutsal kitaplar ve gönderilen peygamberler tarafından uyarılmış insanlık, özgürüm diyerek, Allah Teâlâ’ya doğru değil de kendine doğru koşar. Sonuçta Allah Teâlâ ile arasındaki ilişki kopar. Özgürce davranmayı içselleştirir. Tercihleri nedeniyle kimseye hesap vermek durumunda olmadığını düşünür; bir kadınsa, ‘kürtaj beni ilgilendirir, karnımdakini istersem doğururum, istemezsem öldürürüm!’ der; bir erkekse, ‘ben özgür biriyim, canım neyi isterse onu yaparım!’ diye efelenir (Firavun kültürü). Gerçekten de onlara bu imkân verilir; fiillerini seçer ve yaparlar. Bu Allah’ın koyduğuna (Hak) karşı bir alan oluşturur (Batıl). Öyle bir hâl alır ki, özgür insan tipi çoğaldıkça yeryüzünde fesat çoğalır. Kendilerini Allah Teâlâ ile sınırlamayan insanların oluşturduğu sosyal toplum, Kur’an-ı Kerim’de öykülenen Ad, Semud, Lut vb. özgür davranmayı yüceltmış toplum modellerinin modern versiyonunu ortaya çıkarır. Özgür insan kendine sermaye olarak verilen günleri Allah Teâlâ’ya kul olarak geçiremediğinden büyük bir zararla elden çıkarmış olur. Bu insan tipi çoğalıp bu sosyal yapı yaygınlaştıkça genel son yaklaşır. (Kıyamet süreci).

M.Talât Uzunyaylalı

Kendilik bilincine sahip olmayan ölüdür!

“Nasıl oluyor da Allah’ı inkâr ediyorsunuz? Oysa ölü iken sizi O diriltti; sonra sizi yine öldürecek, yine diriltecektir ve sonra Ona döndürüleceksiniz.” (Bakara 28)

İçinde insanların yaşamadığı bir ev, bir şehir, ölüdür. Dünya, cennet, cehennem insansız boş bir ev, boş bir şehir hükmündedir; ölüdür. Önceki metinlerde de ifade ettiğimiz gibi, Allah Teâlâ, insanı, merkezi bir varlık olarak, dünyanın ve ahiretin anlamı olarak yarattı. İnsan, diri olanla diri olunca Allah Teâlâ da her iki âlemde aşikâr oldu. Allah Teâlâ, insanı kendine temsilci seçti (Halife). Bu görevine uygun isim ve sıfatlarla ilgili bir donanım yükledi (Ruh). Allah, her iki yaşam bölgesini insan için hazırladı, insana her iki âlemin ev sahibi sıfatını layık gördü. Allah Teâlâ, dünya ve ahiret hayatını insana endeksli bir hayat kıldı; dünya ve ahirete insansız bir ‘hayat’ vermedi. Her iki âlemin varlıkları; melekler, şeytanlar, cinler, hayvanlar, bitkiler, gök cisimleri anlamlarını ve değerlerini insanla olan ilişkilerinden aldı. Hepsisi insanla hayat ve mana buldu.

Dünya ve ahiret insandan önce lâmbaları söndürülmüş bir ev gibiydi; insanın, fiilleriyle her iki âlemde gözükmeleriyle birlikte, her iki âlemin ışıkları yandı, her iki âlem sâkit iken insanla birlikte canlandı, âdeta dirildi; her iki âlem insanla şenlendi.

Modern insan ise, kendi mahiyetini, Allah Teâlâ’nın kendisiyle olan ilişkisini, varlığın insanla olan ilişkisini, hatta bireysel varlığını, yeterince temellendiremez bir duruma düşürüldü. 21. yy bir fetret yüzyılıdır; insanın kendisiyle ve varlıkla olan ilişkisi bu yüzyılda iyice azaldı. Biyolojik ölüm zaten kaçınılmazdır, fakat asıl ruhsal ölüm en kötü ölümdür ve bugün insanlık böylesi bir psikoloji ve sosyolojiyle hayatını yaşayıp ölmektedir (Hiçlik/Nihilizm). Ahiretteki ikinci diriliş, birinci ölüm üzerinden gerçekleşecek, kişi birinci kez hangi zihinle öldüyse, o zihin üzerine dirilecek ve sıfatlanacak. Bu nedenle dünya hayatı çok önemlidir.

Sonuç: Akıldan çıkarmamalıyız ki, kendini tanımamış ve Allah Teâlâ’yı da bilememiş, -Allah Teâlâ’yı bilmenin koşulu kişinin kendini bilmesidir-, varlığı, kendi varlığını değersizleştirmiş, her şeyi anlamsız görmüş ve öylece de yaşamış biri, biyolojik olarak canlı olsa da ruhen ölüdür. Gerçekte diri olmak, kişinin kendilik bilincine sahip olması ve Allah Teâlâ’yı bilmesi anlamı taşır, ölü durumda olmak da kişinin kendilik bilincinden yoksun olmasını ifade eder.

M.Talât Uzunaylalı

Yedi kat gökle insan ruhu arasında ilişki olabilir mi?

“Allah, yerde ne varsa hepsini sizin için yarattı. Sonra semaya yöneldi ve semayı yedi kat yaptı. Allah, her şeyi bilir.”
(Bakara 29)

Âyette ifade edilen ‘her şeyin’ insan için yaratılması bilgisi, insanın eşsiz değerini ortaya koyar. Allah Teâlâ’nın; diğer ayetlerde de vurgulandığı üzere, yeri, gökleri, ahireti, cenneti, cehennemi, melekleri, şeytanları, bitki ve hayvanları insan için yaratması, insana verdiği değer, gösterdiği emsalsiz sevgi, göğüs kabartıcı ve hayranlık vericidir. Müthiş bir teveccühtür. Her şey insan için yaratılmışsa insanın ‘her şeyden’ haberi olması da zorunludur. Bu zorunluluk gereği insana, ‘her şeyi’ bilme kapasitesi, yani ruh verilmiştir.

Göklerin yedi kat olarak yaratılması hâliyle insan içindir. Bu yedi kat semanın fizik âlemde bir karşılığı olabilir. Ancak, yedi kat semanın, her kattaki içeriğiyle birlikte, insan ruhuna yerleştirildiği, tasavvuf kültüründe yer alır. Buna göre yedi kat sema, insan ruhunun, Allah Teâlâ’ya ait bilgileri içeren yedi mertebesi olarak kabul edilebilir.

Ruh, insandaki bilinçli hayatın kaynağıdır. Kur’an-ı Kerim’de ifade edildiği gibi insana bahşedilen ruh, Allah’a ait bir özdür. Hâliyle insan taşıdığı ruhla Allah Teâlâ’ya ait bilgilerin mahzenidir. İnsan, ruhunda Allah Teâlâ’ya ait bilgileri taşır. Ruhundaki bu bilgilere ulaşma imkânı insana verilmiştir. Bununla ilgili Kur’an-ı Kerim’de ruhun yedi mertebesinden söz edilir. Yani bir başka deyişle Allah Teâlâ insanı yedi katlı bir bina gibi yaratmış ve her katında yaşama imkânını ona vermiştir. İnsan ruhu öyle bir binadır ki, dünya ve ahiret bütün müstemilatıyla onun içindedir. İnsan, kendi ruhunun katlarına ulaşma potansiyeline sahip tek varlıktır. Bu konu İslam tasavvufunun aslıdır. Bu yüzden detayını oraya bırakıp Kur’an-ı Kerim’de sayılan ruhun yedi mertebesine bir bakalım. Herkes kendi duygu, düşünce, tutum ve davranışlarına göz atıp ruhunun hangi katında, bir başka söyleyişle, yedi kat göğün hangi katında yaşadığına dair bilgi elde edebilir.

Kur’an-ı Kerim’de sayılan ruhun birinci katı Nefs-i Emmare katıdır: Bu katta yaşayanlarda afra tafra, öfke, şehvet, kıskançlık, cimrilik, kindarlık, intikam duygusuyla hareket, basit olaylar karşısında şiddet gösterme, mal, para ve makam hırsı gibi, huylar görülür. İnsanların büyük bir bölümü bu katta yaşar ve ölür.

İnsan ruhundaki ikinci katın adı Nefs-i Levvame katıdır: Allah Teâlâ’ya karşı farkındalık kazanmış, iyilik ve kötülük arasında hareket edebilen, yaptığı yanlış nedeniyle kendini kınama erdemini gösteren insanın yükseldiği kattır. Bu katta daha çok yaşları ilerlemiş, hayat tecrübeleri artmış insanlar bulunur.

Üçüncü kat Nefs-i Mülhime katıdır: Farkında olarak, samimi kulluk yapmak suretiyle Allah Teâlâ’ya yaklaşan ve Allah Teâlâ’nın da kendilerine yaklaştığı insanların yaşadığı kattır.

Dördüncü kat Nefs-i Mutmainne katıdır: Allah Teâlâ’ya teslim olmuş insanlar bu kattadır. Bu katın sakinlerinin Allah’a tevekkülleri tamdır. İncelik, cömertlik, yumuşaklık, güler yüz, tatlı dil, kusurları bağışlama, her durumda hamd etme, şükretme gibi halleri içselleştirmişlerdir.

Beşinci kat Nefs-i Radiyye katıdır: Allah Teâlâ’nın ister Cemal ister Celal sıfatlarının tecellilerine muhatap kalsınlar, bu katın insanları, Allah Teâlâ’nın bütün işlerinden hoşnutturlar. Sebep-sonuç mantığını arkalarında bırakmışlardır. Yelkenleri indirmiş, kendilerini tecelli ırmağının akışına bırakmışlardır.

Altıncı kat Nefs-i Mardiyye katıdır: Allah Teâlâ’nın kendilerinden razı olduğu insanlar bu kattadır. Bu katın insanları Allah Teâlâ’ya karşı hiçbir kusur yapmamak için özel bir özen gösterirler. Âyette ifade edildiği gibi, Allah Teâlâ da, bu kattakilerin, işiten kulağı, gören gözü, konuşan lisanı, yürüyen ayağı olmuştur.

Yedinci kat Nefs-i Kamile katıdır: Seçkinlerin, saflaşmış, âdeta ruh kesilmiş insanların yaşadığı kat bu kattır. Bu katın sakinleri çok azdır ve bu katın sakinleri, Allah Teâlâ’nın, değişmeceli anlamda değil, gerçek anlamda yakındırlar. Tasavvufta Gavs, Kutup denilen yüksek şahsiyetler bu katta yaşarlar. Bu katın sakinleri mürşitlik görevini de yürütür. Peygamberlerden sonra Allah Teâlâ’nın yeryüzündeki halifeleridirler.

Sonuç: Günümüzde dış başarı önemli hale getirildiğinden insanlık kendi ruhsal mahiyetine yabancılaştı. Kendi iç dünyasının uzağına düştü. Hâliyle Allah Teâlâ’yı bilme ve ona gerçek anlamda yönelme imkânını kullanamaz duruma geldi. Milyarlarca insan birinci kat gökte veya nefsin ilk katı olan Nefs-i Emmâre katında yaşamaktadır. Dışarıdan ne kadar şaşaalı görünürse görünsün bu insan için gerçek bir alçalmadır. (Liberal şok!)

M.Talât Uzunyaylalı

İnsan artık Allah'ın 'Halifesi' değil!

“Hatırla ki Rabbin meleklerle: ‘Ben, yeryüzünde bir halife yaratacağım...’ dedi.” (Bakara 30)

Halife; Allah Teâlâ'nın, bizzat şekillendirdiği, eğittiği, yetiştirdiği, eşsiz ve benzersiz varlık olan insandır. Allah Teâlâ insanı yeryüzünde kendine halife yaptı. İnsana hükmetme yeteneği ve güç verdi. Her iki âlemin birinci sınıf varlığı olarak insana takdir ettiği kadar özel bilgi yükledi.

“Fe-izâ sevveytuhu venefahtu fîhi min rûhî feka'û lehu sâcidîn.” “İnsanın yaratılışını tamamlayıp içine ruhumdan üfürdüğüm zaman, derhal ona secdeye kapanın!” (Saad 72) ayetinde ifade edildiği üzere, insandaki hayatın kaynağı, Allah Teâlâ'ya ait özel bir cevher olan, ruhtur. Ruhun şümulü çok geniştir; gaybı muhit olduğu düşünülebilir. Melek, şeytan ve cin gibi diğer varlıklara insana verilen ruh, verilmedi. Bu nedenle de insanın üstünlüğünü kabul etmeleri anlamında, meleklerden, Âdem'e secde etmeleri istendi. Bu özel ilgi sonucu insan, varlık âleminde Allah Teâlâ'nın vekili, hükümdarı, görevlisi sıfatını aldı. Benzetme yerinde ise, Allah Teâlâ'ya ait ruhla, insan, varlık âleminin başbakanı sıfatını kazandı.

Potansiyel olarak her insan Halifelik cevherini ruhunda taşır. Meşru işlerine, farkında olarak, besmele okuyarak başlayanlar, halife olduklarını hissederler. Bir eyleme yönelinildiğinde, ‘Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla’, deyince, bu farkındalık, insana Allah Teâlâ'nın Halifesi olduğunu hatırlatır. Allah inancıyla hareket etmeyen diğer insanlar bu bilinçteki insanın tırnağı etmezler.

Peygamberler, Allah Teâlâ'nın doğrudan görevlendirdiği Halifeleridir. Mürşitler, ilim ve amel sahibi âlimler, Allah yolunda yürümek koşuluyla, iş gücüyle meşgul olanlar, Allah Teâlâ'yı temsil noktasında, Halife'dir. “Kendinizi ve ailenizi cehennem ateşinden koruyun...” (Tahrim 6) ayeti nazil olunca Peygamberimiz (sav), “Hepiniz çobansınız ve hepiniz elinizin altındakilerden sorumlusunuz” buyurdu. Her anne baba çocuğuna, amir memuruna, patron işçisine, öğretmen öğrencisine, arkadaş diğer arkadaşına, Allah Teâlâ'ya kulluğu öğretip Kur'an-ı Kerim'deki koşullara uygun hareket ederlerse, her biri kendi muhitinde Allah'ın Halifesi sıfatını alır. O muhitte rıza, hayr ve huzur teşekkül eder.

Sonuç: Çağımız insanı asi bir veliaht gibi, bağlı olduğu padişaha isyan ederek, kendi dünya hükümetini kurdu. (Küresel Kapitalizm) Tabiatı ve uzayı ele geçirdiğinden, her şeye hükmettiğinden söz eder hâle geldi. İnsanın genleriyle uğraşılıyor, gıdaların genetiği değiştiriliyor. Adeta, hâl diliyle, gerçi alenen de söyleniyor ya, ‘Ben kimsenin temsilcisi değilim; bizzat yöneticiyim, otorite, güç, bende. Ne istersem onu yaparım. Kimse bana engel olamaz!’ deniliyor. Tarihsel olarak biliyoruz ki, insan, Allah'ın Halifesi olduğu bilincini her yitirdiğinde ödediği fatura ağır olmuştur. Medeniyetler ve kavimler tarihi bunu gösterir. Bugün Halifesiz kalan yeryüzü ve onun içindekiler gittikçe değerini yitirmektedir.

M. Tâlat Uzunyaylalı
[ikiyanayasa]

Âdem Allah'ın habercisidir!

“Allah, Ya Âdem! Meleklerle varlığın isimlerini bildir, dedi. Âdem’de bildirdi...” (Bakara 33)

Bakara suresinin 30, 31 ve 32. ayetlerinde Âdem'in yaratılışını ve bu yaratılıştaki hikmeti yetirince kavrayamayan meleklerin Allah Teâlâ ile diyalogları zikrediliyor. Allah Teâlâ ise, Âdem'den, varlığın isimlerini ve hâllerini onlara anlatmasını istiyor.

Bu manzara muhteşemdir; şöyle bir sahne hayal edebiliriz: Âdem yaratılmış ve Allah'ın Halifesi olarak ululuk tahtına oturtulmuştur. Melekler, bu büyüleyici varlığın etrafında toplanmışlardır. Allah, Âdem'den, varlığı onlara anlatmasını, tanıtmasını ister. Âdem, varlığı, aslında yüce Allah Teâlâ'yı, Onun sıfatlarını anlatmaya başlar. Allah Teâlâ ve Melekleri, Âdem'in verdiği bilgileri dinlerler. Varlık, Allah'ın isim ve sıfatlarının tecellisi olduğundan, Âdem, taşıdığı ilahi ruhla, varlığı anlattıkça anlatır. Âdem'in içinde bir beka gözesi kaynamaya başlamıştır; melekler, bu gözeden taşan bilgiler karşısında şaşır Âdem'e hayran kalmışlardır.

Allah Teâlâ, cenneti, cehennemi, yeryüzünü, uzayı yarattıktan sonra Melekleri de yaratarak kurduğu düzenin işleyişinde onlara görev verdi. 30-33 ayetlerinde anlatıldığı üzere, melekler, hem idari görevleri yapmakta hem de Allahı hamd, takdis ve tespihle yüceltmektedirler. Ancak melekler, cennetin, cehennemin, yeryüzünün yaratılışındaki hikmeti Âdem'in yaratılışına kadar anlayabilmiş değillerdi. Bu yaşam bölgeleri kendileri için olamazdı, çünkü kendileri bu yaşam bölgelerinin yönetimde görevlendirilmişlerdi. Öyle ise, bu yaşam bölgeleri kimin içindi?

Saf akıl olan melekler, Allah'ın Kader bilgilerini kaydettiği 'Levh-i Mahfuz'un yönetiminde de çalıştıklarından, bu üç bölgeyle ve varlıkla ilgili çeşitli bilgilere vakıftılar. Bir beklenti içindeydiler. Cenneti, cehennemi ve yeryüzünü anlamlandıracak bir varlığın yaratılmasını bekliyorlardı. Allah, onların da beklentilerine uygun olarak, Âdem'i yaratacağını açıkladı. Melekler, yeryüzünün, cennet ve cehennemin insanla doldurulacağını derhal anladılar. Âdem soyunun, kendi yüksek değerini anlamayarak, Allah Teâlâ'ya asi olacağını, işi kan dökmeye kadar götüren çeşitli yanlışlar yapacaklarını da kavradılar. Biryandan varlığın en muhteşeminin yaratılmasının sevincini yaşarken biryandan da Âdem soyunun cehennemi de dolduracak fiilleri yapacak olmasından, âdeta şaşır kaldılar, Allah Teâlâ'nın işlerine ve sırlarına vakıf olmanın imkânsızlığını ikrar ettiler. (Âdeme yapılan secde.)

Sonuç: Melekler, görevleri gereği, çok yüksek seviyede ilâhî bilgiye sahiptir. Mesela; melekler, kendileri günah işlemekten beri oldukları halde insanların hangi fiillerinin günah, hangi fiillerinin sevap içerdiğini kesin bir şekilde bilir ve insanla ilgili kayıtlarını eksiksiz bir şekilde tutarlar. Sesin varlığı nasıl sesin sahibini işaret ederse, yeryüzünün, cennet ve cehennemin varlığı da, Âdem'in ve onun soyunun mahiyetini Meleklerle böylece aşikâr kıldı. Daha önce kan dökmeyi görmemiş, inkârı tanımamış melekler, yaratılışlarındaki yüksek akılla, varlığa ve varlığın Âdemle ilgisine bakıp Allah Teâlâ'nın bir hikmetini daha anladılar. Âdem'in konuşmalarını ve açıkladığı ilahi bilgileri işitince de derhal boyun kırıp Allah Teâlâ'yı yücelttiler. Allah'ın vekili, eşsiz varlığı, Âdemi ise, tebrik ettiler.

M.Talât Uzunyaylalı

Şeytan bilgi sahibi zeki bir varlıktır!

“Meleklerle, ‘Âdem’e secde edin’, demiştik. Melekler, secde etti. İblis, secde etmedi. Kibir gösterdi ve diretti; kâfir oldu.” (Bakara 34)

Allah Teâlâ; İblis, şeytan gibi isimlerle anılan varlığı, Hz. Âdem soyunu Allah’a karşı özgürleştiren ve böylece insanların Allah Teâlâ’yı tanımaya ve sevmesine engel olan bir mahiyette yarattı. Şeytan, meleklerden farklı bir yaratılışa sahiptir. Cinler gibi, özgür irade sahibidir. Bu nedenle fiillerinden insanlar gibi sorumludur.

Şeytan, bilgi sahibi zeki bir varlıktır. İnsan doğasını en iyi o bilir. Bu özellikleri onda ileri düzeyde bir kibir oluşturmuştur. Tam bir narsisttir. Kibri çok yüksek olduğu için kendini ilah gibi görür. Şeytan, Besmele okumaz ve Allah Teâlâ’ya sığınmaz. Allah Teâlâ, onu ve soyunu, genel sona kadar, kendi fitratıyla (tıynet) baş başa bıraktı. Her işte Allah Teâlâ’nın yaratıcılığını gören, zuhurata razı olur, asi olmaz. Şeytan, Hz. Âdem’i gördü, Allah Teâlâ’nın Hz. Âdem’deki hikmetini göremedi ve Allah’ın işlerine itiraz etti. Hâlbuki şeytan, bilgisiz, kör, sağır, dilsiz bir varlık değildi, fakat kibri kendini cahil, kör, sağır ve dilsiz kıldı.

Şeytan, Allah Teâlâ’ya karşı kibirlenmedi, Hz. Âdem’e karşı kibirlendi. İnsana etki etme gücü verilen şeytan, Hz. Âdem’den başlayıp insan soyunu kendine benzetip Allah’ın yolundan uzaklaştırma fonksiyonunu yerine getirir. Kâfirlik; kişinin kendisini görüp Allah Teâlâ’yı görmemesidir; Şeytan, Hz. Âdem aynasında kendini gördü, Allah Teâlâ’nın hikmetini göremedi ve Hz. Âdem’deki gerçeğin inkârcısı oldu. Hz. Âdem; varlığıyla, şeytana kendi nefisini gösterdi; şeytana varlığıyla Hz. Âdem’e kendi fitratını tanıttı. (Âdem’in isyanı; cennetten çıkış.)

Şeytan, insan denilen ilahi programın işletilmesinde, kendini sürekli yenileyen ve çağa uyduran bir virüs programı gibi işlev görür. Şeytani program melekî vasıflara, iyi ve faydalı olana saldırır. Şu da var ki, virüs programı olmadan bilgisayarların geliştirilmesi belki bu kadar ileri düzeyde olmayacaktı. Şeytan ve melek, insanın maddi ve manevi tekâmülünde zıt yönlerde hareket eden iki program gibi görev yapmaktadır. Şeytan ve melek olmasaydı insanın mükemmelliği ortaya çıkmayacaktı. Şeytan, cehennem, melek ise cennetin simgesidir; insan, özgür iradesiyle hangi kuvveti seçerse sonuç o yönde olacaktır.

Sonuç: Çağımız insanının şeytani yanı, bilimsel, sosyal ve kültürel hâkim yapı olarak kitleleri sarıp sarmalamış durumdadır. Kendi aklını, fikrini, yapıp etmelerini beğenip Allah Teâlâ’nın yol göstermesini beğenmeyen, ilahi olana değer vermeyen, kibri mermerleştiren şeytanî bir yapı yeryüzünde çoğalıyor. İnsanın rahmani yanı ise azalıyor. (Kıyamet süreci.)

Bir adet meyve veya iki avuç su ile imtihan!

“...Şu ağaca yaklaşmayın sonra zalimlerden olursunuz.” (Bakara 35)

Allah Teâlâ, şeytanı insanla, insanı meyveli ağaçla sınıdı. Şeytan, Âdem’in üstünlüğünü reddetti, eşi Havva ile birlikte cennete konulan Âdem çifti ise, yasak meyveyi yeme isteklerini (İnsani zaaf), şeytanın teşviki ve ikna etmesiyle, yediler. Sonuçta, şeytan ve Âdem çifti, Allah Teâlâ’nın emrine karşı geldi ve asi oldu. Fakat Âdem çifti, şeytanı dinlemeleri ve itaatsizlikleri karşısında pişmanlık gösterdi ve tövbe ettiler; Allah Teâlâ da, onların günahını işlenmemiş saydı (Af). Şeytan ise, diretti; Âdem soyunun üstünlüğünü kesin olarak kabul etmeyeceğini bildirdi. Allah Teâlâ, yakını iken, Âdem çiftiyle şeytanı, buldukları ruhani âlemden çıkarttı. Şeytanı ve soyunu, kendilerinden değersiz gördüğü Âdem soyuyla birlikte yaşamaya mecbur bıraktı. Dünya yaşantısı sona erene kadar insanın şeytanla sınanması sürüp gidecektir.

Allah’ın varlığına inanan her insan, günlük işlerini yaparken, farkında olarak, “Euzübillahimineşşeytanirracim-Bismillahirrahmanirrahim” (Kovulmuş şeytanın şerrinden Rahman ve Rahim olan Allah Teâlâ’ya sığınırım) der, zaafalarını besleyen ortamlardan ve ilgilerden uzak durursa, şeytanların artık o insana vereceği fazla bir zarar söz konusu olmaz.

Akla şöyle bir soru gelebilir: “İnsan bir ağacın meyvesini yiyerek nasıl zalim olabilir?” ya da Bakara 249 da anlatılan, “Talut, askerlerle beraber cihat için ayrılınca: ‘Biliniz ki, Allah sizi bir ırmakla imtihan edecek. Kim ondan içerse benden değildir. Eliyle bir avuç içen müstesna, kim ondan içmezse bendendir’, dedi. İçlerinden pek azı müstesna, hepsi ırmaktan içtiler...” olayında görüldüğü üzere, susuz askerlerin ırmağın suyundan bir avuç yerine iki avuç içmesi onları nasıl zalim kılabilir?

Kur’an-ı Kerim’de, “Yemeyin, içmeyin, koparmayın, yaklaşmayın...” vb. yasaklayıcı emirlerle Allah Teâlâ, insanın kendine karşı samimiyetini, kulluk bilincine sahip olup olmadığını, şeytanı dinleyip dinlemediğini, sınamaktadır. Allah’ın emirlerine uyan insan değerlidir; şeytanı dinleyen, onun kıskırtmalarına uyan insan ise, Allah Teâlâ’yı dinlememekle, değerini azaltmış, nefesine karşı zulüm yapmış olur.

İnsan, şeytanı dinlediği için zalim olur; Allah Teâlâ, bir avuç su içmeyi emreder, şeytan iki avuç su içilmesi için gayret gösterir. Veya Âdem kıssasında olduğu üzere, şeytan, yasak ağaca yaklaşmaları için onların merakını ve arzusunu tahrik eder ve sonuçta onlara yasağı çiğnetir. Çiğnenen her yasak kişiyi zalim pozisyonuna iter.

Eşimiz, çocuğumuz bizden bir şey isteyince yerine getirmeye çalışırız; amirlerimiz bir işi yapmamızı isteyince, o işin zorluğuna kolaylığına bakmaz, en iyi şekilde yapmaya gayret ederiz. Aksi takdirde sorumsuz bir baba, duyarsız bir eş, kötü bir memur olmaktan kurtulamayız. Bir düşünelim; bizim üzerimizde en çok kimin hakkı var; eşimizin, çocuklarımızın, amirlerimizin, arkadaşlarımızın, hısım akrabamızın, konu komşumuzun mu? Yoksa Allah Teâlâ’nın mı?

Sonuç: Öyle ise, Şeytanın, ‘Bir avuç daha! Bir avuç daha!’ telkinlerine kanmayıp Allah Teâlâ’nın emir ve yasaklarına uyarak, emir dinler, söz tutar bir Müslüman olduğumuzu göstermeliyiz. Aksi takdirde şeytan, sürekli bize etki eder, hatta bizi o yönetir. Allah’ın emirleri yerine getirilir, yasaklarından kaçınılırsa, sorun yoktur. Aksi söz konusu ise, şeytana memurluk yapıldığı bilinmelidir! Allah Teâlâ’ya karşı, emir ve yasaklarına uymayarak hata yapılırsa bunu şeytanın bir galebesi, kişiye hükmetmesi görüp derhal tövbe etmek gerekir. Bu nedenle eskiler demiş: ‘En büyük keramet, istikamettir!’ İstikamet; ilahi emir ve yasakların insanları dünyadaki sınav soruları olduğunu hatırdan çıkarmadan, Allah Teâlâ’ya karşı bilinçli bir kulluk yaparak, ahirete intikal edebilmektir.

M.Talât Uzunyaylalı

Âdem ve şeytan birlikteliği nesne ve gölge birlikteliği gibidir!

“Derken, şeytan ayaklarını oradan kaydırđı. Onları içinde buldukları konumdan çıkardı. Bunun üzerine biz de, ‘Birbirinize düşman olarak inin. Sizin için yeryüzünde belli bir süre barınak ve yararlanma vardır’ dedik.” (Bakara 36)

İlahi hikmet gereği Âdem ile Havva şeytanın kıskırtmalarına yenik düşünce ceza olarak Cennetten çıkarıldılar ve fani olan Dünya’ya gönderildiler. Böylece yeryüzünde insanlı hayat başladı. Şeytan, Âdem soyunun düşmanı sıfatıyla, eş zamanlı olarak Dünya’ya indirildi. Âyette ifade edildiği üzere, şeytan, Âdem soyuna, Âdem soyu da şeytan soyuna, Dünya yaşamı sona erene kadar, düşman kıldılar. ahiret hayatı başlayınca, insanın emir ve yasaklarla sınanması sona ereceğinden, bu düşmanlık da ortadan kalkacaktır.

Âdem ile Havva’nın geçici olarak hazırlanan birinci yaşam bölgesine indirilmesiyle beraber şeytan ve soyu da bu bölgeye indirildiler. Şu anda ruhani âlemde şeytan soyu bulunmamaktadır. Ruhani âlemin varlıkları sadece meleklerdir. Şeytan soyunun varlığı sıkı sıkıya Âdem soyunun varlığına bağlandı. Mesela; Âdem soyu tamamen yok olsa, şeytan soyu da tamamen yok olacaktır. Nesne ve gölgesi gibi, Âdem ve şeytan biri birine bağlıdır. Şeytan ve soyu Âdem soyunun potansiyelini ortaya çıkarmakta fonksiyonel kılındı. Âdem soyunun kalıcı iskân âlemindeki (ahiret) yaşantısı başlayınca insan, artık gölgesiz olacaktır.

Şeytan, bizim adımıza bir kötülük, bir günah işlemez. O, özellikle men edildiğimiz hususları yapmak üzere bize telkinlerde bulunur. Biz de zaafplarımıza yenik düşer o günahları işleriz. Bu nedenle günahımızdan şeytan değil biz sorumlu oluruz. İnsanın zaafplarından kurtulması ise nerdeyse imkânsızdır. İnsan, hayatı boyunca günah işler. Önemli olan işlenen günahı sıradanlaştırmamak, pişmanlık göstermek ve o günaha bir daha dönmek için gayret göstermektir.

Meselenin bir diğer yönü de şudur: İnsanda kendilik bilincinin ortaya çıkmasında, Âdem soyunun Allah Teâlâ’yı tanıyıp bilmesinde ve kulluk yapmasında şeytan soyuna gereklilik vardır. Şöyle ki: Nefsin desiseleri şeytana bağlıdır. Nefs, emir ve yasaklarla bir şeyden men olununca o şeyi yapmağa meyleder. (Nefsi Emmare seviyesi) Allah Teâlâ’ya iman gereği, bir pişmanlık hâli (tövbe) ortaya çıkınca da insan (Nefsi Levvame) mertebesine yükselir; bu mertebede pişmanlık başlar, kendini kınar, nefesine muhalefet gösterir, ibadete meyleder. İnsan, bu gelgitlerinin farkında olursa, 17. Fikir’de ifade edildiği üzere, kendi hakikatine doğru olan tekâmülünü gerçekleştirir. Zaten dünya hayatının anlamı da budur. Şeytan olgusu olmadan insanın kendi nefis mertebelerini fark edip ortaya çıkarması söz konusu olamaz. Nasıl ki, ışığın varlığı karanlığın varlığıyla net bir şekilde anlaşılır, insan da kendi mahiyetini ve değerini ancak şeytanın varlığıyla fark edebilir.

Sonuç: Şeytanın görevi, insana, kendini, düşüncesini, isteklerini beğendirip Allah Teâlâ’yı, Onun emir ve yasaklarını unutturmaktır. Şeytan, zaafplarının peşinde koştuğu insanı Hak’tan men eder. Şeytana uyan insan her defasında aldanır ve aldatır. Bu durum insanı kalıcı bir tutum ve davranış hâli olur, zaafı yaşamak içselleştirilirse, yeryüzünden sonra insanın gideceği yeni yaşam bölgesinin cehennem olması ihtimali artar.

M.Talât Uzunaylalı

Gaflet, Devlet'i yok eder!

“...Tarafımdan size bir yol gösterici (peygamber) gelir de kim ona uyarsa, onlar için herhangi bir korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir.” (Bakara 37)

Âdem'in ilk öğreticisi, Allah Teâlâ'dır. Ondan sonra da Âdem soyuna peygamberlik (doğrudan vekillik) vererek, vahi görevlisi Cebrail yoluyla, istikametini (Hidayet) koruması için insanı uyardı ve ilahi kitaplarıyla bütün zamanlar boyunca destekledi.

İnsan, ilk yaşam bölgesi Dünyaya, şeytanın insafına terk edilmiş, sahipsiz, garip, kaderiyle baş başa bırakılmış bir varlık olarak gönderilmedi. İnsana 'şah damarından yakın' olan Allah Teâlâ, Cebrail'i, hidayet önderi olarak atadığı Peygamberlere gönderdi; Cebrail, varlığı, varlığın insanla ilişkisini, bir arada nasıl yaşanacağını, şeytandan nasıl sakınılacağını, nasıl ibadet edileceğini ve Allah Teâlâ ile ilişkinin nasıl korunacağını, öğretti.

Allah Teâlâ'nın doğrudan desteklediği son Peygamber Hazreti Muhammed (sav)'dir. Kur'an-ı Kerim ise, Allah Teâlâ'nın, Âdem'den beri insan soyuna gönderdiği ilahi bilgileri ve emirleri bir araya toplayan kitabıdır. Kutsaldır. Hidayet kaynağı olarak dünya sona erene kadar Allah Teâlâ tarafından korunacaktır.

Sonuç: Kur'an-ı Kerim, okunmadan, üzerinde düşünülmeden, Allah Teâlâ yeterince bilinmez ve hakkıyla kulluk yapılmaz. Haliyle istikamet de korunamaz. Günümüzde Müslümanlar, Allah Teâlâ'nın Hidayet kaynağı Kur'an-ı Kerim'le ilişkisini azalttılar. Maddi imkânların artmasına karşın, herkeste huzursuzluk, korku, gelecek endişesi çoğaldı (Gaflet ve dalalet). Nedeni, hidayet kaynağı Kur'an-ı Kerim'den uzaklaşmak, şeytanın etkisine açık hâle gelmektir. Herkes için vakit azalıyor! Yol yakınken gaflet uykusundan uyanmak ve Hidayete tabi olmak gerekir. Derin üzüntülere düşmemek için şunu hatırdan çıkarmamak lazımdır: Devlet; cennete ulaşmaktır 'Kimin gafleti uzadı, onun devletine ulaşması zorlaştı!'

M.Talât Uzunyaylalı

Allah Teâlâ'ya verdiğin sözü (Ahd) hatırlıyor musun?

[italik]“...Ahdinizi (söz) yerine getirin, bende ahdimi yerine getireyim...” [/italik] (Bakara 40)

Ahd; bir konuda söz vermek, gereğini yapacağına dair taahhütte bulunmaktır. İki kişi veya kesim arasında gerçekleşir. Akit, sözleşme, anlaşma sözcükleri de sonuç itibarıyla aynı anlamı ifade eder. Ahdi bozmak, verilen sözün, atılan imzanın gereğini yapmamak, maddi ve manevi sonuçlar doğurur. Âyette ifade edildiği üzere, Allah Teâlâ, dünya hayatını başlatmadan önce insanların ruhlarını yarattı. İnsan ruhlarıyla Allah Teâlâ arasında şu konuşma gerçekleşti:

Allah Teâlâ sordu:

“...Ben sizin Rabbiniz değil miyim?”

İnsan soyu cevap verdi:

“Evet, Rabbimizsin. Buna şahitlik ediyoruz.”

Bu tasdikten sonra insanlar dünya hayatına gönderilmeye başlandı. Allah Teâlâ, insanların verdiği sözü unutmamaları için peygamberler göndererek bütün zamanlar boyunca emir ve yasaklarını hatırlattı. Sırası gelen ve dünyaya gönderilen insanlar, fitraten bu söze bağlı oldukları halde, yaşadıkları kültürel ve sosyal ortama uymayı tercih ettiler. Ekserisi verdikleri sözü hatırlamadılar ve kulluk görevini yapmadılar.

Ahdi bozan toplumların ve bireylerin başına nelerin geldiği Kur'an-ı Kerim'de anlatılıyor. Yukarıdaki âyette, ilk sosyal gurup olarak, İsrailoğullarından söz ediliyor. Bu âyetten başlayıp Kur'an-ı Kerim'in diğer pek çok suresinde Yahudi soyuna gönderilen peygamberlerin hitap ettikleri topluluklara Allah Teâlâ'ya verdikleri sözü hatırlattıkları ve gereğini yapmalarını istedikleri anlatılıyor. Fakat halk, genellikle Peygamberlere karşı çıkıyor. Ahdin gereğini yapmak bir yana, bu yönde yapılan telkinlere son vermeyen peygamberleri öldürme cüretini dahi gösterebiliyorlar!

Allah Teâlâ ise, kulları ile arasındaki 'Ahd' çok önemsiyor; cenneti ve cehennemi bu sözün sonuçlarına bağlı olarak insanlarla dolduracağını bildiriyor. Ahde bağlı kalarak dünya hayatını tamamlayanları cennetine koyacağını, aksi inanış ve davranışlar içinde yaşayarak ahirete intikal edenleri ise cehennemine koyacağını kati olarak belirtiyor. Böylece işin ciddiyetini gözler önüne seriyor.

Sonuç: Modern toplum, Allah Teâlâ'ya verdiği sözü unutmuş gözüküyor. Diğer milletler bir yana dursun, İslam milletinin yaşadığı hayat, gittikçe laik bir karakter kazanıyor. Namaz, yaygın olarak kılınmıyor. Camilerde vakit namazlarında bir iki saf cemaat ancak bulunuyor. Öte yandan namaz saatlerinde, eğlence yerleri, çarşı pazar, park bahçe, kahvehane, lokanta, her yan, tıka basa insanla dolup taşıyor. Haramlar açıkça işleniyor. İnternetsiz ve TV'siz 24 saatini kimse geçiremiyor; kitle iletişimine olan bağlılık hastalık derecesine ulaşmış durumdadır. Hâlbuki hayatın karşılığı fitrattaki sesi dinleyip Allahı tanımak ve Ona kulluk etmektir. Bu, fitri bir sözleşme olmasına rağmen, ekseri insan, iradi fiilleriyle bu sözleşmeye aykırı hareket etmekte ve sözünün gereğini yerine getirmemektedir. Doğal olarak Allah Teâlâ'nın hukuku devreye girecek ve insan değersizleştirdiği sözün (Ahd) bedelini ödeyecektir.

Peygamberler kardeşken ümmetleri neden düşmandır?

“Yanınızda olan Tevrat’ı, doğrulayıcı olarak indirdiğime, Kur’an-ı Kerim’e iman edin; onu inkâr edenlerin ilki siz olmayın ve ayetlerimizi az bir değer karşılığında değışmeyin. Yalnızca benden korkun.” (Bakara 41)

Peygamberler bir evin, bir dairenin reisleri gibidir. Hz. Âdem’den, Hz. Muhammed (sav)’e kadar görevli ne kadar peygamber gelip geçtiyse hepsi diğerinin izine basarak yürüdü; hepsi aynı kaptan süt içti; hepsi aynı ilahî hakikatleri gönderildikleri topluma açıkladılar. Peygamberlerden biri diğerini asla yalanlamadı; aksine, Kur’an-ı Kerim’de belirtildiği üzere, biri diğerinden “kardeşim!” diye söz etti. Biri diğerini tasdik edip yüceltti. Çünkü Kur’an-ı Kerim’in sahibi kimse Peygamberleri görevlendiren de o idi; yani Allah Teâlâ hazretleri.

Peygamberlerin bazılarında kitap bazılarında daha kısa metinler (suhuf/sahifeler) verildi. Peygamberlerden sonra, insanların eli karışıp içlerine menfaatler girene kadar (tahrif), ilahi metinler, aynı ortak mesajı dile getirdiler. Hz. Musa ve Hz. İsa’ya verilen Tevrat ve İncil’deki hakikatlerle Hz. Muhammed (a.s.v)’a verilen Kur’an-ı Kerim, iman hakikatleri noktasında, aynı mesajlara sahiptir. İlahi kitaplar, indirildikleri sosyal ortamı analiz ederek hükümler ortaya koyduğundan, bu metinlerde anlatılan vaka farklılıkları ilahi emirleri ve hükümleri değıştirmiyordu. Namaz, oruç, infak vb. kulluğa ait temel yapılar her peygamberle her topluma emredildi.

Peygamberler ve onlara indirilen kitapların aynı hakikati ifade etmesine karşın onlara uyan kitleler, süreç içerisinde, ihtilaflara, inkârlara, kutsal metinlerde tahribatlara yol açtılar. Hz. Musa, Hz. İsa, Hz. Muhammed (sav)’in kardeşi iken, bu iki peygamberin ümmeti, Hz. Muhammed (sav)’e ve onun ümmeti Müslümanlara düşman kesildiler. Günümüzde bu düşmanlığın hangi seviyede olduğunu herkes görüyor.

Hristiyan ruhbanlar, Vatikan-Papalık, Patriklik, din perdesi altında, gizli bir dünya devletine sahiptir. Büyük imkânları ve akarları kontrol ediyorlar. Yüklü banka hesaplarına sahipler. Hz. Muhammed (sav)’i, Kur’an-ı Kerim’i kabul ederlerse, kurdukları menfaat düzeni sona erecektir. Hâliyle Dünya menfaatleri nedeniyle, Allah Teâlâ’yı, onun son peygamberini, papazlar, rahipler, hahamlar yalanladılar. Böylece İslam’ın karşısında durarak kitlelerin hakikatle buluşmasını engellediler. Âyette ifade edildiği üzere, gerçeği bile bile, dünya menfaatleri uğruna, inkâr ettiler. Kendi ellerindeki dini kaynakları da bu amaçla tahrif etmekten geri durmadılar.

Sonuç: Modern toplumun ruhu, âdeta Araf’tadır; milyarlarca insan, Hristiyanlığın, Yahudiliğin ve dünyevileşmiş diğer dinlerin öncüleri ve kurumsal yapıları tarafından, maddi ve manevi olarak sömürülmektedir. Kitlelerin, Kur’an-ı Kerim ve İslam’la buluşmasında en büyük engel bu yapılardır. Bugün Allah Teâlâ’nın indirdiği ve koruduğu son din olan İslam’la tahrif olmuş dini yapılara meşruiyet kazandırmaya çalışmak ne kadar doğru bir yaklaşım kabul edilebilir?

M.Talât Uzunyaylalı

En eski parti ‘Rükûcular Partisi’dir.

“Namazı kılın, zekâtı verin, rükû edenlerle birlikte rükû edin.” (Bakara 43)

Namazın içinde gerçekleşen Rükû; günde beş kez Allah Teâlâ’ya sunulan biattır. Rükû; Allah’ın sarsılmaz otoritesinin, mutlak hâkimiyetinin, ebedi hükümdarlığının kul tarafından kabul edilmesi ve bu kabulün ibadetlerle gösterilmesi anlamı taşır. Müslümanlar namaz ibadetiyle Allah Teâlâ’nın huzurunda el bağlayıp sonra da öne doğru eğilerek, daha sonra da secdeye giderek, Allah’a bağlılıklarını açıkça ilân ederler.

Yeryüzünde iktidarlara, muktedir insanlara, paraya, nefse hoş gelen şeylere insanlar teveccüh ederler; menfaat elde edebilmek ve arzularını tatmin için, nice nice insanların önünde eğilirler, şirinlikler gösterirler, dillerinden yağlar ballar damlatırlar, yani kaz gelecek yerden tavuk esirgemezler. İnsanların çoğu bu tıynette kimselerdir. Tabir caizse bunlar bir partilidirler. Hayatı, rızkı, sair imkânları verenin Allah Teâlâ olduğuna inanan, Ona güvenen, Ondan isteyen, namaz ve infakla Ona sığınanlar ise, bir partilidir.

Rükûcuların mensubiyetleri Allah Teâlâ’yadır. Âdem’le başlayan yeryüzünün en eski partisi bu rükûcular partisidir. Bu partiyi –misal gereği söylüyoruz- Hakk Teâlâ kurmuştur. Peygamberler, yine tabirimizi mazur görünüz, bu partinin genel başkanı olarak vazife yapmışlardır. Gelmiş geçmiş bütün ehli iman bu partinin üyesi olma şerefini elde etmişlerdir.

Derilerinin rengi, yaşadıkları coğrafya, konuştukları dil, sahip oldukları imkân, taşıdıkları statü, mensup oldukları sosyal ve kültürel çevre ne olursa olsun, Rükûcular, bir millettirler ve ebedi olarak kardeşirler.

Sonuç: Bu gelgitler ve tsunamiler çağında Rükûculara mensup olmak, namazı ve infakı muhafaza etmek, keramettir ve büyük bahtiyarlıktır.

M.Talât Uzunyaylalı

İyiliği başkasına emretmeyin, siz yapın.

“Siz, insanlara ilahi gerçeği ve peygambere iman etmeği emrediyorsunuz da kendinizi unutuyor musunuz? Hâlbuki Kitabı okuyorsunuz. Hâlâ aklınızı kullanmayacak mısınız?” (Bakara 44)

İnsan fıtratı ötekini islah etmeyi sever; anne babalar, çocuklarına, ‘sigara içme, yeter artık şu TV’ye bakma, kalk dersini çalış!’, der, fakat kendileri sigara içer ve TV’nin karşısına kendileri geçerler! Bu çelişki, bireyden kurumlara ve devletlere kadar her noktada gözükür.

İşin aslı şudur: İyi şeylerin yapılmasını emretmek kolaydır, yapmak ise zordur! Âyet, Yahudi toplumunun yaşadığı çelişkiyi anlatır, fakat mesaj evrensel olduğundan, sonuçları bize de bakar. Bugün bir çocuk ortalama yirmi yıl eğitim görüyor; bu süreçte, ahlaki davranış, dini inanç vb. konularda dersler okuyor. Fakat tutum ve davranışlar konusunda toplumsal çoğunluk ne dinine, ne aldığı eğitime ne de aklına uyararak yaşayabiliyor. Geçerli yaşam biçimi, duyguların tatmin edildiği, isteklerin yerine getirildiği bir yaşam biçimidir. Zaten ortak değer hâline gelen kapitalist sistemin hayat kurgusu da bu yöndedir, her şey nefse hitap etmektedir! Güya kendinde bir kemal görenler, bu manzaranın öznelere eline geçirdiklerine akıl vermekten, buyurucu tavırlar takınmaktan, tepeden bakıp sığaya çekmekten geri durmazlar ama sonuçta Allah Teâlâ’nın istediği gibi bir yaşamı içselleştiren insan sayısı yine de çok azdır.

Bu ciddi bir sorundur, ne yapmamız gerekiyor?

Özellikle emekli olduktan sonra caminin yolunu tutanlar, bir guruba mensup olanlar, ellerine geçirdikleri gençlere, yetişkinlere ‘peygambervari bir eda ile’ iyiliği emretmekten ve kötülüğü men ettirmekten geri durmazlar. Tabii ki, bunu yapmaları yanlış değildir. Fakat kendi nefislerindeki görmediklerinden, sözleri kimseye pek tesir etmemektedir. Geçenlerde yatsı namazını camide kılıp dışarı çıktığımızda yağmur çiseliyordu. Saçağın altında biraz beklemek durumunda kaldık. Cemaate yeni katılmış ve yeni sakal bırakmış bir zat yanıma geldi. Henüz emekli olalı birkaç ay olmuş. Sohbeta başladık. Laf dönüp dolaştı bana öğüt ve nasihat safhasına geldi. Bu arada entelektüel derinliğini göstermek için şairlerden yağmur şiirleri de terennüm etti. Yağmur dinince ayrıldık. Yarım saat sonra yürüyüş için sokağa çıktım. Arka caddeye gelince bu zatı elindeki küçük kasma ile belediyenin orta kaldırıma diktiği gül fidelerini sökerken gördüm. Beni fark edemedi, kenarda durup hâline baktım: Bir hırsız psikolojisiyle davranıyordu; arabalar gelince duruyor, insanlar geçinceye kadar bekliyor, sonra da aceleyle söküyordu. Söktüğü gülleri dikmek üzere evinin bahçesine götürdü. Aslında günümüzde hepimiz, şu yönden bu yönden, bu tipolojinin benzerleriyiz. Özümüzle sözümüz ayrı tellerden çaldığından insanlara iyiliği emredip kötülükten men etmeye çalışmamız pek etkili olmuyor.

Sonuç: Unutmayalım ki, dün olduğu gibi bugün de, Allah Teâlâ’nın emirlerini, ancak nefislerinde yaşatanlar başkasına yaşatır, ilahi emirleri nefislerine duyuranlar başkasına duyurur, ilahi gerçeği nefislerine gösterenler başkasına gösterir! Yoksa ne nefsimiz, ne de dünyamız lafımız ile düzelmez! Yahudi bireyi ve düzeni bu nedenle yıkıldı.

M.Talât Uzunyaylalı

Namaz ve sabır nasıl hayat kurtarır?

“Sabır ve namazla Allah’a sığınıp yardım isteyin; Rablerine kavuşacaklarını ve Ona döneceklerini umanlar ve huşu duyanlardan başkasına namaz elbette ağır gelir.” (Bakara 45-46)

Sığınma, bir tehlike karşısında daha kuvvetli, etkili, merhametli, bir şahsın veya kurumun himayesini talep etmek ya da daha korunaklı bir yere girmek, demektir. Mesela; yolculuk anında kar ve tipiye yakalanmış yolcu otobüsünün mola yerine ulaşması, yolcular için nimet olur. Belki böylece hayati tehlikeyi atlatmış olurlar. Aniden bastıran sağanaktan kurtulmak için sundurma altına girmek, kocasından şiddet gören hanımın devlet kurumlarına sığınması, Suriye örneğinde olduğu gibi, zalim yönetimin zulmünden ve kırımından kaçıp komşu ülkeye sığınmak, o mazlumların can, ırz ve mal emniyetlerini güvence altına alır.

Dünyevi meselelerde, insan, maddi ve manevi gücü ne olursa olsun, zuhur eden olumsuz ve zor şartlar karşısında, yardıma ihtiyaç duyar. Ahiret hayatına taalluk eden konularda da insanın yardıma ihtiyacı vardır.

Özellikle ruhani ve iki ayaklı şeytanlar insanı Allah Teâlâ’ya karşı lakaytlığa iterler. Kendilerine kulak veren insanları ifsat ederek çeşitli günahları, hatta öldürmeye varan, suçları işlemelerine neden olurlar. Nefsine uyup içki ve sigara içen, zina eden, işlerini yürütürken faiz alıp veren, rüşvetle para ve mal elde eden, eşine, çocuklarına, konu komşusuna, memuruna, işçisine, çeşitli bahanelerle kötülük yapan veya kendisi kötülüğe maruz kalan, vs. her zaman söz konusudur. Her kabahatin hem dünyaya hem de ahirete bakan yönleri vardır. Bundan insan nasıl kurtulabilir, nasıl korunabilir?

İşte, namazın hikmetini kavrayan ve günde beş kez Allah Teâlâ’nın huzuruna çıkan insan, her gün karşılaşma ihtimali yüksek, çeşitli olumsuzluklar karşısında, fırtınalı deniz olan bu dünyada, sığınılacak yegâne güvenli limanın Hakk Teâlâ olduğunu bilip üzerine düşen vazifeyi yaptıktan sonra, o yüce varlığa sığınması, ondan yardım istemesi ve sabırla sonucu gözetmesi, dünya ve ahiret hayatıyla ilgili, pek çok felaketi önler.

Sonuç: Modern toplumda, çeşitli menfi hadiseler karşısında fevri davranmak, nefse uymak, yaygın bir durumdur. Namaz ve sabırla Allah Teâlâ’ya sığınma yöntemi, çocukluktan itibaren öğretilmediğinden, insanlar, karşılaştıkları zorluklar, nefsin menfi isteklerinin hücum etmesi karşısında, namaz ve sabır sistemini devreye sokup selamete çıkamıyorlar; namaz ve sabır yöntemini uygulamak, onlara zor geliyor. Sonuçta, namaz ve sabırla Allah Teâlâ’nın koruması altına girmeyen insanların hayatı, fırtınalı denizde limansız kalmış bir gemi gibi, hadiselerin meydana getirdiği dalgalarda alabora olmaktan veya kayalıklara bindirip parçalanmaktan kurtulamıyor. Namazı ve sabrı olmayan pek çok kişi hem dünyasını hem de en korkuncu Ahiretini kaybediyor!

M.Talat Uzunyaylalı

Sosyal medya özgürlükleri!

Çok çok eski değil, birkaç on yıl öncesine kadar, Türkiye’de, TCK'nın 141. 142. ve 163. Maddeleri düşünceyi mahkûm ediyordu. İslamî düşünen aydınlar, gazeteciler ve bilim adamları ile sosyalist-komünist ideolojiyi savunan aydınlar, gazeteciler ve bilim adamları bu maddelerle ‘kodese’ gönderiliyorlardı. Ama öyle bir günlüğüne, bir haftalığına, bir aylığına, bir yıllığına değil, bazen onlarca yıl süren hapsilere mahkûm edilerek...

Bu zulüm maddelerini hatırlamama sosyal medyada Kemal Tahir ile ilgili bir twit okumam sebep oldu. Kemal Tahir, 21 Nisan 1973’de ölmüş, twitte hem ölüm yıldönümü hatırlatıyor hem de 1938’de sudan sebeplerle on beş yıl hüküm giydiği bilgisine yer veriliyordu. Sudan sebeplerle dediğim şu: Kemal Tahir’e bir kitap alıp verme hikâyesi nedeniyle, katillere verilen ceza kadar bir ceza veriliyor ve bu ‘dehşet!’ suç karşılığında Çankırı, Çorum, Kırşehir ve Malatya cezaevlerinde on iki yıl yatıyor.

Maalesef 1930’lu yıllardan başlayarak, TCK’nın ilgili maddelerinin kalkmasına kadar geçen sürede ne hak yere onlarca hatta yüzlerce insan hapsilere atıldı. 163. Maddenin kurbanlarından Rahmetli Necip Fazıl, uzun yıllar hapiste kaldı. ‘İnönü iktidarına’ yazdığı bir dörtlüğünde, Üstat, 163. Maddeye ve onun arkasında duran siyasi erke, içindeki öfkeyi şu dörtlüğünde dile getirmişti:

‘Dininde 163 yara açan ulus'un,

Günde 163 kez Cehennemde ulusun!

O'na deyin: Nemrutlar, su dökemez eline,

Küfür tarihinde sen, erişilmez ulu'sun!’

İslamcısıyla Türkçüsüyle sağda ise İskilipli Atıflar, Necip Fazıllar, Sezai Karakoçlar, Saidi Nursiler, Eşref Edip Ferganlar, Şevket Eygiler, Kadir Mısırlıoğulları, Hekimoğlu İsmailler, Nihal Atsızlar, Reha Oğuz Türkkkanlar, Osman Yüksel Serdengeçtiler... Dini cemaatler; Nurcular, Süleymancılar, diğer tarikat mensupları, din âlimleri, vaazlar, muhafazakâr yazalar, gazeteciler, şairler 163 vb. ceza maddeleriyle mağdur edildiler.

Çeşitli tonlara sahip solda ise, 141-142. Maddelere dayandırılarak Kemal Tahirler, Sabahattin Aliler, Ahmet Arifler, Nazım Hikmetler, Orhan Kemaller, Atilla İlhanlar, Can Yüceller, Aziz Nesinler, Şefik Hüsnüler, Ruhi Sular, Zeki Başımarlar, Hikmet Kıvılcımlılar, Doğu Perinçekler ve daha onlarca yüzlerce isim maddi ve manevi zulme uğratıldılar. Şu an Cumhurbaşkanı sıfatıyla hizmet eden Recep Tayyip Erdoğan’a da, 1990’larda, okuduğu bir şiir yüzünden 10 ay hapis cezası verilmişti ve o da bu sayede hapisle tanışmıştı.

12 Nisan 1991’de de, Rahmetli Turgut Özal’ın girişimiyle, TBMM’de terörle mücadele kanunu kabul edilerek, TCK’nın 141, 142 ve 163. maddeleri kaldırıldı. Böylece fikri olan her kesim rahat nefes almış oldu.

Evet, TCK’nın 14.142. ve 163. Maddeler artık yok, şiddete başvurmadıkça, herkes fikrini serbestçe açıklayıp savunabiliyor. Bu ülkede Komünist Parti bile var ve Komünistler, Tunceli’de olduğu gibi, belediye başkanı seçilebiliyor.

Ne var ki, sosyal medyanın ağız torba değil ki, büzesin, her ideolojik ve çıkar grubu sosyal medyada atıp tutuyor, asıp kesiyor, rakip gördüğünün anasına avradına sövüp sayıyor! twitter, facebook gibi internet ortamında tam bir anarşi hâkim. Çeşitli ötekileştirme araçları ve şahıslar etrafında kümelenmiş gerçek ya da sanal hesap sahipleri, birbirlerine yapmadıkları hakareti bırakmıyorlar. Yani herkes ‘çok fena halde özgür!’ artık. Eskiden birine kitap verdi diye on yıl hapis cezası alanlar şimdi devlet adamlarına alenen sövüyor ve takibata uğramıyor!

Her çeşidinden fikir ve her çeşidinden sövme özgürlüğünün sosyal medyadaki tecellisinin ‘fikir dünyamızın’ gidişatı hakkında sonuçlar çıkarmamız ve bazı önlemler almamız gereken bir mertebeye eriştiği kanaatindeyim. Evet, fikir dünyamızın üzerindeki dünkü baskı kötü idi, fakat bugünkü sınırsız özgürlük iyi mi? Hem sonra bu gerçekten özgürlük mü?

Sanırım biraz derin düşünmemizin zamanı!

M.Talât Uzunyaylalı

[ikiyanayasa]

Ahirette torpil bulabilir miyiz?

“Öyle bir günden sakının ki, o gün hiç kimse bir başkası adına bir şey ödeyemez, hiçbir kimseden herhangi bir şefaah kabul olunmaz, fidiye alınmaz ve onlara yardım edilmez.” (Bakara 48)

İnsan, dünyaya tek başına gelir, dünyadan tek başına Ahirete gider, ahirette tek başına uyanır. Dünyada tutulan muhasebe kayıtlarıyla ilgili hesap vermek üzere, “Mahkeme-i Kübra’ya götürülerek, Allah Teâlâ’nın huzuruna tek başına çıkarılır. İsrailoğulları’ndan olduğu gibi, bir insanın soyundan pek çok peygamberin gelmiş olması veya ailede peygamberlerin bulunması ya da evliya torunu olmak dünyada kullanılan hayat nimetinin hesabının herkesten sorulmasına engel teşkil etmez. Aidiyeti, mensubiyeti ne olursa olsun, herkes birey olarak hesabını Allah Teâlâ’ya verir. Kimse araya girip bir suçluya şefaatte bulunarak yaptığı kötü amelin cezasından onu kurtaramaz.

Sonuç: Modern toplum Müslümanlığında Allah Teâlâ’ya karşı kişisel sorumluluğun yerine getirilmesinde bir gevşeklik, hatta lakaytlık gözlenmektedir. Bazı ileri sürmelerde olduğu gibi, bir guruba mensup olmak, bir manevi kişiye bağlılık, insanın kulluk kusurlarını ortadan kaldırmaz. Hiçbir peygamber ve veli, haşa, Allah Teâlâ’nın işlerinde ortağı değildir. Dünyada torpilin işe yaradığı vakidir; Mahşer ortamında ise Allah Teâlâ’nın hiçbir üst düzey memuru araya girip bir suçluyu affettiremez. Allah’ın Büyük Mahkemesi’nde herkes zerre kadar şer, zerre kadar hayr, ne yaptıysa önce onun hesabını verir. Vahit ve kahhar olan Allah, herkesten hesabını en ince ayrıntısına kadar sorar. Sonrada vadi ne ise, onu yerine getirir.

M.Talât Uzunyaylalı

Bir baston bir hükümeti nasıl devirdi!

“Hani, sizin için denizi yarmış, sizi kurtarmış, gözlerinizin önünde Firavun ailesini suda boğmuştuk.” (Bakara 50)

Musa’ya: “Asanla denize vur!” diye vahyettik. Hz. Musa, söyleneni yapınca deniz ortadan yarıldı; açılan yolun her iki yanında sular koca dağlar gibi yükseldi.” (Şuara, 63); “Bunun üzerine Musa, asasını attı, bir de ne görsünler, asa açıkça kocaman bir yılan olmuş.” (Şuara, 32); “Musa kavmi için şu istemişti de biz ona: Değneğinle taşa vur! Demıştik. Derhal on iki kaynak fışkırdı. Her bölük, içeceği kaynağı bildi...” (Bakara 60)

Ayetlerde görüldüğü üzere, Hz. Musa’nın elindeki sopa, tek başına, tüm insanlığın ihtiyacını giderebilecek veya hakkından gelebilecek bir kabiliyete sahiptir! Allah, bir kulunun eline bir sopa verip de, ‘Hadi benim adıma hareket et’ diye emrettiği anda ortada ne Amerika kalıyor, ne Çin, ne Rusya, ne şu ne de bu! Bir düşünelim; bir sopa bir devletin sonunu nasıl getirebiliyor! İnsanoğlu bugüne kadar böyle bir silahın, böyle bir güç kaynağının varlığına tanık oldu mu? Nükleer silah gibi de değil, öyle bir sopa ki, tahrip etmiyor, âdeta tamir ediyor, yaraları sarıyor, zalimlere ise haddini bildiriyor!

Hz. Musa ve kavminin, sosyal, siyasi, ekonomik ve askeri bakımdan çok güçlü olan, güvenlikle ilgili çeşitli teşkilatlara sahip Firavun yönetiminin baskısından ve zulmünden Allah Teâlâ’nın “asa mucizesi” ile kurtuluşunu anlatan âyetler, Rabbimizin güç ve kudretinin sonsuzluğunu örneklediği gibi, varlık algımızla ilgili önemli bir yanılısamayı da önümüze sermektedir.

Hz. Musa’nın kırk gün kaldığı Tur Dağı’ndaki günlerinde, Taha Suresi 17 de ifade edilen bir konuşma geçer. Allah Teâlâ, Hz. Musa’ya, elinde tuttuğu sopayı ne amaçla kullandığını sorar. Hz. Musa da cevap olarak der ki: “O benim değneğimdir; ona dayanırım, onunla koyunlarıma yaprak silkelirim. Onunla başka işlerimi de görürüm.” Bu diyaloglara yalın bir bakışla baktığımızda bir tuhafılık hissedebiliriz. Aklımıza şu tür sorular gelir: ‘Allah Teâlâ, haşa, Hz. Musa’nın elindekinin ne olduğunu ve ne işe yaradığını bilmiyor mu ki, böyle bir soru soruyor!’; Ya da, ‘Hz. Musa, Allah Teâlâ’nın her şeyi bildiğini bilmiyor mu ki, elindeki sopayı tanıtan bir konuşma yapıyor?’

Bunun nedeni şudur: İnsan, sebep-sonuç ilişkisine bağlı olarak, edindiği bilgi ve tecrübeyle varlık algısını oluşturur ve bu algıya dayalı olarak varlıktan istifade eder. (Bilimsel ve tecrübi bilgi.) Hz. Musa için sopa algısı âyette izah edildiği gibidir: “O benim değneğimdir; ona dayanırım, onunla koyunlarıma yaprak silkelirim. Onunla başka işlerimi de görürüm.” Elinde sopa taşıyan her çoban benzer bir soru karşısında benzer bir cevap verecektir. Çünkü sopanın insan algısında daha farklı bir pozisyonu bulunmamaktadır. Allah Teâlâ için ise, iradesine bağlı olarak, o sopa, zalimlerin üzerine yürüyen yilandır/ejderhadır, mazlumlar için denizi ve taşı yaran enerji kaynağıdır, vb.

Allah Teâlâ, Hz. Musa’yı allak bullak edecek, edindiği varlık algısının ne kadar temelsiz olduğunu gösterecek bir mucizesini ona yaşattı. Böylece güvenilecek olanın varlık olmadığını varlığı yaratan ve yöneten Allah Teâlâ olduğunu yakın bir bilgi olarak ona yaşattı. Bu hadisenin bize bakan yanı ise şudur: Allah Teâlâ emrettiği anda, bütün ağaçlar üzerimize saldıran birer canavara dönüşebilir! Yani; bizim algıladığımız varlığın Allah indinde bambaşka bir gerçekliği olabilir. (vb. vb.)

Sonuç: Algı dünyamızdaki varlıklar, sopa örneğinde olduğu gibi, Allah’ın dilemesiyle, biranda başka şeylere dönüşebilir. Allah Teâlâ, haşa, yarattığı varlığın ve onları yönetmek için vazettiği kanunların esiri değildir; koyduğu yasalar, o yüce varlığı bağlamaz, sadece bizi bağlar. Ayetlerde ihsas edildiği üzere, Allah Teâlâ, bir sopayı her şey, her şeyi bir sopa yapandır! “Amenne ve Saddegna (İşittik ve İtaat ettik)” deyip Rabbimizi daha yakından tanımak için bu tür anlatımların üzerinde daha derin düşünmeliyiz.

M. Talât Uzunyaylalı

Herkes tapar; Ya Allah'a, ya tabiata, ya ikona, ya nesneye ya da nefse!

“Musa’ya kırk gecelik vaat verdik de sonra siz onun arkasından buzağıyı put edindiniz ve o halinizle zalimler idiniz.” (Bakara 51)

Putların suçu yok, nesnelere put yapan ve ona tapan insan. Âlem, gün oldu putlarda kayboldu, gün oldu Allah Teâlâ’da. Devran bugün de aynı devran! Putçuluk, insana ait kadim bir kir, atılmaz, yok olmaz bir kalıntı; insanoğlu bu kalıntıdan hâlâ kurtulmuş değil. Tarihte olduğu gibi, günümüzde de pek çok ülke halkı vicdanını putlara teslim etmiş durumdadır. Put sahibi ülkelerin arasında çok gelişmiş ülke halkları olduğu gibi, geri kalmış ülkelerin halkları da var. Dünya nüfusunun ekseriyetini topraklarında barındıran Çin, Hint, Japonya, daha pek çok Asya ülkesi, Afrika’nın bir kısmı... Baştan sona puthane. Bu coğrafyalarda çeşitli adlar taşıyan ve saygı gören yüzlerce put var. Bu putlara ait tapınaklar hareketli bir pazar yeri gibi, müşterisiz puthane yok. Milyarlarca insan, put bekçilerine ruhlarını ve kazançlarını cömertçe sunmaya devam ediyor. Hristiyan ve Museviler ise icl’leri (Buzağı) ikonlar olarak yeniden üretmiş, Allah Teâlâ’yı tenzih inancından uzaklaşmıştır.

İnsan, bir puta veya putlar grubuna nasıl itaat eder? Nesneye tapmakla ne elde eder? Değersiz ve itibarsız olan bir nesneye insan her şeyini feda edecek derecede bir değeri, bir itibari neden dolayı verir?

Hız. Musa kavminin ilah diye taptıkları Samir’i heykelinden yola çıkıp bir cevap aradığımızda şöyle bir tespiti ileri sürebiliriz: Musa kavminin cisimlendirdikleri ilah figürüne (Icl/Buzağı) tapmaları, insanın soyutlama yapabilme kabiliyetinin aslında ne kadar zayıf olduğunu gösterir. İnsan, beş duyusuna hitap eden, somut kavram ve nesnelere daha iyi anlar ve kavrar. Çizmenin, yontmanın altında yatan nedenlerden biri de budur. Görevlendirilen her peygamber, putların varlığında mücessemleştirilen tanrı inancını yıkıp soyut tanrı inancını yüceltiler. Ne zaman ki, Peygamberlerin bakışı aralarından çekildi, toplumların iç dünyası, kataraktlı göz gibi, yine beş duyuya yenik düştü, hakikatin vasfı bulandı. Sonuçta her devirde putçuluk, tekrar zuhur etti.

Sonuç: Bu durum, gece gündüz gibi, döngüsel bir fetret karanlığı ve onu izleyen peygamberler gündüzüyle sürüp geldi. Bugün artık arkaik putlar İslam dünyasında yok, fakat kalpler gece mi gündüz mü orası pek açık değil! Bunu ancak herkes kendisi için bilebilir: Bir Müslüman için en önemli husus kalbinin Allah Teâlâ’yı unutmamasıdır. Kalpte Allah Teâlâ’nın sevgisi, saygısı yoksa o kalp bir icl/buzağı evi olabilir.

M.Talât Uzunyaylalı

Yakamızı tutacak bir Musa yok!..

“Hani bir zamanlar Musa’ya kırk gecelik vaat verdik de sonra siz onun arkasından buzağıyı put edindiniz ve o halinizle zalimler idiniz.” (Bakara 51)

31. Fikir’de, Bakara Suresi 51. ayetinde yer alan ‘Buzağı heykeli/icl’ üzerinde durmuştuk. Âyette dikkatimize sunulan bir başka husus ise, Cenabı Hakkın Tûr’da Hz. Musa’yı kırk gece ağırlamasıdır. Bu nedenle aynı âyet-i kerime üzerinde biraz daha durup düşünmek istiyoruz.

Çeşitli kaynaklarda, âyette geçen “kırk gecenin” Hz. Musa’nın Zilkade ayının başından Zilhiccenin onuna kadar Tûr Dağında oruç, ibadet ve tefekkürle kaldığı süre olarak ifade ediliyor. Bu sürenin sonunda Hz. Musa’ya, Allah Teâlâ, diğer ayetlerde anlatıldığı üzere, doğrudan hitapta bulunmuş ve kendisine ilahi emirlerin yazılı olduğu Tevrat’ı vermiştir.

Allah Teâlâ neden âyette rakam zikrediyor, sayılı bir gündün bahsediyor? Bunun bir nedeni olmalıdır. Kırk gün birçok şeyin elde edilmesinde veya elden çıkmasında önemli, kritik bir süredir. Birey ve toplum, irşatsız, dini hizmetsiz bırakıldığında kırk gün sonra inancında azalma, itikadında bozulma, amelinde eksilme göze çarpar.

İnsanın kendi nefesine günde beş kez namaz kılmayı emretmesi, çoluk-çocuğuna bu yönde telkinde bulunması, kalbe hücum eden dünyevi sevgilerin engellenmesi için önemlidir. İnsanın duygu, düşünce, tutum ve davranışlarına değerler dizisi denmektedir; kırk gün kendi değerlerinden uzaklaştırılan ve yeni değerler dizisi ile tanıştırılan bir insanda yeni bir kimlik oluşmaya başlar.

İşte, asıl değişme de budur, diğerleri etkilenmedir. Paradigma değişti mi insan değişir. A iken B olur. Mesela; Hristiyanken Müslüman veya Müslümanken ateist olur. Hani denir ya; ‘atı atın yanına bağla ya huyundan ya suyundan etkilenir.’ Bir insan 40 gün düzenli olarak kahveye, meyhaneye, camiye, dershaneye vs. gitse, ünsiyet eder. 40 gün sebat etse, şer ya da hayr, netice alır. Ekinler, sebze ve meyveler, belli bir durumdan sonra, 40 günde potansiyellerine ulaşır, toplanacak, hasat edilecek seviyeye gelir.

Hz. Musa’nın 40 gün süren dağ inzivası kendini Allah Teâlâ ile konuşma mertebesine çıkarmıştır. Nefs tezkiyesinde de 40 gün önemli bir sayıdır; bir müridin kontrolünde kırk gün bir hücrede zikir, fikir ve ibadetle meşgul olan, az yiyen, az uyuyan müritte ruhi açılma başlar.

Sonuç: Çağımızda gerçek anlamda kendini Allah Teâlâ’ya 40 gün olsun adayabilen insan nadir bir varlık mesabesinde artık. Ancak yüreğini 365 gün para kazanmaya, işe-güce, mal-mülk edinmeye, gayri meşru işlere, araştırma-geliştirme çalışmalarına, bilimsel ve sanatsal faaliyetlere, çeşitli uygulamalara, ideolojilere, devrimlere, üretmeye-tüketmeye, kahvehanelere, çarşı-pazara, eğlence yerlerine, birahanelere, plajlara vs. adayın insan sayısı ise mebzul miktardadır. Yürekte Allah Teâlâ yolunda yürümek isteği yoksa kalp hep dünya ile doluysa (buzağılar cirit atıyor ve böğürüyorsa), insan nefesine zulüm hâlinde yaşıyor, demektir. Belki yakamızı tutacak bir Musa yok, fakat Allah Teâlâ, hesap sormaya hepimize yeter.

M.Talât Uzunyaylalı

Hamd ne demektir?

“Hamd, âlemlerin Rabbi Allah’a mahsustur.” (Fatiha 2); “Hamd, gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah’a mahsustur...” (En’âm 1); “Hamd, göklerin Rabbi, yerin Rabbi bütün âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur.” (Casiye 36)

Hamd; övmek, şükretmek demektir. Her bir varlık; insan, melek, cin, hayvan, bitki, güneş, yıldız... Esmâ-ı ilahinin göstereni olarak, fitraten, yekpare hamddir. İnsan, varlığıyla bir hamd izharı olduğu gibi, güneş de varlığıyla bir hamd izharıdır.

Varlık, ilahi rahmetin neticesidir. Zahirde yokken, insan, melek, hayvan ve bitki diye vücut kazanmıştır. Varlık, fitraten, kendine kazandırılan vücutla Rabbinin hamididir; insanın her bir organı; gözü kulağı, eli ayağı; her bitkinin gülü çiçeği, dalı yaprağı, kendini değil, yaratana gösterir, Ona teşekkür eder, Onu över...

Modern kurguda insan hamttan bihaber gözükmemektedir. Hamdı, kendine, kendi nefsinedir. İnsan kendinin harika bir mahlûk olduğunu, Halikını gösterdiğini ve bizatihi ‘fitri hamt’ olduğunu anlamış olsaydı umumi hamdı da iradî hamdı da anlamış olacaktı. Hamdı kavradığında ise, kendini değil, kendindeki esma-ı ilahiyi görecektir ve kendisiyle görünen, kendisini bir görünme mertebesi kılan rahmet-i rahmanı daha iyi kavrayacak, hamdı anlamayan, kendini gören ve kendine kulluk ettiren nefse muhalefet edip varlığının sahibi Allah’a yönelerek kulluk mertebesini elde edebilecektir.

Mucizeler çağı sona erdi; artık akıl ve bilgi çağındayız!

“Hani siz, ‘Ey Mûsâ! Biz Allah'ı açıktan görmedikçe sana asla inanmayız’ demiştiniz. Bunun üzerine öylece bakıp dururken sizi yıldırım çarptı. Ölümünüzün ardından, şükredesiniz diye, sizi tekrar dirilttik.” (Bakara 55-56)

Görme iki türlüdür: Birinci baş gözüyle gerçekleşen görmedir; ikinci görme şekli ise, akılla hâsıl olan görme şeklidir. Basit bir ifade ile söylersek: Odamızda otururken sokağımızdan gelen korna sesinden onun bir otomobile ait olduğunu biliriz. İşte bu, gözün değil, aklın görmesi ve bilmesidir.

Fakat insan illa gözcüdür; baş gözüyle görmeyi bir şeyi doğrulamada geçerli yöntem sayar. Muhakeme gücü gelişmemiş insanların tavrıdır. Allah Teâlâ'yı baş gözüyle görmeden inanmayacaklarını söyleyen İsrail soyunun bu talebi soyut düşünme kabiliyetlerinin yeterince gelişmediğini gösterir.

Mısır'da Piramitlerin ve ilah heykellerin gölgesinde köle olarak yaşamış, okur-yazarlıktan mahrum, alt bir sınıf olan İsrail soyunun soyutlama yapabilme yeteneğinden mahrum olduğu isteklerinden ve sorularından anlaşılır. Zaten konuyla ilgili Kur'an-ı Kerim ayetlerine topluca bakılınca İsrail soyunun derin bir cehalet içinde olduğu kuşku götürmez bir netlikte görülür.

Peygamberler, özellikle vazifelerinin ilk dönemlerinde, halklarını Allah Teâlâ'ya imana, didaktik bir yöntem kullanarak değil, daha çok mucizeler göstererek davet ettiler. Nitekim Hz. Musa, Mısır halkına ve Mısır yönetimine, işin başında, kitapla değil, mucizeler değneğiyle, gönderildi. Değnekten sâdır olan olağanüstü haller (Allah Teâlâ'nın kudreti) onların oluşmuş zihinlerini (oluşmuş değerler dizisini) çatırdatmaya yetti. Hz. Musa, eğitim ve ikna yöntemini kullansaydı, belki onlarca yıl süren bir çaba sonunda küçük bir cemaat elde edebilecekti. Ancak, mucize yöntemiyle amacına kısa sürede ulaştı.

Yahudi soyunun, ‘Tanrıyı bize göster; yoksa sana inanmayız!’ isteği karşısında, Hz. Musa, derin düşünme yeteneğinden mahrum halkına, yaratıcının baş gözüyle görülmesinin neden imkânsız olduğunu anlatırken, Allah Teâlâ, yıldırımla onların ölümünü sağladı. Ardından tekrar diriltti. Mutlak ölümü ve yeniden dirilmeyi aynı anda yaşattı. (bas-u badel-mevt) Böylece Tanrının Yüce Zât'ını değil, fakat fiillerini bizzat kendi nefisleri üzerinde en etkili şekilde gördüler. Bu tecrübe en azından onlara yaratıcının her şeye kadir olduğunu; öldürenin ve diriltenin yıldırım olmadığını, Allah Teâlâ olduğunu öğretti ve imanlarının artmasına neden oldu.

Sonuç: İnsan, beş duyusu ile varlığı gördüğünden, fakat onun zahirinde ve batınındaki ilahi kudreti, hikmeti ve iradeyi beş duyusuyla doğrudan göremediğinden, inançsızlık, dini hayatta gevşeklik, bugün de sürüp gitmektedir. Artık, mucizeler çağı geride kaldı. Mucizeler göstererek kitlelerin Allah Teâlâ'ya karşı farkındalıklarını artırmanın bir imkânı yok. Eksiklik bilgi eksikliği de değil. Çünkü bilgi hiçbir çağda olmadığı kadar çok ve elde edilmesi o nispette kolay. Dini hayatın yaşanmasında akli, bilgiyi kullanmanın yanı sıra, Allah Teâlâ'ya karşı yakınlık kazanmış insanların (Salih kullar) ve İslami hayatı olan örnek cemaat sayısının artması gerekiyor.[ikiyanayasa]

Varlık görece bir gerçekliğe sahiptir!

“Bulutı üstünüze gölge yaptık. Size, kudret helvası ile bıldırcın indirdik. Verdiğimiz rızıkların iyi ve güzel olanlarından yiyin, dedik. Onlar verdiğimiz nimetlere nankörlük etmekle bize zulmetmediler, fakat kendilerine zulmediyorlardı.” (Bakara 57)

Hatırlanacağı üzere Hz. Musa ile Mısır’dan çıkan İsrailoğulları, Tih çölünde bir süre barınmak zorunda kaldılar. Çölün kavurucu sıcaklığı, yok denilecek düzeydeki bitki örtüsü, su kaynağının olmaması doğal olarak şikâyet konusu oldu. Sızlanmalar arttı. Bunun üzerine Allah Teâlâ, ‘gamami’ denilen bulut kümesini üzerlerine gölgelik kıldı. Bulut, sadece gölge sağlamadı, aynı zamanda, ağacı perde edip ondan elma, armut, ayva, nar veren Allah, bulut perdesinden de ‘men’ denilen kudret helvası ile ‘selva’ denilen bıldırcın kuşunu indirdi. Böylece gölgede kalıp bir zahmet karşılığı olmadan önlerine kadar inen ilahi sofradan yiyip içtiler. Yine sopa mucizesiyle çıkarılan on iki gözenin suyundan on iki boy su ihtiyaçlarını karşıladılar.

Sonuç: Bizim algımızda bulutlar, yağmur, kar ve dolu yağmasının nedenidir. Bulutların gölgesinden insanlar, hayvanlar, bitkiler istifade ederler. Bunların dışında buluttan yiyecek yağmaz! Görülmüş bir şey değildir! Ancak, yukarıdaki âyette ifade edildiği üzere, Allah Teâlâ, Hz. Musa’nın elindeki bastonun karakterini ve özelliklerini değiştirip bizim algımıza tamamen aykırı bir şekilde kullanılmasını sağladığı gibi, bulutları da İsrailoğullarına kalıcı bir gölgelik ve yiyecek ambarı gibi hizmet ettirdi. Öyle ise varlık, görece bir gerçekliğe sahiptir. Allah Teâlâ, iradesi öyle tecelli ettiğinde, bizim varlık algımıza tamamen aykırı bir şekilde nesnelere ve varlığı kullanmaktadır. Allah, dilediğinde, varlık yeni bir hüviyet ile karşımızda durabilmektedir. Bizatihi kendi varlığımız da buna dâhildir. Bizim için kuru bir odun parçası olan baston Allah’ın dilemesiyle bir hayvana veya güç kaynağına, bulut bir sundurmaya ve ilahi sofraya dönüşebilmektedir.

M.Talât Uzunaylalı
[ikiyanayasa]

Fısk ile günah arasında kalırsan günahı tercih et!

“Bunun üzerine o zulme devam edenler sözü değiştirdiler, onu kendilerine söylenildiğinden başka bir Şekle saktular. Biz de kötölük yaptıkları için o zalimlere murdar bir azap indirdik.” (Bakara 59)

Zulüm; haddi aşmadır; şümulü geniştir, inkârdan kul hakkına kadar büyük bir dairede gözükür. Âyette geöen fısk; zulmün bir çeşididir; Allah’a asi olmaktır. Allah’ın emirlerini alaya alan, değiştirmeye öalışan, aykırı hareket eden insanın sıfatı ise, fasıktır. Fasıkın fıskının karşılığı ise, maddi ve manevi pislik anlamında, iğrenö bir azaptır.

Ayeti kerimede üç kavram; zalemû (zulüm), yefsukûn (fısk), reczen (ricz: azap, bulaşıcı hastalık, veba) sıralaması ile beddele (değiştirme) ve nzele (inme) fiilleri dikkat çekicidir. Hukukullahı karşı yapılan her fiil, zulümdür, amel sahibi fasıktır ve elde edeceği de iğrenö bir azap anlamında ricz’dır. Mesaj açıktır: Her değiştirmenin karşısında nzele (azap) durmaktadır.

Anlaşma, iki taraf arasında geröekleşir. Taraflar tek başlarına anlaşma hükümlerini bozamaz. O zaman hukuki sonuçlar ortaya çıkar. Allah Teâlâ da Yahudi soyu ile Tevrat’ın hükümlerine uymaları ve bunun karşılığı olarak onların dünyada ve ahirette korunmasıyla ilgili bir akit (sözleşme) yaptı, fakat öölden şehre inince, şehrin imkânları karşısında, hemen gevşediler. Tevrat’taki bazı hükümleri, kuralları, çıkarlarına göre yorumlamaya ve ilahi kelimeleri (hıтта ve hınta) sözcüklerinde olduğu gibi değiştirmeye başladılar. Böylece anlaşmayı tek taraflı olarak bozmuş oldular. Karşılığında daha önce üzerlerine helva ve bildircin indiren bulutlar, bu kez yüzlerine bakılmaz ve yanlarına yaklaşılmaz iğrenö bir azap indirdi. (Veba salgını)

Sonuç: İnananlar, günah işleyebilir. Bir daha o günaha yaklaşmayarak tövbe etiklerinde, Allah Teâlâ ile yapılan iman akidinin bir gereği olarak, affedilirler. Fakat ayetleri çıkara aykırı görüp doğrudan inkâr yoluna gitmeden, değiştirmeye öalışmak (fısk), aynı maksatla ayetlere farklı anlamlar yüklemek, bu ise, büyük bir zulümdür. Özellikle faiz, örtünme, miras, cihat, kısas gibi bazı konularda modern toplumda fısk eğilimi fazladır. Fısk, imanı tehdit eder, belki götürür, günah ise imana doğrudan zarar vermez. Fıska yaklaşmamalı, günahlar için tövbe etmelidir.

M.Talat Uzunaylalı

Allah Teâlâ yükseltmeye, insan alçalmaya çalışır!

“Hani, ‘Ey Mûsâ! Biz bir çeşit yemeğe asla katlanamayız. O hâlde, bizim için Rabbine yalvar da, bize yerden biten sebze, kabak, sarımsak, mercimek, soğan versin’ demiştiniz. O da size, ‘İyi olanı düşük olanla değiştirmek mi istiyorsunuz? Öyle ise inin şehre! İstedikleriniz orada var’ demişti. Böylece zillet ve yoksulluk onları kapladı...” (Bakara 61)

İnsan Allah Teâlâ’nın muradını değil, kendi arzusunu ister. Allah Teâlâ, insanı yükseltmeye, olgunlaştırmaya çalışır, insan ise sürekli ihtiyaçlarını gündeme taşır, onların peşinde tükenmeyi yeğler. İnsan âdetâ ihtiyaçlarının esiridir. İsrail soyu, susuz, sebzesiz, gölgesiz çölde, zengindi! İsrail soyunun ihtiyacını, bir emek karşılığı olmadan, Allah Teâlâ doğrudan karşılıyordu. Onları etle, helva ile ve soğuk su ile besliyordu. Hz. Musa ve Hz. Harun ise, onlara öğüt ve nasihatlerde bulunuyor, onları daha büyük işler için hazırlıyor ve Allah Teâlâ’ya karşı bilinçlerini güçlendirmeye çalışıyordu. Fakat onların akli fikri yiyip içmekteydi.

İsrail soyunun kendi vazifesini Allah Teâlâ’ya yaptırmak istemesi yaşadıkları onca şeye ve gördükleri onca mucizeye karşın hâlâ koyu bir cehalet içinde olduklarını gösterir ve insanın nefsinin peşinden koştuğu o karanlık yüzüne, nankörlüğüne, dikkat çekilir.

İsrail soyunun talep ettiği sebzeler, dünya nimetidir; insanın kesbine (gayret) bakar. Kural açıktır: Eken, biçer! Yararıdan, bahçıvanlık istemek, bir densizlik, bir haddi aşmadır. Ekmeden yemek isteyen, gayreti terk eden, üzerine düşeni yapmayan bu tip, sünnetullahı (âdetullah) da anlamıyor demektir.

İsrail soyunun bu talebi üzerine, Hz. Musa, keşif yaptırdı. Verimli topraklara sahip bir ülke bulundu (Vaat edilen topraklar) ve oraya gidilmesini istedi. Ancak, o verimli ülkenin güçlü hükümeti ve halkı vardı. Gözleri korktu. Bunun üzerine Hz. Musa ile kavmi arasında şu konuşma geçti:

Hz. Musa: “Ey kavmim! Allah’ın size yazdığı mukaddes toprağa girin ve arkanıza dönmeyin, yoksa kaybederek dönmüş olursunuz...”

Kavmi şu cevabı verdi: “Yâ Musa! Orada zorba bir toplum var; onlar oradan çıkmadıkça biz oraya asla girmeyeceğiz. Eğer, oradan çıkarlarsa biz de hemen gireriz. (...) Ey Musa! Onlar orada buldukları müddetçe biz oraya asla girmeyiz; şu halde, sen ve Rabbin gidin savaşın; biz burada oturacağız”

Hz. Musa, “Rabbim! Ben kendimden ve kardeşimden başkasına hâkim olamıyorum; bizimle, bu yoldan çıkmış toplumun arasını ayır” dedi. ”(Maide 21-25)

İsrail soyunun bu psikolojisi, ‘bizim Tanrımız’ dahi diyemedikleri, hâlâ, ‘senin Tanrın’ dedikleri Yararıcıya ve peygamberlerine karşı nefislerinde ortaya çıkan bir alçaklıktı. Nankörlükleri, beceriksizlikleri, acizlikleri, Allah’a karşı takındıkları bu bayağı tavırları sonucu üzerlerine meskenet (Sosyal gerilik: Tembellik, cesaretsizlik, fakirlik, zavallılık) bir sıfat olarak layık görüldü.

Sonuç: Arz, Allah Teâlâ’nındır; 7 milyarı aşkın insan ve sayısız hayvan her gün bu arz üzerinde yiyip içmektedir. Bu durum her gün yaşanan sıradanlaştırdığımız bir mucizedir. Dünya nimetleri için gayret etmek gerekir, evet, fakat insanın ihtiyacı sonsuz olarak tanımlanmıştır, hâliyle insan her şeyi elde edemez. Bu bir tamahtır (Kapitalizm). Müslüman insan bilir ki, dünyada bulunmasının nedeni soğan sarımsak yemek değildir, Allah Teâlâ’ya kulluktur. Bu yüzden Müslüman Yahudi bireyine benzememek için elindekiyle yetinmesini bilmelidir. Çünkü ihtiyaç, insanı fakirleştirir! Meşru gayret sonucu ele geçen nimete razı olup şükretmek ise insanı mutlu eder, Yararıcı nezdinde yüceltir. Elindeki imkânı değersiz görmek ise, rızkı verene karşı bir nankörlüktür. Nankörün sonu ise meskenete uğramaktır.

M.Talât Uzunyaylalı

Her gün birkaç kez tövbe etmeliyiz!

“Sonra bunun ardından yüz çevirdiniz. Fakat Allah’ın ihsanı ve rahmeti olmasaydı, mutlaka zarara uğrayanlardan olurdunuz.” (Bakara 64)

İsrail soyunun imanla imansızlık arasındaki gel-gitlerini anlatan yukarıdaki âyette geçen “tevelleytum” (dönmek, yüz çevirmek, kabul etmemek) fiili, imandan sonra tekrar imansızlık dönemindeki fiillere, eski alışkanlıklara veya nefsin ‘hevâ vü hevesine’ uyararak yaşamak demektir (Seküler-Laik yaşam).

“Fadlu(A)llâhi” (Allah’ın ihsanı), “Verahmetuhu” (ve Onun rahmeti) ise, dünya hayatının sonuna kadar geçerli ilahi bir kuraldır. Günahını bilip ondan tövbe edenin tövbesini kabul edeceğini Allah Teâlâ müjde veriyor ki, büyük lütuftur.

Sonuç: Çağdaş toplumun baskın yaşam görüntüsü dinden bağımsız bir yaşam biçimidir. Yirmi dört saatini dini kurallar doğrultusunda yaşayarak tamamlayan Müslüman sayısı azdır. Hâliyle günahların yaygın olarak işlendiği bir çağdayız. Eğer, halimize tövbe edersek, Allah Teâlâ’nın rahmetini ve ihsanını yanımızda buluruz. Biz Allah Teâlâ’yı terk etmezsek, Rabbimiz bizi asla terk etmez. Çükü O Yüce Zât zaten her an bizimledir. Ancak Rabbimizi dikkate almadan yaşar, seküler anlayışı içselleştirirsek, mutlaka zarara uğrayanlardan oluruz.

M.Talât Uzunyaylalı

Siretimiz suretimizden farklı olabilir mi?

“Şüphesiz siz, içinizden Cumartesi yasağını çiğneyenleri bilirsiniz. Biz onlara, ‘Aşağılık maymunlar olun’ dedik. Bunu orada olanlara ve daha sonra gelecek olanlara bir ceza ve muttakilere nasihat olsun için yaptık” (Bakara 65-66)

Hz. Musa ve kavmiyle ilgili farklı surelerdeki ayetlere bir arada bakınca Mısır civarında kümelenmiş o dönemdeki Yahudilerin âdeta üçüncü sınıf bir halk, bir köle yığını olarak yaşadıkları, tarım kesiminde ve kent merkezlerinde işçilik yaparak geçimlerini sağladıkları görülüyor. Eğitim seviyeleri ise çok düşük. Aralarında okur-yazar nerdeyse yok. Köle psikolojisine sahip bir toplum. Benciller, faydacı düşünüp davranıyorlar. Taklit, âdeta karakterleri. Allah Teâlâ’nın açık korumasına, pek çok mucizesine şahit olmalarına karşın, Kur’an-ı Kerim’de, nankörce davranmaktan, ilahi emir ve yasaklara aykırı hareket etmekten, ayetleri menfaatlerine uygun değiştirmekten çekinmeyen, itaatsiz, alaycı, azgın, açgözlü, faizci, zalim, bozguncu... Bir halk yığını olarak tanımlanmaktadırlar.

Hz. Musa öncülüğünde yerleştikleri Kenan Ülkesi (Ürdün’deki Şeria Nehri’nin batısındaki Filistin toprakları) Yahudi halkına yeni yurt kılındı. Allah Teâlâ Tevrat’ta cumartesi günü çalışmayıp ibadetle meşgul olmalarını emretti. Ayrıca o gün balık avlamalarını haram kıldı. Fakat çok geçmeden, birbirine uyup, yasakları bozdular. Allah Teâlâ, bozuk ahlaklarını, güvenilmez hallerini, uymaca davranışlarını, yani iç yüzlerini (siret), o maymunvari karakterlerini, suret yapıp gerçek yüzlerini kendilerine ve sonra gelenlere bir ibret olarak gösterdi.

Sonuç: İslam tasavvufunda insanların kötü huyları siretlerinde gizli birer hayvan olarak tanımlanmıştır. Suretin insan kalması, sîretin Müslümanlığı içselleştirmesiyle mümkündür. Aksi takdirde iç yüz dış yüzden farklı olacaktır. Modern toplum Müslümanlığında Yahudi bireyinin yaşadığı benzer çelişkiler yaygındır. Haramları işlemekte bir beis görmeyenlerin, dini çıkarlarına alet edenlerin, dinin hükümlerini kişisel durumlarına uydurmak için ayetleri tahrif etmekten çekinmeyenlerin göreceği bir ceza vardır, fakat en büyük ceza, insan suretinde yaratıldığımız halde, dünyadaki kötü amelimizin bir karşılığı olarak, Ahirete, meselâ, maymun, domuz, köpek vs. bir hayvan suretinde gitmek, değil midir? Amelimizi ve kötü huylarımızı düzeltmeye bakmalıyız. ‘Müslümanın içi dışı bir olmalıdır!’ sözü, siret-surat birliğini ifade eder.

Kalbine bak! Taş mısın, yoksa nehir yatağı mı?

“Sonra bunun ardından kalpleriniz yine katılaştı; taş gibi, hatta daha katı oldu. Çünkü taş vardır ki, içinden ırmaklar fıskırır. Taş vardır ki yarılır da içinden sular çıkar. Taş da vardır ki, Allah korkusuyla yerinden kopup düşer. Allah, yaptıklarınızdan hiçbir zaman habersiz değildir.” (Bakara 74)

Âyette geçen **تَشَابَهتْ** (kaset) katılaşmak anlamında fiildir. Dökülen bir betonun, sürülen bir boyanın, dolaba koyulan bir şişe suyun katılaşmasını, âyette geçen kalbin katılaşması örneğinden daha rahat anlayabiliyoruz. Betonun, boyanın, suyun önceki sıvı hallerini biliyoruz. Kalbin katılaşmadan önceki hâli nasıldır, onu tam olarak bilmediğimizden ‘kalbin taşlaşması’ ifadenin anlamını hemen kavrayamıyoruz.

Âyette öyküleri anlatılmaya devam edilen İsrail soyunun gördüğü himayeyi, mucizeyi hatırlamamız yumuşayan ve katılaştıran kalbi tanımamızda bize fikir verebilir. Şöyle ki: Gördükleri o kadar himaye ve olağanüstülükten sonra Yahudi soyunun artık kesin bir şekilde Allah Teâlâ’ya iman etmesi beklenirdi. Ancak, onlardaki anlık etkilenmeler, bir süre devam eden dindarca yaşayış, yerini kısa sürede gevşekliğe, dini hayattan uzaklaşmaya ve duygulara göre yaşamaya terk etti. İmanla yumuşayan, bir form kazanan kalpleri, imansızlıkla tekrar bencil duyguların nabzının attığı bir merkeze dönüştü. İmanlı Yahudiler gitti, yerlerine katı kalpli, gaddar, bencil Yahudiler geldi. Artık, ne Allah’ın hukukunu gözettiler ne de kul hukukunu!

Âyetin ikinci fiili **تَشَابَهتْ** (yetefecceru) fıskırmaktır ve yine âyette taşlarda gözüken bir fiil olarak ifade ediliyor. Bu anlatımdan da şu sonucu çıkarabiliriz: Nice katı kalpli adamlar vardır ki, imanla tanıştıktan sonra, onlar artık hayat veren bir su membaı gibi çevrelerine etki ederler. (Hazreti Ömer örneğini hatırlayalım.) İmanla tanıştıktan sonra ‘taş kalpli’ sıfatı değişip ‘su kalpli’ niceleri vardır.

Sonuç: Allah Teâlâ kalplerin amelini hakkıyla bilir. Fiillerimize ve fikirlerimize bakıp kalbimizden haberdar olmalıyız. Merhametsiz, insafsız, hukuksuz her kalp imansızdır ve o artık taş kesilmiştir. Modern toplumda insanlığın düşmanı olanlar da aslında taş kalplilerdir. Köyden anakente kadar, her yanda, mebzul miktarda taş kalpli adamlar çoğalıyor. Taş kalpli ülkeler mazlumları eziyor. Nerde bir fitne ateşi yanıyorsa ardında bir grup taş kalpli vardır. Anlaşıldığı üzere, ayetteki anlatımlar, hep kalbin halleridir; imanla tanışan, amele erişen kalp, -istikametini koruyan kulların, âlimlerin, velilerin kalbi gibi-, hayat kaynağı bir nehre dönüşürken, imansızlığa teşne olan kalp, katı bir taş mesabesinde kalıyor.

M.Talât Uzunaylalı

Allah Teâlâ'dan bilgi ve niyet saklaya bilir miyiz?

“Onlar bilmiyorlar mı ki, Allah onların gizli tuttuklarını da bilir, açığa vurduklarını da.” (Bakara 77)

Âyet, önceki ayetlerin bir devamı olarak, Yahudi soyunun psikolojisini anlatmaya devam ediyor. Allah Teâlâ, onların, gizlediği yalanlamalarını, halkı yanıltan uydurma bilgiler yayarak inancı yıkmak ve bozmak için yaptıkları faaliyetleri, açığa vurdukları veya gizledikleri ikiyüzlüklerini bildiğini, ifade buyuruyor. Yahudi öyküsündeki bu insan tipi her devirde vardır. Özellikle çağımızda!

Polatlı'da asteğmen eğitim merkezinde bize spor yaptırdıkları alanda bazı bilgilendirici tabelalar vardı. Onlardan biri, 'Bilgi Kuvvettir' sözünün yazılı olduğu tabela idi. Kısaca ifade etmek istersek: Evet, bilgi kuvvettir; dün olduğu gibi, bugün de muktedir olmanın, hükmetmenin, düzeltmenin, bozmanın en büyük aracı bilgidir.

Bilgiye, Allah-insan arasındaki ilişki noktasından bakınca, insanın sahip olduğu gizli açık tüm bilgiyi Allah Teâlâ, bilir. Hâliyle yegâne güç sahibi bilgiye hâkim olan Allah'tır. İnsan türünün açığa vurduğu veya gizlediği, iyi niyet veya kötü niyet taşıyan, hiçbir bilgi türü yoktur ki, Allah, o bilginin şahidi olmasın. Ancak kimse Allah'ın bildiğini bilemez!

Hiçbir kozmik oda, hiçbir kasa, hiçbir şifreleme, hiçbir zihin sahip olduğu bilgiyi, yaratanın bilmesine karşı koruyamaz; Allah Teâlâ, dünyayı sömüren ve tehdit eden ABD'nin, Çin'in, Rusya'nın veya Hristiyan vicdanını ipotek altında tutan Vatikan'ın ya da kapitalizmin tiranları JPMorgan Chase, General Electric veya Bank Of America'nın ya da dünyanın en azılı gizli teşkilatları KGB – CIA – MOSSAD – M16 – GLADIO, vb.nin, gizlisini, açığını, bilir.

Sonuç: Devletler, örgütler, ekonomik kuruluşlar, dini kuruluşlar veya bireyler, kimse Allah Teâlâ'dan bilgi veya niyet gizleyemez. Burasını bir imtihan yeri olarak tanzim eden Allah, vakti gelince, herkesin bildiğini ve amelini, berberin saçı kucağa yığıdığı gibi, yığar.

M. Talât Uzunyaylı

İnsan eylemleriyle kendini kuşatır

“Evet; kim bir kötülük işler de günahı kendisini kuşatırsa, onlar, ateşin halkıdır; orada süresiz kalırlar.” (Bakara 81)

Âyetin birinci fiili كَسَبَ (kesebe)'dir. Kesb; insanın kendi aklı-fikri ve emeğiyle elde ettiği'dir. Bunlar olumlu da olur olumsuzda. Allah, her insana çalışma, kazanma, konusunda akıl, yetenek, irade ve kuvvet vermiştir. Dersi çalışır, okulunu bitirir, iş gücü sahibi olur; gayret eder, kalkıp sabah namazına camiye gider, Allah'ın razı olacağı kulluk yapmış olur; ister, biraheneden, kumarhaneden, eğlence yerlerinden çıkmaz, pek çok kesb-i şer işler... Şer veya hayr, hepsi de kulun fiilidir, hepsi de kulun öz elleriyle sağladığı kazancıdır.

سَيِّئَاتٍ (seyyieten-seyyie) insana emanet olarak verilen nefse ve çevreye karşı yapılan bir kötülük demektir. Günahlar, seyyiedir. Âyetin ikinci fiili ise, اِهْتَابَ (vehâtat-ihata)'dir. İhata; bir şeyin etrafını çevirme, sarma, kuşatma, manasınadır. Bireyin dince yasaklanan hususları yapmakta bir beis görmemesi, hatta bunları yapmayı içselleştirmesi, Allah indinde kötü, şer olan bir kazançtır. Kişinin eliyle kendi etrafına tuzak kurması demektir. Bu kötü kazanç, bireyin etrafını bir su kütlesi gibi sarar ve o insan o suda boğulur veya azgın bir ateş gibi, etrafında büyür, birey o ateşten dışarı çıkıp bir daha kurtulamaz; ya da kötü fiilleriyle yerin altına doğru bir kuyu kazar ve sonra artık o kuyudan bir daha dışarı çıkamaz; velhasıl kul, kendi yapıp etmeleriyle Cehennemini kazanır, tıpkı zıttı bireyin, kendi kesbiyle (kazanç) cenneti hak etmesi gibi.

Sonuç: Modern birey, Allah'ın kabul etmediği çok farklı yaşam biçimlerini kabul eder ve gönül rızasıyla o hayatı yaşar. Yanlışta, doğruya aklıyla kendi karar verir. Allah'ın haram kıldığı şeyleri yapmakta bir beis görmez. Kiminin kalbi de iyiden iyiye taşlaştığından, kötü fiilinden asla rahatsızlık duymaz. Hatta elde ettiğini (fuhuş, haram yoldan sağlanan kazanç, başkasına zulüm vb.) kişisel başarı, karizma kabul eder. Bu körlük, Allah Teâlâ'ya ve onun bir gaye için verilen nimetlerine karşı âdete bir tahkirdir. Sonucu da âyette ifade buyurulduğu üzere, ağırdır.

İman Hakk'a, hizmet halka!

"İman edip salih ameller işleyenler ise cennetliklerdir. Onlar orada ebedî kalacaklar. Hani, biz İsrailoğulları'ndan, 'Allah'tan başkasına ibadet etmeyeceksiniz, anne babaya, yakınlara, yetimlere, yoksullara iyilik edeceksiniz, herkese güzel sözler söyleyeceksiniz, namazı kılacaksınız, zekâtı vereceksiniz' diye söz almıştık. Sonra pek azınız hariç, yüz çevirerek sözünüzden döndünüz." (Bakara 82-83)

Ayette geçen; 'âmenû ve'amilû-ssâlihâti (iman ve imana uygun iş yapmak)', inanmadan sonra kuldand beklenenleri ifade eder. Salih emel, Allah Teâlâ'nın razı olacağı işlerdir ki, âyette bir kısmı sayılmıştır.

Ayetin 'lâ ta'budûne illa(A)llâhe (Allah'tan başkasına kulluk etmeyiniz) uyarısı ise, ameli salih ağacının temelidir; diğerleri bu ağacın dalları, yaprakları olarak büyüyüp gelişir. Âyette İsrailoğullarından yapılması istenilen ameli salih fiiller, Hz. Âdem'den Efendimiz (a.s.v) kadar, peygamberlerin ümmetlerinden istendi. Biz Müslümanlar da bugün aynı emirlere muhatabız.

Allah'a iman gerçekleşmezse insan put yapmaktan ve ona tapmaktan kurtulamayacaktır. Allah Teâlâ kendisinden başkasına kulluk etmeyi yasaklayıp ameli salih yapılmasını isteyerek insanı kendi nefsi ve varlık karşısında özgürleştirir; böylece kulunu putçuluktan korur.

Ayette geçen 'Allah'tan başkasına kulluk etmeyin!' emriyle Allah Teâlâ, kendisi için ne elde etmek istiyor? Şöyle bir örnek düşünelim: Çok miktarda verimli arazilere, su kaynaklarına, maddi ve manevi imkânlarla sahip, sözü geçer, her işe muktedir, güç, kuvvet ve irade sahibi zengin bir insan, elindeki bütün imkânları, kendi arazisinde yaşayan diğer insanlara vermiştir. Bunun karşılığı olarak da onlardan, kendine bir şey istemediği gibi, aksine, kendi anne babalarına iyi bakmalarını, hısım akrabalarına sahip çıkmalarını, çevrelerindeki yoksulları, yetimleri, her türlü ihtiyaç sahibini gözetmelerini, ilişki hâlinde oldukları insanlara iyilik yapmalarını, birbirlerine karşı saygılı davranmalarını, hak ve hukuka riayet etmelerini, mallarından bir miktarını ihtiyaç sahiplerine vermelerini vb. istemektedir.

Dünyada, böyle bir zengin, böyle bir ağa, böyle bir hükümet, böyle bir devlet, duyulmuş şey midir? Adı devlet olsun şahıs olsun, almadan veren var mı?

Cenabı Hakk'ın hükümeti, emir ve yasaklarıyla kendine bir şey istemiyor, istediği mülkünde oturan insanların birbirine yardım etmesidir.

Eylemlerin amel-i salih değeri kazanması için imanın Hakk'a, hizmetin halka olması gerekir.

Ayete muhalefet ederek mü'min kalabilir miyiz?

“...Yoksa kitabın bir kısmına inanıyor, bir kısmına inanmıyor musunuz?” (Bakara 85)

Yahudi soyunun dinle imtihanında en sık rastlanılan sorunlardan biri budur: İşine gelen ayetlere inanmak, işine gelmeyen ayetleri ya doğrudan yalanlamak, ya tevil etmek veya tahrif ederek arzu ettiği şekle sokmaya çalışmak.

Bu çelişkili durum bugünde devam etmektedir: ‘Şu âyetler iyi, ama faiz, birden fazla kadınla nikâh aktı, mirasın kadın ve erkek arasındaki dağılımı, kısas ve had cezaları, cihat vb. konulardaki âyetler, bugün nasıl geçerli olabilir?’ denilebilmektedir.

Kitabın bir kısmına inanmak bir kısmına inanmamak, inanmamak demektir. İnanç, bir küldür, parçalara ayrılıp şu kısmına inanırız, şu kısmına inanmayız denildiğinde o artık gerçek bir iman olmaktan uzak bir inanma biçimidir; değersizdir.

Sonuç: Nefse hoş gelmeyen ayetlere muhalefet bizi nereye götürür? Allah Teâlâ bu tür bir imana değer verir mi? diye baktığımızda, hayr, bu tür bir inanma reddedilir. Âyetin devamında, ‘İçinizde bunları yapanların kazancı, dünya hayatında ancak horluktan ibaret, kıyamet gününde ise onlar daha çetin bir azaba atılır. Allah, yaptıklarınızdan gafil değildir’ denilerek, bu riyakârca davranışın değersizliği gözler önüne serilir.

M.Talât Uzunyaylı

Her şey Onun....

M.Talât Uzunyaylalı

Âlemler yokken, daha zaman ve mekân yaratılmamışken, sadece gani ve yüce Allah vardı.

O, yaratmayı diledi ve 'ol' emrini verdi ve böylece eşsiz varlıklar ortaya çıktı.

Şahidi olduğumuz varlıklar, Ona bir şey ilave etmedi, Ondan bir şey eksiltmedi.

Görüyoruz ki, gelen gidiyor!.. Kasas 88'de var oluşun sonucunu Allah, şöyle açıkladı:

"Her şey yok olur, sonra da ancak kendisi ebedi kalır."

İlk yaratılan nedir? İslamî yorumlar şunda ittifak etmişlerdir:

"Rabbimizin ilk yarattığı varlık, akıldır."

Rabbimiz, yüce varlığını bilme özelliğini ilk akla verdi. Rabbini bilen akıl, Allah'ın ilk kulu oldu.

İkinci olarak nefis yaratıldı. Bir vücut gibi düşünülürse, ilk yaratılan akıl, ikinci sırada yaratılan nefse baş oldu.

Akıl ve nefis ayağa kalkınca ruhani (melek, cin) ve cismani varlıklar gözükmeye başladı.

Arş ve Levh ortaya çıktı; galaksiler, yıldızlarla dopdolu samanyolları ve gezegenler dünya ile güneş zuhur etti; bunlara felek denildi; göklerin ve yerlerin coşku içinde devran ettiği felekte her varlık, Onun dilediği şekilde bir vücut kazandı ve belirlenmiş bir işe koyuldu.

"Allah'ın emirlerine itirazsız uyan melekler" (Tahrim 6) ve "İş çeviren melekler" (Naziat 6) zuhur etti.

Hayatın evi olan dünya şekillendi; toprak, hava, su, ateş nimeti biçimlendi, varlıkları bunların varlığına bağlanan bitki, hayvan ve insan dünyadaki yerini aldı.

Varoluş heyecanı bugün de ilk günkü gibidir; yer-gök; akıl, zat, cisim ve can, hep taptazedir, tertemizdir, coşku doludur.

İnsan nesli artınca kavimler teşekkül etti.

Allah kavimlere peygamberler tayin etti; peygamberlere ümmetler verildi.

Böylece iman, amel ve iyilik bilindi; inkâr ortaya çıktı.

'Damlanın denizi, zerrenin güneşi anlayıp bilmesi mümkün müdür?'

Her şey Onun; akılı bunu anlamış olan en büyük bir bilgiye ulaşmış demektir.

Çünkü Onu bilmek, kendisine az bir bilgi verilen insanın hakkı da haddi de değildir.

Rabbimizin eğittiği Hz. Muhammed (sav) bu gerçeği şöyle dile getirdi:

"Mâ arefnâke hakka ma'rifeteke vema abednake hakka /Seni hakkıyla bilemedik, sana hakkıyla ibadet edemedik."

Allah'ı ancak hakkıyla yine kendi bilir.

Bize düşen acimizi bilip emredilenleri yapmaktır.

Hz. Muhammed ve Hz. Âdem

Varlık nedir ki? Bir avuç torak! Toprak olmadan önce de hiç yoktuk.

Allah, her iki âlemi yarattı.

O, her bir varlığın temeline aşk koydu; bu yüzden bütün varlık Ona koşar, Onu ister.

Onun işlerinde bir ortağı ezelden beri olmadı, ebede kadar da olmayacak.

O, âlemi yoktan, insanı da âlemden yarattı.

Vücuda can, cana da vücut verdi.

Melek, insan, cin, hayvan... Hiçbir varlık bakıp kendi canını göremedi, göremeyecek!

Kendi canını göremeyenler, ne kadar baksa, Onu göremez.

Kendisi görünmez oldu, fakat Yüce Adı dillerde yayıldı.

O, kudretinin yazısını âlem üzerine yazdı. Onun ilmine ve sırlarına kim ulaşabilir?

Âdem peygambere de bilgi mührünü vurdu! Kâinat kitabını Âdem'e gösterdi ve ondan ders alması için ona izin verdi.

"Âdem'e bütün isimleri öğretti." (Bakara 31)

Kim o yazıyı görüp okumazsa, adı insan da olsa, o bir hayvandır!

"Ey akıl sahipleri ibret alınız!" (Haşr 2)

"Onlar ayakta iken, otururken, yan yatarken Allah'ı anarlar ve tefekkür ederler." (Âl-i İmran 191)

Gönülde aşk uyanmalı; can, Allah'a şükür ve övgüde bulunmalı; canın Hakk'a bağlılık ve düşkünlüğü hepsinden üstün olmalı.

Söz ile 'kulum!' diyen çoktur; lakin gerçek kul, Onun emrini tutan ve Onun emrine göre ömrünü harcayan kimsedir.

Kimin hayatı Ona lââyık geçmişse o yüce kapıda açıkça bir sevgilidir.

Hz. Muhammed kim?

Allah'ın hem kulu hem peygamberi. Yüce Allah o peygambere 'habibim' dedi; o sevgiliyken daha âlem yaratılmamıştı. Âlemi onun dostluğuna, Âdem'i de ona uymak için yarattı. Peygamberler onun komutanı, veliler askerleridir.

"O, ancak, Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur." (Ahzab 40)

Buyurdu: "Allah'ı seviyorsanız bana uyun, Allah da sizi sevsin." (Âl-i İmran 31)

'Can derdine ilaç yapan odur ve o, canı rahmet hazinesine ulaştırmıştır. Din onun sözüyle ayaktadır; getirdiği hükümler devamlıdır.'

Biz, o kutlu Resule inandık; o önderimizdir; ona uyduk.

Ey Allah'ım! Biz sana onunla varırız.

Yoldaşlar!

Tevhid'in gür sesi Hazreti Muhammed (sav)... Işıklı Ebubekir, Ömer, Osman, Ali ve binlerce kutlu sahabe onun tevhid yoldaşlarıdır.

Hırs ateşinden azade gönlü Allah ve Resul'ünün sevgisiyle dolu Ebubekir; aziz canını, alın teriyle kazandığı malını, kişiliğiyle elde ettiği makam ve mevkisini din ve iman uğrunda terk etti. Allah da Peygamber de ondan razı oldu.

Celalli şehit Ömer; kinden ve nefisten soyundu, adaletin mücessem timsali oldu. O öyle adil ki, hak ettiği için oğlunu öldürmekten çekinmedi. Allah da Peygamber de ondan razı oldu.

Kuran'ın ilk hafızlarından nurlu şehit Osman; tabiri caizse gözünü Mushaf'la açtı, son nefesini Mushaf'ı okurken verdi ve kanını Hak yolunda cömertçe döktü. Allah da Peygamber de ondan razı oldu.

Peygamberimizin damadı şehit Hazreti Ali; Zülfikar sahibi, İslam'ın fetih kolu. Allah da Peygamber de ondan razı oldu.

Allah'ın ve Peygamber'in rızasını gözetemeyen tevhidin dört muhteşem siması ve her biri parıltılar saçan, Peygamber'e kavuşmuş, dört halifeyle hemhal olmuş, on binlerce sahabe ordusu; Allah da Peygamber de onlardan razı oldu.

“Allah onlardan onlar da Allah'tan razı oldu” (Mâide 119)

Bizler de Allah'ın sevdiklerini seviyoruz, inşallah o hayırlı nesillerin yürüdüğü yoldan yürüyor, Rabbimizin rızasını umuyoruz.

‘Allah bizleri rahmetiyle sevindirsin ve hepimizi sevgili Peygamber’ine bağışlasın. Onun sevdiğini seven, onu sever, ona kavuşan sevgilisinin rızasıyla kavuşur.’

“Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve bağışlasın.” (Âl-i İmran 31)

Kim ki Allah'ın dostu tevhidin benzersiz Peygamber'ini sevmeyi ve onun yürüdüğü şeriat yolundan yürümediyse, rahmet dairesine giremedi; öfke ve huzursuzluk yolunda şaşkın kaldı.

“Gösterdiğim yol benim yolumdur, doğru yol olduğu için bu yolu tutup gidiniz...” (Enam 153)

Tevhidin güneşleri: Hz. Muhammed ve Kuran! Sahibi Allah!

Bir kimseyi Allah yüceltti ise kimse aşağı indiremez, onun akıttığı pınarı kimse kurutamaz.

Allah'ın serdiği sofrayı kim toplayabilir; Allah'ın açtığı yolu kim kapata bilir?

Resulüne İslam kapısını Rabbimiz açtı, Kuran sofrasını Rabbimiz serdi, o kapı ve o sofraya sonsuza kadar artık açıktır. O yolun yolcuları müjdelenmiştir:

“Onlar Allah'ın doğru yola koyduğu kimselerdir, akli başında olanlar ancak onlardır.” (Zümer 18)

Resulullah, Ebubekir, Ömer, Osman, Ali, sahabeler, insanlığın yüz suyu, yüz akıdır.

Tevhidin bu erlerini anmak gönülleri parlatır.

Bu erlerin her biri doğru yolda yürümek isteyenlere kıyamete kadar kılavuzdurlar.

M.Talât Uzunyaylalı

BİRBİRİNİN KUSURUNU GÖREN BİRBİRİNİ SEVEMEZ!

Allah'ın yolu varsa o yolun yolcularının bir olması gerekir; Peygamber ve sahabesi gibi; biri hepsi için hepsi biri için. Birbirlerinin kusurunu görenler birbirini sevmez; birbirini sevemeyenler yoldaş olamaz.

Onlar, yoldaştı, çünkü onlar kardeşti, onlar birbirini seviyordu.

Onlar Hz. Peygamber'in etrafında toplandılar; birlikleri sayesinde her iki alemin saadetine eriştiler.

Peygamber onlara şunu öğretti: Allah'ın rızası birliktedir.

Gönüllerini ve fiillerini Kuran'la, Peygamberin sünneti ve sevgisiyle tevhid edemeyenlerin cemiyetinde dirlik ve düzenlik olur mu?

Tevhidi olan şahısların ve milletlerin usulü erkanı vardır; aksi, kötülük, bunalım, eza, cefa...

Allah'a bağlanmayanlar dünyada ve ahrette nasıl mutluluğu elde edebilirler?

Peygambere uyanları bir hatırla: Ona uyanlar, birlik sayesinde dirliğe, dirlik sayesinde maddi ve manevi fetihlere, gönül rızalığına eriştiler.

“Hep birlikte Allah'ın ipine (İslama) sımsıkı yapışın; parçalanmayın...” (Âl-i İmrân 103)

Birlik olamayanlar, birlik olanlara boyun eğmeye mecbur kaldılar.

Şunu bilin ki, nerede birlik varsa, kim kiminle benlikten geçip Allah için kardeş olduysa, iki cihanın saadeti onlara verilmiştir.

Birlik, Allah için olan birliktir; asiler ikilik içindedir, onlar imanda-amelde ayrılıkta ve fitnede birleşmişlerdir.

Birliğe inanmayanlar doğru yolu bulamamış kimselerdir ve onlar Allah'ın lütfundan uzak düşmüşlerdir.

“O gün, zalim ellerini ısırp şöyle der: Keşke o peygamberle birlikte bir yol tutsaydım!” (Furkan 27)

İman, rızası için yapılan ibadetlerle birlikte insanı Allah'a uygun bir kul kılar; kişi ancak bu yolla birliğin samimi, güvenilir bir üyesi olur ve her iki alemde kutluluğa erişir.

Şahadet kelimesini söyleyenlerin kusurunu görmeyiniz ki, aranızdaki sevgi azalıp yok olmasın; çünkü bunun sonucu birliğin dirliğin bozulmasıdır; birlik dirlik gitti mi gelen fitnedir!

Fitne ise şahsı ve toplumu mahveder.

“Sadece müminler kardeştir; öyleyse kardeşlerinizin arasını bulun. Allah'tan çekinin ki iyilik bulasınız.” (Hucurât 10)

M.Talât Uzunyaylalı

Peygamberlerin izinde...

Allah önce âlemi sonra da âlem içinde Âdem'i yarattı.

O zamandan kıyamete kadar, dünyaya gelen her kim iman ettiyse hepsi aynıdır.

Geçmişte, şimdi ve gelecekte iman edenlerin hepsi birdir.

Hepsi iman içinde bir vücut, fakat ayrı ayrı isimlere, işe-güce sahip. Her birinin tavrı başka, fakat hâlleri iman içinde şekillenmiş; baş, göz, kulak, dil, el, ayak gibi, ayrı, fakat hepsi bir vücut!

Nefs mertebesinde günah işleyip kusurunu bilip nefsini kınayan, Allah'a tövbe eden ve tövbesi kabul edilen Âdem (as), Allah'a kulluk yapmak ve birliğin temelini atmak üzere cihana ilk o geldi.

Bütün milletlerin kökü Âdem'dir; herkes ondan ve eşi Havva'dan türedi; beşer ve beşer sosyolojisi zuhur etti.

Hâlleri insanlıkta devam eden nebiler 'bir insan' gibi düşünülürken;

Kimi Âdem (as) gibi, iman yolunun birliği için, ayak vazifesi gördü ve imanla ilk o yürüdü bu dünyada.

Kimi Nuh (as) gibi, kabul edilen hak duanın makamı oldu; iman gemisindekiler hariç, inançsız herkes boğuldu, sular çekildi, Nuh'un iman kökünden insanlık tekrar zuhur etti.

Kimi Musa (as) gibi, Hakk'a dil oldu; Hak'la konuştu, Hakk'ı konuştu;

Kimi İbrahim (as) gibi, Hakk'a dost oldu, putlara dönüp bakmadı, varlıkta daima Hakk'ı gördü, ateşte bile Hakk'ı gösterdi;

Kimi Davut (as) gibi, Hakk'ın sesini işitti, Hakk'ın sesini tabiata dahi işittirdi;

Kimi Süleyman (as) gibi, daimi mucizelerin öznesi oldu; tabiat kuvvetleri onun emrine verildi: Rüzgâr, hayvanlar, cinler, insanlar her şey hükmüne boyun eğdi, Hak adına saltanat sürdü;

Kimi İsa (as) gibi, dirlik veren ruh kesildi; manevi-maddi, ölüleri diriltti;

Kimi Yusuf (as) gibi, görülmemiş bir cemal kesildi; Allah o yüzü öyle güzelleştirdi ki, Mısır ülkesine bile o güzellikle ziyafet verdi.

Ve son peygamber... Hz. Muhammed (sav); bütün işleri düşünüp düzenleyen 'baş', o oldu; insanlara 'önderlik' kendisine verildi, insanlık onunla akıl çağına girdi ve kemale erdi.

"Ve biz seni, ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik." (Enbiya 107)

"Başka değil, seni bütün insanlara müjdecisi ve korkutucu olarak gönderdik." (Sebe 28)

İman çokluğu teklik kıldı. Hak yoluna yolcu olanlar bir vücut oldu. İmanlı insanların her birinin boyu posu işi gücü farklı, fakat onlar peygamberler gibi, niyetleri Hakk'a kulluk ve Hakk'ın rızasını kazanmak olduğundan cisimleri ayrı olsa da manaları bir oldu..

'Sen de bu birliğe inandın ve bu dirliğe riyasız girdinse cennette peygamberlerle birlikte Hakk'ın tecellisini göreceksin.'

"O kalkış gününde nice yüzler sevinçli; Rablerine bakarlar." (Kıyamet 22-23)

M.Talât Uzunaylalı

Birliğin Sırları...

Anlamak gerekir ki rahmetin temsilcileri Peygamberler cihanda birlik yolunu açtılar. Rahmeti celp eden her işin başı birlik oldu; birlik zincirine halka olanlar zincirin tüm kuvvetine kavuşup rahmete erdiler.

Bir yerde iki gönül bir ise orası rahmetle zenginlik kazanmış ve rahmetle huzurun evi olmuştur.

Birlik içindeki gönüller, üzüntüden uzaktır, onların hayatı sevinçli geçen bir hayattır.

İyi bakınca görülür; nerede başarılı bir iş varsa, orada birlik vardır.

Peki, inananlar neyin etrafında birlik olacaktır?

İbadetler, mümin birlikteliğinin temelidir, rahmet birlik üyelerinin üstünedir.

Allah Teâlâ, rahmetini ibadetlerde ve birlik şuurunda gizledi.

Farz ibadetlerin yanı sıra müminlerin her bir işi, niyetle ibadet değeri kazanıp bir paratoner gibi rahmeti çekmektedir.

Müminler namaz, oruç, hac, zekât ibadetleriyle olduğu gibi, muhataba gösterilen samimi bir 'tebessüm sadakasıyla' da rahmete nail olabilirler.

O halde ölünceye dek namaz kılmalı ve diğer her bir emri titizlikle yerine getirmelidir ki rahmete erişilebilsin.

Namazı özellikle camide kılmak gerekir; çünkü rahmet, cemaat üzerine teksif edildi.

Rahmeti muamelatta daha çok aramalıdır, çünkü dindeki samimiyet ötekiyle olan ilişkide daha belirgindir.

Hakka hukuka riayet edenleri rahmet kuşatmıştır.

İnsanın her bir organının ibadeti var; bu ibadetler yapıldığında kulun rahmete erme imkânı daha da artmaktadır.

Aklın ibadeti düşünmek, dilin ibadeti Hakk'ı söylemek.

Can'ın ibadeti Allah'ın sevmek, gönlün ibadeti Hakk'a bağlı yaşamak.

Malın ibadeti zekât ve sadaka vermek, Hak yolda harcamak.

Nefsin ibadeti beş vakit namaz kılmak, namazla niyaz etmek.

İnsan her bir ibadeti Allah için yaptığında er geç, rahmet bulutları onu ıslatacak ve cennete layık bir kul kılacaktır.

'Ey Allah'ım! Sen bize birlik olmayı nasip et, herkese sana lâayık şekilde yaşayacağı bir hayat ver.'

Vücutun sırları!

Aklın var, birliğin önemini anlaman gerekir; her türlü iyilik birlikte.

Kişi birlikten uzaksa utanılacak işler yapması da kolaydır!

Birlikten uzak insan dikkatlice baksa nefsinde nice ikiyüzlülüğü görür.

Kendi varlığımızda birlikle ilgili nice sırlar var.

Mesela başımız, ne çok sırlar saklıyor, bir bak!

Şu iki gözü bir düşünelim: İki göz ayrı ayrı yönlere bakabilir mi?

Bakmaz değil mi? Çünkü onlar, birlikte yaratıldılar; sağa ve sola ikisi birlikte bakar, ne varsa birlikte görür, uykuya dalınca da birlikte uyur, ağlayınca birlikte ağlar, gülünce birlikte gülerler.

'Sen de Hak'la dost ve birlikte olursan, sonunda Allah'ın cemaliyle neşelenirsin.'

'Dünyada neye meyletmiş, takılıp kalmışsan şüphesiz varacağın yer orası olacak.'

İnsan vücudu, vücudun her bir organı, baştanbaşa bir kitaptır; ilim ve ibretlerle doludur.

Mesela eline bir bak! Kolun eline kadar birlikte gelmiş ve sonunda beş dala ayrılmış. Dalların boyları farklı, kuvvetleri ayrı ayrı.

Fakat yumruk yapınca o ayrı ayrı parmakların gerçek gücü ortaya çıkar; devirir, tutar, kaldırır, iter, açar!

Yumruğunu sık da kendi gözlerinle birlik ilkesinin nelere kadir olduğunu gör!

İnsanlar da parmaklar ve organlar gibidir... Her bir insan farklıdır ve her biri bir işte bir hevestedir. Hak dine inanıp bağlandılar mı yumruk ve vücut gibi bir beden olurlar.

Bir de dünyaya bak; dünyada baştanbaşa sessiz manalar kitabıdır.

Gel suya bir göz atalım: Bütün sular bir denize bağlıdır, buradan başlayarak dağ taş, dereyi vadiyi tutmuşlardır.

Damla damla her bir yerden çıkıp denize yönelerek akarlar.

Ancak bir pınarın suyu ne kadar çok olursa olsun, tek başına denize ulaşamaz. Toprak engeline takılır, sıcak ve soğuk yolunu keser, nihayet bir yerde yitip görünmez olur.

Fakat su, kendi gibi sularla birleşip çoğalınca, kuvvetlenir, sonunda büyük bir ırmağa dönüşür, bazen ırmak başka bir ırmakla birleşir, kuvveti daha da artık ne dağ, ne taş, ne yaz, ne kış dinler, o, koşa koşa birlik denizin ulaşır ve artık deniz adını alır.

Tek başımıza kaldıkça bu dünya çölünde yiter gideriz.

Fakat imanlılar nehrine karışır da müminlerle, âlimlerle, salih kullarla birlik olursak, Allah'ın rızasına (rahmet) erer ve cennetine ulaşırız.

M.Talât Uzunyaylı

Kaz sürüleri ve kılavuzun önemi

İslam birlik yolu; ikiliği bırakıp birlik yolunu tutmalı.

Allah'ı, Nebi'yi ve Kuran'ı yoldaş ve kılavuz edinen sırt-ı müstakim göğünde (doğru yolda) cennet ufuklarına doğru kanat çırpıyor demektir.

Gelip geçen ve hepsinin bir kılavuza uyup uçtuğu şu kaz sürülerine bir baksana; bunları toplanıp varacakları yere kılavuzları götürüyor.

Onların yayılıp gezdikleri yer, yaylakları, ta Türkistan'ın dumanlı dağları.

Oradan kalkıp denizlere gelirler, sahilde kışlayıp tekrar dönerler.

Bu kadar memleket gezip bu kadar dağdan ovidan geçip nice su içip taze çimleri yerler, fakat her defasında düzen içinde toplanıp binlerce kilometre kanat çırpıp yurtlarına ulaşırlar.

Kazlar bu muazzam yolculuğu sağ salim nasıl tamamlıyor?

Cevabı biliyorsun: Birlik olmak ve bir kılavuza uymakla.

Kazların sayısı ne kadar çok olursa olsun, birini öne geçirip onu kılavuz yapıp hepsi ona uyar, böylece seyahatleri sorunsuz bir şekilde tamamlanır.

Biz de dünyadan ahirete, babamız Âdem'in geldiği cennete dönmek için, Allah'ı, Nebi'yi ve Kuran'ı yoldaş ve kılavuz etmeliyiz.

Hangi şahıs hangi cemiyet sahih kılavuza sahipse, onlar kazların ve diğer göçmen kuşların başarılı seyahatleri gibi, dünyayı simgeleyen meşakkat dağından, ahireti simgeleyen selamet sahiline, kolaylıkla ulaşır.

Şimdi kendine sormalısın: Benim kılavuzum kim?

Pozitivizm mi, ideoloji mi, kendi aklın mı, beş duyun mu, yoksa Hak din mi?

Görüyorsun; toplumun siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel her alanda kılavuzları var.

Allah'ı bilip Kuran'ı kılavuz edenler cennete giderken, akılina ve duygularına uyup ya da şunu bunu, şu ideolojiyi bu ideolojiyi kendine kılavuz edinenler cehenneme gidebilir.

Dünya yaşantısının hesabını vermek üzere Allah'ın mahkemesine herkes kendine inanıp uyulan kılavuzlarla birlikte çağrılacak. Ayet uyarıyor:

“Ahirette insanları önderleriyle birlikte çağıracağız!” (İsra 71)

Dünya yaşantısını zayi etmek ve ahirette yerini cehennem kılmak istemeyen Hak dinin kılavuzluğunda Allah'ın Kuran evine girip o evin bir bireyi olmalıdır.

Allah Teâlâ, yarattığı, hayat ve rızık verdiği kuluna bunu emrediyor, bunu ondan bekliyor.

M.Talât Uzunyaylalı

Yolcunun Ateş İçin Yalvarması

Allah, ateşini akmak, akmak taşı ve kavda sakladığı gibi iman ışığını da birliğin içinde saklamıştır. Bir hikâye dinle: Bir adam Hac için Kâbe yolunu tuttu. Bir ara kafileden kopup tek başına yürümeye koyuldu. Gece bastırđı, karnı açtı, yiyeceksizdi. Yoldaşsız ve kılavuzsuz, soğuktan iyice üşümüş, bir deniz kenarında konakladı. öktüğü yerde soğuktan helâk olacağını hissetti. Ateş yakmak için kalkıp çalı ırpı topladı. Yanında akmak, taş ve kav vardı; ıkınından üçünü de çıkardı. Kendisini bir merak sarmıştı; acaba ateş bunların hangisindeydi? akmağı nezaketle eline alıp ondan rica etti: 'Ey akmak! Cihanın rahmetine muhtaç Allah hürmetine; çok sıkıntıdayım, bana biraz ateş ver, bunaldığımdan sana muhtaç oldum, kible tarafına gidiyorum, esirgeyip acı...' Fakat akmak onun sözlerini işitmedi ve o garibe, ateş yakıp ısınması için bir kıvılcım olsun, vermedi. Adam, akmağı bir yana koydu ve saygıyla bu kez eline akmak taşını aldı. Artık taştan ateş istemeye başlamıştı. Sanki ölüme yaklaşmıştı da can diliyordu. İnledi, ağladı, yalvardı. akmak taşına yalvarması da boşa gitmişti. Taşı da bir kenara bırakıp bu kez kavı eline aldı, nice yüz suyu döküp derdine çareyi ondan istedi: 'Ey kav! Şu hâlime bak, çaresizim; bari sen mahrum etme; Allah aşkına bana biraz ateş ver, biraz olsun beni bu soğuşun elinden kurtar.' İstedğini kavdan da alamayınca aklını başına topladı. Taşı kavın üzerine koyup tuttu; çakmağı diğere eline aldı, taş çakmağı vurunca kava ateş düştü ve bütün ihtiyaçları yerine gelmiş oldu. Ateşte ısınırken iyice düşündü ve şu sonucu vardı: 'Bu ateşin nereden geldiğini şimdi açıkça bildim; ayrıca birlik düşüncesini de çok iyi anladım. Ateş bunların birliğine işlenmiş, birikenlere de her türlü fayda verilmiştir.' Örnekte olduğu gibi, Rabbimiz, iman ışığını ibadetlerde ve Müslümanların birliğinde gizlemiştir. Namaz, oruç, zekât, hac, vb. ibadetler, insanda bir araya gelince, kişinin gönlünde nur aydınlığı zuhur eder, iki cihan mutluluğı ve muratları hâsil olur.

M.Talât Uzunyaylalı

Ok destesiyle verilen öğüt

Amaçlarına kavuşanlar birlikte hareket edenlerdir.

Tereddüt eden, ikilikte kalanın eli bir şeye yetmez, emri geçmez. Bir hikâye dinle:

Evvel zamanda yedi iklime yayılmış ve her biri bir bölgeye hükmeden otuz oğullu saltanatı cihanı tutmuş bir sultan vardı. Ölüm zamanı gelip çatinca oğullarını topladı:

‘Ey oğullarım! Zaman geçti, vakit yetişti, şüphesiz artık ölüyorum. Bari size bir öğüt vereyim de dünyada dirlik ve düzen içinde hayatta kalmanın ve güzel hayat sürmenin özünü göstereyim. Yarın hepiniz bir ok alıp gelsin.’

Ertesi gün herkes bir ok alıp geldi.

Adam, ‘Herkes okunu kırsın göreyim de ona göre size bir öğüt vereyim’ dedi.

Her oğul elindeki oku kırdı ve nasihati dinlemek üzere babasının karşısına geçti.

Adam, ‘Gidip birer ok daha alıp gelin ve bu otuz oku bana verin’ diye yeni bir talimat verdi.

Oğulları istenileni yaptılar.

Adam otuz oku bir araya getirdi, sıkı sıkıya bağladı; öyle ki otuz o bir ok gibi oldu.

Sırayla çağırıp bu otuz oklu desteyi kırmalarını istedi. Her biri gücünü kuvvetini sınamış, fakat hiç biri ok destesini kıramadı.

Babalari, ‘Ey oğullarım! Yaşadığınız bu tecrübe söz dinleyip ve ayrılığı bırakarak birliğe inananlar için yeterli bir öğüt değil mi?’ dedi. ‘Ok yalnızken kuvvetinize dayanamayıp kırıldı; oklar bir araya gelip tek ok gibi olunca, onu kırmakta hepiniz aciz kaldınız. Yalnız kişi nerede olursa olsun, hangi mevkide bulunursa bulunsun, güçlük ve sıkıntı içindeyken, güçlerini birleştirenler sınırsız bir kuvvete sahip olur. Bir araya gelenler her zaman başarılı ve sevinçlidir.’

Bu hikâye ne zaman anlatılmış olursa olsun, takdir edersin ki şimdi söylenmiş gibidir.

Allah’ın sevdiği şeyin birlik olduğunu, gönül hoşluğunun, nizam ve intizamın birliğin bir sonucu olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir.

Kim ayrılık çıkarmışsa dost saymamalı; ondan fayda gelmeyeceği bilinmeli.

Kusurlarını görmeyip birbirini severek toplananlar rahmet bulmuşlardır, rahmet içinde de sonsuz bir hayat yaşayacaklar.

Yüce Allah bizi birlikten ayırmasın, bu duamızı da kabul buyursun.

(M.Talât Uzunyaylalı)

İki Evin Var!

Dünya ile ahret iki evdir; her insanın ilk evi dünyadır son evi de ahret.

Şu an sonu yokluk olan dünya evindeyiz, dünyayı görüyor ve onda yaşıyoruz.

Fakat ebedi kalacağımız ahreti göremiyoruz. Ahreti niçin göremiyoruz?

Görüyoruz aslında, fakat farkında değiliz. Çünkü kendimizi yeterince tanımıyoruz.

Ahret, insanla beraberdir. Şöyle ki:

İnsan ruh ve bedenden ibaret bir varlıktır.

Canı, akli, anlayışı ve dini, ahrete aittir, bedeni ise toprağındır.

Canın istekleri farklıdır, tenin istekleri farklı.

Ten, dünyayı isterken, ruh ahreti ister; çünkü ten dünyaya ait, ruh ise ahrete.

Her iki âlem insanda tevhit kılınmıştır; insan her iki âlemi de varlığında taşır.

Tende her varlık aslını arar, onunla meşgul olur.

Ölüm gelip çattığında can hemen ahret evine, arşa çıkarken, ten de aslına koşar, mezara gömülür ve toprağına karışır.

“Her şey aslına döner.”

Gökler, ahreti simgeler, yeryüzü vücutları.

Gökler, ruhani varlıkların, yeryüzü cismani varlıkların mekânıdır.

Ruhaniler gökyüzündeyken nefsin adamları da yeryüzündedir.

Gökyüzü meleklerle yerin altı ve üstü ise şeytanlarla dolu.

Her çeşit rahmet ve nimet gökten inmekte, ne kadar sıkıntı varsa, yerden bitmekte.

Vücut yeryüzü, can gökler...

Yedi kat gök cansa, yedi kat yer de ten.

Her türlü iyilik ve hüner candan çıkıp tene gelir, her türlü kötülük ve günah da tenden doğup canı karartır.

Canın istedikleri cennetle, tenin istedikleri cehennemle uygunluk gösterir.

Vücut kafese benzer; ahrete ait can, kafesteki kuştur; can, ten kafesinden kurtulup bir an önce ebedilik ülkesine, ahrete, gitmek ister.

Hepimiz kendimizden biliyoruz; canımız bir yerde karar kılmaz, daima bir yerlere gitmek ister, işte bu canın sılayı, ahreti özlemesidir.

Fizik varlığı şimdiden toprak bilmeli, cana, canan olmaya bakmalıdır; çünkü insan odur. (M.Talât Uzunyaylalı)

Yahudi ve Hristiyan inanişına sempatimiz arttı mı?

“Onlara, ‘Allah’ın indirdiğine iman edin’ denilince, ‘Biz sadece bize indirilene (Tevrat’a) inanırız’ deyip, ondan sonra geleni (Kur’an’ı) inkâr ederler. Hâlbuki o, ellerinde bulunanı (Tevrat’ı) tasdik eden hak bir kitaptır. De ki: Eğer, inanan kimseler idiyse, daha önce niçin Allah’ın peygamberlerini öldürüyordunuz?” (Bakara 91)

Kıskanç ve çıkarıcı Yahudiler, Hz. İsa’yı ve İncil’i yalanladılar ve Allah’ın kendilerine gönderdiği Hz. Zekeriya ve Hz. Yahya gibi peygamberleri öldürdüler. Bu, onların gerçeği örtme çabasıdır ve ilahi gazabı davet eden birer azgınlık örneğidir. Nitekim bu tutum ve davranışları nedeniyle Yahudi soyu artarda nice belalara uğratılmıştır.

Yahudi soyu, Hz. İsa’dan sonra gönderilen son peygamber Hz. Muhammed (sav)’i ve ona indirilen son ilahi vahiy Kuran’ı da inkar ettiler. Allah Kuran’da, Tevrat, Zebur, İncil gibi ilahi kitapları ve onları tebliğ eden peygamberleri kabul ederken Yahudiler, ‘Biz, sadece bize indirilene iman ederiz!’ diyerek Allah’ın kitaplarını Tevrat’la sınırlama yolunu tutarlar.

Oysa İncil ve Kuran, Tevrat’ı onaylamaktadır. Tevrat’ta tahrif yapıldığından Allah, Hz. İsa ve İncil’le Tevrat’ın hükümlerini kaldırdı. Hristiyanlar, İncil ayetlerinde tahrif yapınca Allah, son kez, Hz. Muhammed (sav) ve Kuran ile, İncil’in hükümlerini de kaldırdı.

Yahudilerin ve Hristiyanların son Din olan İslam’ı kabul etmemelerinin nedeni, dünyevidir; Yahudiler ve Hristiyanlar, tarihi süreç içerisinde, din adına bazı kurumlara, ritüellere, mabetlere, din adamı sınıfına, dinden geçinen bir topluluğa ve hükümetlere sahip oldular. Hz. Muhammed’i ve Kur’an-ı Kerim’i kabul etmek demek, oluşmuş bu dini kültü reddetmek anlamı taşıdığından, bu durumu çıkarlarına aykırı bulup Hak dini inkâr yolunu seçtiler.

İnkârın öncüleri halk değildi, -halk, her zaman öndekini takip eder-, kiliselerdi, sinagoglardı, hahamlardı, papalar ve papazlardı, dinden güç alan devletlerdi. Onlar, din adına kurdukları dünya imparatorluğunun ellerinden kayıp gitmesi korkusuyla, Tevrat’ta ve İncil’de yazılı ‘yeni bir peygamber geleceği’ bilgisine rağmen, Allah Teâlâ’nın son peygamberini ve son kitabını inkar etmiş kimselerdir.

Sonuç: Bugün Hak din İslam’a rağmen, Yahudiliğin ve Hristiyanlığın devam etmesi gerçeğin bilinmemesi yüzünden değil dünyevi nedenlerle ilgilidir. İbrahimi dinler, Hanif dinler, dinler arası diyalog vb. bilinçli propagandalar yoluyla, Müslümanlar arasında, Allah’ın Kuran’ı indirip ortadan kaldırdığı bu iki şirk inanişına, hak din, kitabi din, semavi din statüsü kazandırılmak istenmektedir. Kitle iletişim araçları da kullanılarak oluşturulan yeni kültürel ortam, bazı zihinleri etkilemiş ve Müslümanlar arasında geleneksel olarak, Yahudi ve Hristiyan inanişına karşı gösterilen tolerans sempati seviyesine taşınmış ve peygambersiz İslam söylemlerine kadar iş götürülmüştür.

Fakat Müslümanlar gaflet gösterse de değil mi ki Hak Dinin kaynağı Kuran aramızdadır ve o, Allah’ın son emri ve son şahididir.

M.Talât Uzunyaylalı

Sihre-büyüye karşı kendinizi nasıl koruyorsunuz?

“Ve onlar, Süleyman’ın mülkü (nübüvvet) aleyhinde şeytanların uyduklarına uydular. Süleyman ise küfretmedi; ancak şeytanlar küfretti. Onlar, insanlara sihri ve Babil’deki iki meleğe Harut’a ve Marut’a indirileni öğretiyorlardı. Oysa o ikisi: Biz, yalnızca bir fitne (denemeden geçiren kimse)yiz, sakın küfretme, demedikçe hiç kimseye öğretmezlerdi. Fakat onlardan erkekle karısının arasını açan şeyi öğreniyorlardı. Oysa Allah’ın izni olmadıkça onunla hiç kimseye zarar veremezlerdi. Onlar ise, kendilerine zarar verecek ve yarar sağlamayacak şeyi öğreniyorlardı. Ant olsun onlar, bunu satın alanın, ahiretten hiç bir payı olmadığını bildiler; kendi nefislerini karşılığında sattıkları şey ne kadar kötü; bir bilselerdi.” (Bakara 102)

Sihir, büyü, büyücülük, göz boyacılık, gözbağcılık ve ezoterik (gizemli) inanışlar insanın kadim tecessüslerinden biridir; şeytanları-cinleri, kimya ve fizik bilimini kullanarak iş görme, akıl üstü bir takım olayları gerçekleştirme iddiası veya hevesidir. Temsilcileri her çağda var olmuştur.

Sihir, sihirbazlık eski çağlarda özellikle Mısır’da çok yaygındı. Hz. Musa, asa mucizesiyle Mısır’ın ünlü sihirbazlarıyla mücadele etti. Uzun yıllar Mısır’da köle olarak yaşayan Yahudi soyu, Mısır’daki sihir tutkusuna kayıtsız kalamadı, etkilendi. Yahudiler, peygamberler tarihi boyunca bu ilgilerini korudu.

Bugün de gizli bir Yahudi organizasyonu olan Masonluk vb. yapıların bünyesinde bu tür ilgi alanlarının mevcut olduğu çeşitli kaynaklarca ifade ediliyor. Hatta ABD ve İsrail başta olmak üzere, daha başka ülkelerin, bu tür faaliyetlerle uğraşan resmi birimleri olduğu ileri sürülüyor.

Sonuç: Büyü, kötüye kullanılan bilgi demektir. İnsana tesiri olduğu kabul edilir. İslam dini sihir yapmayı, yaptırmayı haram ve küfür işlerden sayar. Hiçbir peygamber ümmetine ve yakınlarına sihir öğretmedi. Aksine, peygamberler, putçuluğu da içinde barındıran, sihir ve ezoterik inanışlarla mücadele ettiler ve insan ruhunu bu saplantıdan kurtarmaya çalıştılar. Sihir, büyü vb. uygulamalar cehennem amelidir. Besmele okuyan ve Allah’a sığınan hiçbir Müslüman’a sihir tesir etmez.

M.Talât Uzunyaylalı

Ne kendimizi, ne yeryüzünü ne de gökleri mülkleştiremeyiz!

“Bilmez misin ki, göklerin ve yerin hükümrânlığı Allah’ındır. Sizin için Allah’tan başka ne bir dost, ne de bir yardımcı vardır.” (Bakara 107)

Bir Kuran kavramı olarak 'mülk', üzerinde tasarruf hakkına sahip olduğumuz bina, arsa, vs. şeylerdir. Ayeti kerimede Allah Teâlâ yerin ve göklerin kendi mülkü olduğunu ifade buyuruyor ve biz insanlara soruyor:

?????? ?????????? – Elem ta’lem/Siz bu gerçeği, yani yerin ve göklerin benim mülküm olduğunu bilmiyor musunuz?

Cenab-ı Hak bu soruyu neden bize soruyor ki? Yoksa biz bu gerçeği bilmiyor muyuz?

Biliyor muyuz peki? Sathi bir bakışla, ‘Evet! Biliyoruz’, diyebiliriz. Ancak, hayatımızın pratiği pek öyle söylemiyor!

Varlığa kapitalist bir mantıkla yaklaştığımız ortada. Yeryüzünün ve göklerin tapusunu üzerimize kestirmek gibi bir hırsla hareket ediyoruz. Dünyanın her yanında yükselen, ‘Benim! Benim!’ çığlık ve haykırışlarından başkası değil.

Eğer, insanlık mülkün Allah’a ait olduğu bilgisini içselleştirebilseydi, devletlerin, şirketlerin, bireylerin yeryüzünü ve gökyüzünü özelleştirme (mülk edinme) kavgası (vahşi kapitalizm) en azından milyonlarca insanın yok olduğu, hesapsız maddi manevi kaynağın heba edildiği, iki dünya harbine yol açmaya bilirdi.

Bugün süren kavgalar en nihayetinde mülk edinme kavgasından öte bir şey değildir.

Bu durum insan türünün meşhur çelişkisidir: Şu an 7 milyarı aşkın insan yeryüzünde yaşıyor. Bu nüfusun tamamı nerdeyse bütün yaşam sürelerini mülk edinmeye hasrediyorlar.

Sonuç ise şudur: Hayatımızı hasrettiklerimize hasret ölüp gidiyoruz!

Madem ölüm var, o halde kimse yeryüzünü ve gökyüzünü mülkleştiremez.

Âyette ifade edildiği üzere, mülk, Allah’ındır. Evimiz ve evimizdeki eşyalar nasıl göreceli anlamda bize aitse, yeryüzü ve gökler, içindekilerle birlikte gerçek anlamda Allah’ın mülküdür. Yani, güneş, yıldızlar, insan, melek, şeytan, hayvan, bitki vs. hepsinin gerçek sahibi Allah’tır. Allah’ın mülklerindeki bütün varlıkların üzerinde tek bir irade, tek bir kuvvet caridir; nitekim hayatı veren hayatı almaktadır!

İnsan kendisini de özelleştiremez, kendi bedenini de mülkleştiremez!

İnsanın sahibi kimse insan üzerindeki tasarruf da ona aittir.

24 saat fasilasız çalışan kalp, gören göz, işiten kulak, tadan dil, tutan el, yürüyen ayak vs. hepsi de insanda Allah Teâlâ’nın fiilleridir; mülk sahibi mülkünde her an bir şendedir.

Aksi olsaydı insan kalbini istediği zaman durdurur, istediği zaman da çalıştırırdı!

Sonuç: İnsan, ne kendinin, ne yeryüzünün ne de göklerin sahibi değildir; hiçbirini mülkleştiremez; bu imkânsızdır.

İnsanın varlıktaki hissesi, kullanma, çeşitli tasarruflarda bulunmadan ibarettir. İnsanın dünyayı, uzayı özelleştirmeye çalışması, yapıp ettiği, yığıp durduğu ne olursa olsun, sonucu hüsrandır, zavallılıktır. Bu nedenle Yunus Emre, ‘Mal da yalan mülk de yalan, var biraz da sen oyalan!’ uyarısında bulundu. O halde varlığın sahibi kimse insanın sahibi de dostu ve yardımcısı da odur. İnsan, koltuğa, sandalyeye doğru değil, evin sahibine doğru koşarak, ona sarılarak bir şey elde edebilir.

İnsanın asil ebedi yaşam bölgesi ve kalıcı mülklerinin olduğu yer ahirettir; hayatlarını, kazançlarını, ahiret hayatı için değerlendirenlere, kapitalizmin yarattığı anaforda boğulmayanlara ne mutlu!

Fani dünya ağacının baki meyvesi zekât ve namazdır

“Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için her ne iyilik işlemiş olursanız, Allah katında onu bulursunuz. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görür.” (Bakara 110)

‘Ne doğrarsan aşına o gelir kaşığına!’ sözü bu ayetten ilham alınarak söylenmiş olmalı. Aş, işin meyvesi, temiz bir aş, temiz bir fiilin eseri olabilir ancak. İnsanın işleri ya iyidir ya kötü, ya kârdır, ya zarar, ya günahdır ya sevap. Aşını zehir zikkim etmek de insanın kendi elinde, sıhhat ve afiyet kaynağı etmekte.

Modern toplumun değerler dizisi önemli ölçüde değişmiş durumdadır; Ahirete endeksli yaşam anlayışında ciddi yıpranmalar gözlenmektedir. Özellikle anakent halkları yatırımlarını dünyaya yapmayı tercih ediyor gözükmüyorlar. Çoğunluk iyi bir iş sahibi olmak için uğraşiyor. Yüklü bir banka hesabı sanki de her şey sayılıyor. Birkaç ev, yazlık, son model arabalar göz mü çıkarır! Şimdi kazanmayacaksın ne zaman kazanacaksın, şimdi hırslı olmayacaksın ne zaman hırslı olacaksın? Sözleriyle gençler motive edilmeye çalışılıyor.

Dünyadan başka bir yaşam bölgesinin varlığını kabul etmeyenler için bu değerler dizisi belki de doğrudur, fakat ahirete gideceğine, yeni ve kalıcı bir hayata başlayacağına inananlar böyle düşünürlerse ahirette umduklarını bulamayabilirler.

Allah Teâlâ inananların dünyevileşmesini engellemek için namaz ve zekâtı adeta sigorta olarak koymuştur. Eğer, Müslüman bir adamın namazı ve zekâtı yoksa onun sigortası atmış sayılır; karanlıktadır, gerçekte ne yaptığıнын, ne kazandığıнын, ne yiyip içtiğinin farkında değildir. Aksi geçerli ise, namaz ve zekât varsa, kişi ışıktadır, aşını da işini de ışıktadır, bilir! Onun için inananların en hayırlı ameli namaz ve zekâttır.

Sonuç: En iyi alış-veriş Hak'la yapılan alış-veriştir. Allah Teâlâ, yaptığımız hiçbir amelin kaybolmayacağını bildiriyor. Yerine getirilen her emir, Ahiretteki hesaba yatırılan altın liralara hükmündedir. Eğer, bu amellerden Allah razı olursa, karşılığında verilecek olan cennette mülktür. Cennet baki, dünya fani; fani dünya ağacının baki meyvesi ise zekât ve namazdır. (M.Talât Uzunaylalı)

İnsan 'kutsal' mıdır?

Allah'ın insanın fizik varlığını dünyadan (toprak ve sudan) yaratıp kendi ruhundan ona üflemesi ve bilinçli bir varlık olarak canlandırması, Meleklerle insana secde etmelerini emretmesi, akıl ve ilim verip insanı yeryüzüne halife yapması, insana kutsal (mukaddes) varlık özelliği kazandırmıştır, denilebilir.

Kuran'da birçok ayette, "En güzel isimler Allah'ındır; o halde O'na bu güzel isimlerle dua edin..." buyrulmaktadır. Allah'ın güzel isimlerinin (esmâ-i hüsnâ) gözüktüğü mükemmel varlığın insan olması insan kutsiyetine bir başka delildir. Eğer insan 'kutsal varlık' olmasaydı, Yaratıcı, onunla muhatap olmaz, insandan peygamber göndermez ve insanı kendine halife ve kul kılmazdı.

Hilkatin şerefli varlığı olması nedeniyle Allah'ı 'takdis' makamı da insan kılınmıştır. Bu özelliği yine insanın 'kutsiyetine' kuvvetli bir işarettir. İnsan, Allah'ı, şanına yakışmayan sözle anamaz; bu takdirde o insan Allah'a layık bir kul değildir; kutsallığına erişememiş ya da onu kaybetmiştir.

Kişi, kendini Allah'ın kulu bilip, O'nu şirkten, ayıp ve eksikten uzak gördüğünde, Hakk'ı takdis etmiştir. Bu, aynı zamanda, kişinin manevi yükselişi anlamına gelir. Hakk'ı söz ve eylemle takdis edebilen insan ruhu, olgunluğa erer ve manevi kutsallığa ulaşır.

Kişi başka ne yapınca manevi kişiliği kutsallığa erer? Bu sorunun cevabını Rabbimiz Kuran'da vermiştir. Kişi; Allah'ın sevdiği özelliklerden olan; müttakî (Allah'tan korkan); muhsin (iyiliksever); tövbekâr (pişmanlık duyan); tahir (temiz olan); sabırlı; muksit (adil davranan); mütevekkil (Allah'a güvenen); Allah yolunda mücadeleci, Allah'ı ve peygamberi seven bir kimse ise, manen kutsal varlık mertebesini elde eder.

Kişi ne yapınca manevi kişiliği kutsallığını kaybeder? Bu sorunun cevabını da Rabbimiz, yine Kuran'da açıklamıştır; kişi: Allah'ın sevmediği özelliklerden olan; mu'tedinlik (haddi aşmak); fesatçılık; keffârlık (küfürde ve gûnahta ısrar etmek); zalimlik; hainlik; muhtâl-fehurluk (kibirlilik); havvan-esimâlık (gûnahkârlık); sû (kötü sözlülük); müsriflik (israfçılık); müstekbirlik (büyüklük taslamak) ve ferihilik (şımarıklık.) sıfatlarıyla bulaşık olduğunda, bu çirkin sıfatlar, manevi kişiliği çökertir ve insanın kutsal mahiyetini ortadan kaldırır.

Bir hadiste, 'Allahü Teâlâ'nın ahlakıyla ahlaklanın' yahut 'Allahü Teâlâ'nın ahlakıyla huylanınız' buyruluyor. Bu hadis bize insandaki kutsal yapıyı korumanın reçetesi olarak ifade edilmiştir. Hazreti Muhammed (sav) Efendimizin kişiliği 'kutsaldı.' Bu kişiliğin kaynağını, bir soru üzerine, eşi Hazreti Aişe validemiz şöyle açıkladı: "Siz Kuran okumuyor musunuz? Allah Resulünün ahlakı; Kuran'dı."

Allah resulünün sünnetine uymak ve bir kısmını yukarıya aldığımız Kutsal Kuran ilkelerini içselleştirmek, kişiyi ilahi ahlak dairesine yükseltip kutsal insan mahiyetine eriştirecektir. (M.Talât Uzunyaylalı)

İhsan makamında insan olmak!

Allah, insana tabii olarak alma duygusu vermişken, insana, tabii yahut kesbi yolla (emekle) aldıklarını, dini ölçüler içerisinde, iradi olarak vermesi emredilmiştir.

Allah'ın rızasına bağladığı, 'İhsan makamındaki insan mertebesi' aldığından vermekle elde edilen üstün bir makamdır.

Allah, insanda, verdiklerine karşı arzu ve zevk hissi yaratmıştır. İnsan zevk hissiyle verilenleri talep eder. Allah, arzu ve zevk sistemini ahlaki çerçeveye oturtmuş; arzu ve zevk hissini, vermek gibi, büyük bir amaca yönlendirip kişiyi egonun etkisinden kurtarmıştır.

Allah insanı dünya hayatında verdikleriyle sınamaktadır. Her insanın verileni alma duygusu, cömertlik ve cimrilikle sınanmaktadır: Kişi aldığından verdiği, Allah kulunu sevip yüceltir; cimri kişiyi ise sevmez, onu ego zindanında ürküntü içinde bırakır.

Egonun ıslahında en etkili yöntem aldığından vermektir. İslam'da vermeyi karşılayan 'İhsan' sözcüğü Kuranî bir terimdir: Hasene kökünden türeyen İhsan, muhsin, hüsn; iyilik, sadaka, hayır, iyi söz, iyi iş anlamındadır ve kişinin aldığından vermesini ifade ederler.

Veren el olarak Allah, merhametlidir: yeryüzünün halifesi yaptığı insandan, tabiri caizse, beklediğiye ötekilere karşı merhametli olması ve merhametini küçük büyük, az çok, demeden vererek, göstermesidir. İnsan, alışkanlık edinip, her gün Allah rızası için sadaka vermelidir ki, verme hissi hep canlı kalabilsin. Aldığından vermeyi emreden bazı Kuran emirleri şöyledir:

'Aranızda iyilik ve İhsanı unutmayın.' (Bakara 237)

'İyilik yapanlara ileride İhsanımızı daha da artıracaktır.' (A'râf 161)

'Allah'ın sana İhsan ettiği gibi sen de iyilik et.' (Kasas 77)

'İyilik yapanlar ve takva sahibi olanlar için pek büyük bir mükâfat vardır.' (Âl-i İmrân 172)

'İyiliğin karşılığı iyilikten başka bir şey midir?' (Rahman 60)

'Allah'ın, kereminden kendilerine verdiklerini (infakta) cimrilik gösterenler, sanmasınlar ki o, kendileri için hayırlıdır; tersine bu onlar için pek fenadır. Cimrilik ettikleri şey kıyamet gününde boyunlarına dolanacak. Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır.' (Âl-i İmrân 30)

Kulluk, vermeklemdir! Farz ve sünnet olan ibadetlerin tamamı olduğu gibi, ibadetlerin her bir eylemi de, aldığına karşılık, 'kulluk göstermektir.'

'Namazı kılın ve zekâtı hakkıyla verin, rükû edenlerle beraber rükû edin.' (Bakara 43)

'İnsanlara güzel söz söyleyin, namazı kılın, zekâtı verin.' (Bakara 83)

'Namaz kılın, zekât verin: kendiniz için yaptığınız her iyiliği Allah katında bulacaksınız. Allah yaptıklarınızı görür.' (Bakara 110)

'İyilik, yüzünüzü doğu ve batı tarafına çevirmeniz değildir: Kişi Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitaplara, peygamberlere inanır, yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere sevdiği maldan harcar, namaz kılar, zekât verir, antlaşma yaptığı zaman sözünü yerine getirir, sıkıntı, hastalık ve savaş zamanında sabreder. İşte iyi ve doğru kimseler bu vasıfları taşıyanlardır; müttakî bunlardır!' (Bakara 177)

'İman edip iyi iş yapan, namaz kılan ve zekât veren var ya, onların mükâfatı Rableri katındadır. Onlara korku yoktur, onlar üzüntü de çekmezler.' (Bakara 277)

'Sadakaları açıklarsanız bu da güzeldir: ama onları gizler ve yoksullara bu şekilde verirsiniz, bu sizin için daha hayırlıdır; günahlarınızdan bir kısmını örter. Allah, Habîr'dir: yaptıklarınızı bilir.' (Bakara 271)

İnsan, kâinattaki alıp-verme eylemini dikkatle gözetleyerek, almanın ve vermenin iradî makamı olan maddî ve manevî varlığında Rabbini taklit etmelidir:

Kulak, aldıklarını verirken, nefisini değil Kuran'ın sedasını işitmelidir: manayı almalı ve eylemleriyle manayı muhataplarına vermelidir.

Gözün aldıklarına bakalım: Güneşli, beyaz bulutlu, mavi semaya; parıltılı yıldızlara ve efsunlu güzelliğe sahip ayın gözüktüğü lacivert gökyüzüne; çağıldayan derelere, mis kokulu kırlara, envai çeşit renk, biçim ve tattaki meyvelere, sebzelere; muazzam görünüşleri ve o harikulade ötüşleriyle kuşlara; o munis koyunlara, ineklere, yağız çehreli atlara, bakalım! Bize verilenlerin hepsi yekpare güzelliktir. Rab, insana çiçek sunuyor, insan da muhataplarına çiçek sunmalıdır; insanın beş duyusunda gözükken ve vermeyi karşılayan sözü, eylemi, güller gibi latif olmalıdır.

El, dil... Her bir organın tabii olarak aldığı hava, su, ateş, toprak hep birer ihsandır; insanın ihsan alıp (içki, kumar, israf vb. fenalıklarla) 'ifsat vermesi', nefsini görüp, Allah'ı görmemesi sebebiyledir.

Beş duyunun tabii yolla aldıkları nasıl müspetse, söz ve eylemler yoluyla gerçekleşen çıktılar da müspet olmalıdır...

Hak Din, kendi için almamayı ve yaşamamayı, modern değerler dizisiyse, kendi için almayı ve yaşamayı öğretir.

Büyüyen küresel mutsuzluğun temelinde yatan sebep insanın bencilliğin merkezi egoya teslim edilmiş olmasıdır.

Allah, karşılıksız, mihnetsiz, sevgiyle verir. İslam dininin kaynağı Kuran, aynı yöntemle, almayı ve vermeyi emreder; zira Allah böyle yapmaktadır. Aldığından verenin nimeti bereketlenmekte ve artmaktadır. Alınan nimetler dinî ölçülerde paylaşıldığında ihsan makamında insan sıfatı elde edilmekte ve insan dünyanın ve ahretin 'mutlusu' ve 'güzeli' olmaktadır. (M. Talât Uzunyaylalı)

Belki de bir kutusundur!

Hissettiğimiz şey bizde asabiye oluşturur. Neye yakınsak onu daha çok hissederiz ve onu koruma hususunda titizleniriz.

Neyle meşgulsek bizde çoğalır ve asabiye oluşturur. Elinden, akıllı telefonunu, tabletini, bilgisayarını bırakmayan, TV'nin karşısında saatlerce dizi izleyen, yemek ve dedi kodu programı takip eden insanın beş duyusu, sanal ilgi alanları doğrultusunda gelişmiş ve asabiye kazanmıştır.

Bunun kanıtı sohbetlerde hemen ortaya çıkıyor: insanlar, genellikle sanal dünyadaki 'dünyayı' konuşmakta, tartışmaktadır. Şu dizide şöyle oldu, bu dizi böyle. O haklıydı bu haksız! Vb.

Gerçek hayat gittikçe unutuluyor: Bizi saran tabiat ve evren, toprak, hava, su, ateş... Sosyal ve fiziki çevre, aile, akraba, komşu, ulus ve dindaşlık, insanlık âlemi... Bu türden gerçekliklere karşı hissiyatımız azalıyor.

Neden? Çünkü bilim ilerliyor! Bilim ilerleyince ne oluyor? Teknoloji çoğalıyor ve biz, daha çok teknolojiye bağlı bir ortama maruz bırakılıyoruz. Böylece sanal gerçeklik tabii ve manevi gerçekliğin yerini almaya devam ediyor.

Aynı çatı altında yaşayan çekirdek ailenin bireyleri bile gittikçe birbirinden uzaklaşıyor, çünkü herkesin sanal arkadaşlığı onun realitesi. Reel yalnızlığı büyütmek için aileler, mutfak dâhil, her odaya TV ve internet götürüyor. Çoğu ailenin, evin her yanını kuşatmış, sanal gerçekliği taşıyan wi-fi'si var zaten!

İnsanlar belki de gittikçe kutulaşıyor! Çünkü insan neyi çok ister ve severse ona benzer. TV bir kutu, cep telefonu bir kutu, insan bu kutuların içinde çıktığında sudan çıkmış balık gibi, nefessiz kalıp panikliyor. Elektriğin gitmesi, internet bağlantısının kesilmesi, kişiyi mutsuz ve huzursuz kılmaya yetiyor.

İnsanın maddi tarafı var manevi tarafı var. Modern insan hayatının maddi tarafını (beş duyu ile) sanal âlemle besliyor, manevi tarafını ise ihmal ediyor; gittikçe de unutuyor. Sokakta yürüyen on insandan bir-ikisi, İslam'ın bazı temel esaslarıyla ilgili sorulara, yarım yamalak, ifadelerle cevap verebiliyor ancak.

İslam dinine ne kadar yakınız?

Hız. Muhammed (sav) ne kadar yakınımızda?

Allah'a yakın mıyız -ki, Allah'ı, hissedebilelim!

Maneviyata ilgi duymayan biri maneviyatla ilgili ne söyleyebilir? Maneviyatı ya hiç öğrenmemiş ya da öğrendiği bazı ahlaki prensipler ve ibadetler de, toplumsal ve siyasal düzende karşılığı olmadığından, işe yaramaz hale getirilmiş kişilerin maneviyatı hissetmeleri iyice azalacak ve insanların sanal kutuların karşısında canlı kutular orak yer alması hızlanacak gözükmemektedir.

Talat UZUNYAYLALI

“DİYARBEKİR DOLAR ŞİMDİ”

Ele alacağımız ilk uzun havanın adı, 'Diyarbakır Dolar Şimdi'. Yöresi Gaziantep. Uzun havayı Muzaffer Sarısözen derlemiştir. TRT repertuarına da "Diyarbakır Dolar Şimdi" adıyla kaydedilmiştir. Uzun havayı Belkıs Akkale'nin sesinden dinledim, sanatçımız başarılı bir şekilde yorumlamıştır. Uzun havanın sözleri şöyle:

Oğul oğul.. Diyarbakır dolar şimdi
Dolar dolar boşalır şimdi
Di gel di gel havar di gel di gel
Oğul, oğul... şu benim hasret gönlüm
Hele kurban... Dolar dolar boşalır şimdi
Oğul! Ya derdime derman ya katlime ferman

Oğul, oğul... Yün eğirdim kelep ettim
Şam yolunu Halep ettim
Di gel di gel havar di gel di gel
Oğul, oğul, bir vefasız yar için
Hele kurban... Genç ömrümü telef ettim
Oğul! Ya derdime derman ya katlime ferman

İnsan ıstırap çekmeden olgunlaşamaz. Metindeki 'hasret gönlüm' insanın kavuşamadığı arzu ve isteklerinin ifadesi. Bunun öznesi kimi için karakaşlı kara gözlü (yoksa sarı saçlı mavi gözlü mü demeliyim!) bir sevgili, kimi için de manevi bir yöneliş. Şimdilerde duygular sanki de metalaştı, hasretin öznesi ticarileşti: İste, fiyatını öde, senin olsun! Öyle bir çağı idrak ediyoruz ki, içimizde, sanki de, 'hasret gönlüm' diyebileceğimiz pek bir şey kalmadı gibi...

Atalarımızın derdi vardı, gönülleri kaynar gözleri ağlardı. Bizim içimiz ise susuz toprak gibi kuru. Gönlümüzün derdini çektiği bir hasreti yok. 'Ben' içimde yapayalnızsam, ne kıymeti var şehrin dolup boşalmasının! Derdi olanın içi şehirdir. İnsan içtir, dış değil! Modern hayat içimizi boşalttı. İnsan, bir meselenin adamı olursa insan olur. Meselesini dert edinmeyen, gönlünde bir ağaç yetiştirmeyen, gönlündekine emek verip çile çekmeyen, sabredip de yünü ip etmeyen, Diyarbakır-Şam arasında mekik dokumayan, gönlüne ömrünü adamayan, 'Oğul! Ya derdime derman ya katlime ferman' diyip boynunu uzatmayan, her şey olur da ağam, adam olmaz!

BALA SARHOŞ, BALA SARHOŞ!

'Bala sarhoş...' Erzurum yöresine ait güzel bir uzun hava. Eser, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı THM Müdürlüğü tarafından derlenmiş. 'Kürdî Hoyrat' olarak kaydedilmiş. Aysun Gültekin, o muhteşem sesiyle yorumlamış. Sözleri şöyle:

Oğul oğul.. bala sarhoş bala sarhoş
Yavrum beşikte bala sarhoş
Oğul oğul..
Hana bir nalbant gelmiş ey!
Mih vurur nala sarhoş
Oğul oğul... bu haber ne haberdir
Yavrum sinem gabar gabardır
Oğul oğul
Bir yanım kurt kuş yemiş ey!
Bir yanım bi haberdir.

'Bala' sözcüğü Erzurum yöresinde sık kullanılır. İhtiyarlar, on yaşına kadar olan çocuklara, 'balam' diye seslenir ve sever. Beşikte her şeyden habersiz kendi dünyasında neşe içinde eveleyen, kahkaha atan yavru gibi, hana gelen nalbandın keyfince yaptığı konuşma, dertli bir anne için, ne yaptıklarını bilmeyen sarhoşların hali gibidir.

'Dertsizler mezarda imiş!'

Yaşıyorsan, illa ki senin de bir derdin vardır. İnsanın bir yanı kendidir, bir yanı çevresi. Dertlinin bir yanı, uzun havadaki şu, 'gabar gabar' (dertle kabarmış) yüreği, ölmeyi sevimli görürken, 'kurda kuşa yem olmayı' samimi arzularken, diğer yanı, çevresi, dertlinin halinden bihaber yaşar.

Her ne kadar bugün 'yakınlar arasındaki yakınlık' eski kıvamında olmasa da, çoğu insan için ailesi, eşi, oğlu kızı, anası babası, bugün de canı ciğeridir. Hısım akrabası, konu komşusu da onlardan geri değildir, dertliye onlar da en azından 'ah, vah!' ederler.

Lakin dert öznelidir; kişi, kendi dert yükünü illa kendi çeker.

İçteki dert öyle bela bir şeydir ki kişiyi iflah etmez. Dert, derinden derine işler, durup durup alevlenir, vakit olur küllenir gibi gözükür, fakat 'dert közü', külü altında hep durur, sönmez. Bir yüz, bir benzetiş, bir sesleniş, bir dal hışırtısı, penceredeki kızıl çiçekli sardunyanın kokusu, köşedeki tozlu sandalye, saçaktaki kumrunun ötüşü, pencereyle oynayan rüzgârın tıkırtısı, geçip giden günlerden bir gün, bir şey olur, o şey, küldeki dert közünü uyandırır; dert, ölmez oğuldur, vesselam!

Dert mi yok fani dünyada! Maddisinden manevisine nice dertler devreder devr-i âdemden beri. Ancak türkülere uzun havalara konu olan dert daha çok dünyevi elemi terennüm eder. Hani o, Yemene gidip de bir daha dönmeyen, 'belki gelirler' diye yıllarca yolları gözlenen, o göz nuru evlatların, o gencecik kadınlara yaşama sevinci olmuş kocaların, derdi!

Veya günümüzün terör belasına siper olmuş ve genç yaşta toprakla buluşan genç annelerin, evlatların, ana-babaların onulmaz derdi!

Yani demem o ki, eski dertlerin yeni sürümüne feda olanların derdini, sen ben, çabuk unutturuz da ağam, analar unutmaz, yarlar unutmaz, evlatlar unutmaz!

Dert yükünü çekenler ve o yükün taşınmasına ortak olanlar mübarek insanlardır. Onlara rast gelirsən, ellerini saygıyla, şefkatle öp, dualarını al.

(M. Talât Uzunyaylalı)

Oruç arınması ve Korona arınması!

- 1- "Şüphesiz ki Allah insanlara hiçbir şekilde zulmetmez, fakat insanlar kendilerine zulmederler." (Kuran / Yunus 44)
- 2-Korona virüsünün ve sonuçlarının sebebi biziz; insanlık.
- 3-Şimdi eserimizin bizi enfekte etmesinden ve ölümümüze neden olmasından korkuyoruz.
- 4-Ayrıca yığdığımız servetlere ne olacak? Çoluk çocuğumuzun geleceği nasıl şekillenecek? vb. kaygıları da yüklendik.
- 5-Koronavirüsün küresel ölçekteki tartışmasız değiştirme ve düzenleme etkisi ortada.
- 6-Bizler ise Müslümanız; fakat hayatımız ne kadar İslam'a uygundur? Korona sayesinde evlerimizde geçirdiğimiz bu sabır günlerimizde, çalıştığımız kısıtlanmış özgürlük ortamlarında, bu konular hakkında da düşünüp dini görevlerimiz konusunda eksikimizi giderme yönünde bir değişim iradesi ortaya koyamaz mıyız?
- 7-Şu sorgulamayı yapmalıyız: 'Biz bu dünyada ne yapıyoruz, ne için yaşıyoruz?' Eğer bu soruların cevabı bizi Allahü Teâlâ'ya götürmüyorsa zaten yapacak bir şey yok. Götürüyorsa, yaratılış amacımıza uygun olmayan hallerimizi masaya yatırmanın tam sırası.
- 8-Bin nasihatten bir musibet yeğidir demişler. Korona Ramazan ayının bize yaptığına benzer bir etkiyi bir süredir yapıyor; bedensel korona temizliği bize ruhsal arınma fırsatı da sunuyor. Fırsatı değişimden yana kullanabiliriz. (M.Talat Uzunyaylalı)

ÖNEMLİ BİR UYARI!

Koronavirüs Müslümanlara yeni bir ufuktur...

1. Korona bir 'acil durum' sınanmasıdır: Küresel kapitalizm ve onun biz insanlıkları fena hâlde sılandı ve kaybettik.
2. Korona virüsü para, şöhret, şehvet, eğlence vb. 'tutduğumuz her şeyi' hiçleştirdi; dünyanın yanlış yolda ilerlediğini bize gösterdi.
3. Koronavirüsü küresel yağmanın gizli-açık şirketlerini ve onun arkasındaki nihilist-seküler paradigmayı on şiddetinde sarstı ve çok derin çukurlar açtı.
4. Korona virüsün küresel kapitalizme ilk darbesi küresel tüketimdeki azalmadır. 'Evde kal!' çağrısı kapitalizmin ipini çekti!
5. Turizm, eğlence vb. gerekçelerle yapılan küresel insan dolaşımı da kesinlikle azalacaktır. Bu, turizm vb. gelirlerde ciddi azalma demektir.
6. Her türlü paralı spor faaliyeti kulüplerin şimdiden devleşen muazzam kayıpları altında kalmış durumdadır; bu enkazın altından kulüpler ve sporcular sağ çıkıp eski parlıtlarına dönemeyecek.
7. Korona sonrası dünyada din daha çok konuşulmaya ve ciddiye alınmaya başlayacak.
8. Milletler felaketten hangi dersi çıkaracak, görecek; fakat biz Müslümanlar, ahirete imanla ve amel-i salihle göçmek istiyorsak, korona öncesi yaşantımızı sorgulamalı ve artık değişmeliyiz.
9. Zenginlik bir hedef olmaktan çıkarılmalı, geçimlik temiz gıdayı, temiz su ve havayı, diğer temel ihtiyaçları herkese sunmak yeni adil siyasetin ve ekonominin hedefi olmalıdır.
10. İsraf ekonomisi derhal durdurulmalıdır. Üretim, üretim!... Hayır, dünya ihtiyacı kadarını üretip tüketme ekonomisine dönmelidir. Bu aynı zamanda bir ahlak sorunu ve yükümlülüğüdür. Aksi takdirde daha büyük korona salgını tehditleri zuhur edecektir.
11. Türkiye, kapitalizmden çıkmalı, faizi ve israf ekonomisini terk etmeli, Allah teâlânın emrettiği 'adil düzene' geçerek yeni ekonominin öncü ülkelerinden biri olmalıdır.
12. Türkiye'de siyasi partiler vahşi kapitalizmin Türkiye'deki uzantıdır, hepsi küreselcidir. AK Parti bundan rahatsızdır; işte karşısına tarihi yeni bir fırsat çıkmıştır. Davutoğlu'nun, Babacan'ın parti programları şimdiden kapitalizm çöplüğündeki yerini almıştır. Diğer parti tüzükleri de öyledir; hepsi artık geçersizdir! (Bunun ne demek olduğunu herkes yakında anlayacak!)
13. Türkiye insanına ve İslam dünyasına adil düzen yolunu gösterecek ve öne düşüp hedefe ulaştıracak liderlikler ortaya çıkmalıdır.
14. Korona sonrası İslam dünyası inanç temelleri üzerinde ayağı kalkabilir; bunun mücadelesi bu çağın en büyük cihadı olacaktır ve bunu yapmak farzdır.
15. Her Müslüman sömürü düzenine kıyam etmelidir: Sömürü düzeni bitmeli; her millet dünya nimetlerinden adil bir şekilde payını almalı. (M.Talât Uzunaylalı)

İslam'ın evrensel bir yasası: 'İyilik Ahlakı'

“Sen, kötülüğü en güzel bir tutumla sav. Biz onların yakıştırmakta oldukları şeyi çok iyi bilmekteyiz.” (Mü'minûn 96)
“Ve de ki: Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından sana sığınırım! Onların yanımda bulunmalarından da sana sığınırım, Rabbim!” (Mü'minûn 97-98)

Bu yüce ayet-i kerimeler bize İslam'ın evrensel 'ahlak' prensiplerinden birini daha öğretmektedir. Peygamberimiz Hazreti Muhammed (sav) ve onun seçkin ashabı bu güzel ahlakın temsilcileriydi. İslam'ın bir bahar mevsimi gibi ışıklı ve sıcak ruhuyla kısa sürede dört bir yöne yayılıp temas ettiği kültürleri etkilemesi müminlerin bu, 'iyilik ahlakî yasası'na bağlı bir hayat yaşamaları sayesinde mümkün olmuştur.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav), Rabbimizin emri gereği, 'ahsenus seyvie / kötülüğü karşı iyilik' ilkesine sıkı sıkıya bağlı bir hayat yaşamış, Kuran ahlakını duygu, düşünce, tutum ve davranışlarında bir örnek olarak göstermiştir.

Muamelat yahut tebliğ de, İslam'ın en mühim ilkelerinden biri, niyet ve eylemde 'iyilik' üzere hareket etmektir. İyilik, kişiyi başarıya götürecektir. İyilik, kalp kazanmanın en emin yoludur. Ayette geçen 'ahsen /iyilik' emrinin, Rabbimizin her işimizde ilk söz olarak söylememizi istediği, 'Bismillahirrahmanirrahim'e aidiyeti vardır; Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla işe veya söze başlamak, sevgi, barış ve güvenlik üzere hareket etmek olduğundan neticesi de, inşallah daima hayır olacaktır.

97 ve 98. ayetler iyiliğin önündeki maddî ve manevî engelleri de ortaya koymaktadır. Bunlar, insanlar veya manevî şeytanlardır ki, iyilik yerine insana kötülüğü tavsiye eder yahut fısıldarlar.

Sonuç: Muamelat yahut tebliğ de esas prensip kötülüğe iyilikle karşılık vermektir. İslam'da ne zarar vermek ne de zarara karşılık zarar vermek vardır. Kötülüklerle muhatap olduğunda onu defetmek hususunda en hafif yol seçilir ki bu iyiliği tercih etmek anlamı taşır. Bu bağlamda incelendiğinde görülür ki İslam hukuku mutlak bir adalet ve iyilik hukukudur.

M.Talat Uzunyaylalı

Ayasofya ve camilerimiz

Hikâyenin 1. Bölümü: Ayasofya 360 yılında Bizans'ın en büyük kilisesi olarak İmparator İkinci Konstantin tarafından ibadete açıldı. Yüz yıllar boyunca bu hacimdeki bir mabedin ayakta kalması zordur; bu yüzden sürekli bakım ve onarım geçirdi. Osmanlı Devleti 1453 yılında İstanbul'u fethederek, Doğu Roma İmparatorluğu'nu (Bizans) sone erdirdi. İstanbul'un fatihi, Sultan Mehmet Han, 1 Haziran 1453'de, mihrap ve minber yapılan, çan ve haçları kaldırılan ve mozaiklerinin üstü kapatılan Ayasofya'da ilk Cuma namazını kılarak bu tarihi ve görkemli kiliseyi camiye çevirdi. Süreç içerisinde Ayasofya'ya gayet yakışan dört minare eklendi, çeşitli çalışmalarla bina güçlendirildi, yıkılması önendi ve günümüze kadar geldi.

Cumhuriyet rejimi, sekiz yıl, Ayasofya'ya dokunmadı; mabet, cami olarak hizmetlerine devam etti. 1931'de Hükümet, Ayasofya Camiini ibadete kapattı. 1934 yılının 24 Kasım'ında ise, Bakanlar Kurulu kararıyla müze olarak açılmasına karar verildi. O gün bugündür Ayasofya'nın statüsü tartışma konusu yapılmaktadır. İslamî eğilimdeki siyaset, Ayasofya'nın yeniden ibadete açılmasını talep ederken inkılapçı çevreler bu talebe karşı çıkmaktadırlar.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, İstanbul'un fethinin 567. yıl dönümü etkinlikleri bağlamında Ayasofya'da Fetih Suresi ile Kur'an-ı Kerim okunmasını sağladı ve 'Ayasofya ibadete açılsın,' tartışmaları yeniden alevlendi. Yunan Hükümeti bu gelişmelere tepki gösterdi. Erdoğan da onlara tepki gösterdi ve ilgili makamlara, "Ayasofya'nın tekrar ibadete açılması konusunda çalışma yapın, getirin" talimatını verdi. Bu konuda Vakıflar Genel Müdürlüğü aracılığıyla zaten açılmış davalar vardı ve bu davaları Danıştay, Temmuz ayı içerisinde görüşüp bir karara varacak. Cumhurbaşkanı, Danıştay'ın bu kararını işaret ettiğine göre, olumlu bir gelişme beklenmektedir.

Hikâyenin 2. Bölümü: Ayasofya'nın müzeye dönüştürülmesi nasıl siyasi bir karar idiyse Ayasofya'nın Camii olarak ibadete açılacak olması da yine siyasi bir karar olacaktır. Artık her fırsatı değerlendirip hükümete muhalefet eden Sn. Davutoğlu ve Sn. Babacan'ın, Sn. Erdoğan'ı bu konuda eleştirmeleri yersizdir. Sn. Erdoğan siyasi çıkar için bu adımı atıyorsa kendileri de siyasi çıkar beklentisiyle bu muhalefeti yapıyorlar! Şu an ikisi de AK Parti saflarında politika yapmaya devam etselerdi yine aynı eleştirileri yapacaklar mıydı? Hayır! Sn. Erdoğan siyaseten bu işten nemalanabilir ve ama kendileri bu karara karşı çıkarak hangi halk kesime şirin gözükmeye çalışıyorlar, Yunanlıların Türkiye'de oy kullanma hakları olmadığına göre!

Hikâyenin 3. Bölümü: Sekiz yıl kadar Çağaloğlu'nda basın sektöründe çalıştım. Ayasofya'ya, Sultan Ahmet Camiine ve o bölgeye bir aşinalığım vardır. İstanbul'a her gittiğimde yolum bir şekilde bu semte düşmektedir. Gördüğüm manzara şudur: Şu anda, Sultanahmet Camii başta olmak üzere, Beyazıt Camiine kadarki ana güzergâh ve meydan camileri camiden çok müze görünümüne sahiptir. Sultanahmet'te beş altı kişiyle sabah namazı kıldığım, Beyazıt Camii'nde yarısı Arap turist yarım saf cemaatle yatsı namazı kıldığım çok olmuştur; hatta Fatih, Eyüp gibi bir iki semt camiini çıkarsak Sur içi camilerinin, özellikle Selatin camilerinin gerçek müşterisi turistlerdir.

Hikâyenin 4. Ve son bölümü: İslam insanımızın hayatından hızla çıkıp gidiyor; dert asıl bu derttir amma...

Gel!

Mevlana'nın Mesnevi'deki ünlü "Gel!" çağrısı Kuran eksenli bir eylem ve bir temizlenme çağrısıdır; bir umut ve bir aydınlık çağrısı. Mevlana insanlığı Kuran'a; imana, İslam'a, ahlaka; edebe, hakka-hukuka, sabırlı olmaya, cömertliğe, iyiliğe, maddi ve manevi temizliğe, Allah yolunda mücadeleye; hayatı Allah için yaşamaya çağırır.

Modern hayat kurgusu Allah'ın 'gelin' çağrısını işittirmeyecek bir içerik zenginliğine sahiptir. Modern insanın yüreği dünyevi kaygılarla doldurulmuştur; uğultulu kentlerin görüntü ve ses kirliliği 'gelin' ilahi çağrısını işitilmez kılmış gibidir.

Kentli insanın kaygısı salt bir dünya kaygısıdır artık; insanı her geçen gün daha da hasta eden ve kirleten bir kaygı.

O zaman İslam'ın 'gelin' çağrısını işitemeyen ve dünya ile kirlenenler ne ile temizlenecektir?

Dertlerimizin dermanı Kuran aramızdadır; Kuran'dan istifade etmek için, öncelikle 'ben böyle iyiyim' deme avuntusunu terk etmek; pis olduğumuzu, hasta olduğumuzu; temizlenmemiz ve tedavi olmamız gerektiğini kabul etmemiz gerekiyor.

Cenab-ı Hak, bizi, temizlenme yoluna, 'Kuran yoluna gelin' diye çağırırken kendi dostluğuna, şifaya çağırır: 'Hayatınız sona ermeden gelin; Kuran'ımla birlikte yürüyüp onunla birlikte yaşayın ve ahirete temiz ve sağlıklı insanlar olarak gelin!'

Hasta olduğunu, pis olduğunu, ilaca ve temizlenmeye ihtiyacı olduğunu anlamayan insan haliyle ilahi çağrıyı işitip kurtuluş yoluna koşmıyor. Politikacıların yolları, ideolojiler, felsefi ekoller, sosyal ve sportif kulüpler, nefsanî yollar insanı dünyada oyuyor.

Fakat kendisine ebedilik verilmiş insanoğlunun ahiret hayatında bu sonuçsuz dünyevi yollar sadra şifa yollar değildir.

Rabbimizin Kuran'a 'gelin çağrısı', dünya ile kirlenenleri, dünya ile hastalananları temizlemeye, şifaya kavuşturmaya, affetmeye ve cennete ulaştırmaya matuftur:

"...Allah, sizi, izniyle cennete ve mağfirete çağırır..." (Bakara 221)

Şeytan da çağırır, fakat onun gel çağrısı kirliliğe, hastalığa ve cehennemdir:

"Şeytan, sizin düşmanınızdır, siz de onu düşman bilin. Şeytan, taraftarlarını ateş ehlerinden olmaya çağırır." (Fatır 6)

İnsanın yegâne dostu insanı yaratan Allah'tır. Daha fazla geç kalmadan Allah Teâlâ'nın 'gelin' çağrısına cevap vermek gerekir.

Derdi bu, yolu bu olmayanın derdinin çaresi yoktur!

"Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır..." (Bakara 257)

M.Talât Uzunyaylalı

Önce yaratılanı sevmeliyiz!

Kendimizi kendimizin eline bırakamayız; çünkü nefsimiz her gün bize hükmedip bizi manevi olarak öldürmeye devam eder.

Eğer 'nefis', nefsi Yaratana teslim edilmezse, kimse nefsinin elinden kurtulup 'mükemmel insan' mertebesini elde edemeyecektir.

Oysa yaratılışın amacı insanın manevi tekâmülünü sağlamasıdır. Bunun diğer adı insanın mükemmelliğe ulaşmasıdır. İnsanı bu mertebeye eriştirecek yöntem Allah'a olan imanı ve Allah için yapacağı eylemleri olacaktır. (İman ve Amel-i salih)

Manevi tekâmül ve mükemmellik kişide nasıl belli olmaktadır?

Yaratılanları sevmek ve yaratılanlara iyilik etmekle...

Bu temel yapı insanda sağlam bir şekilde ortaya çıkmadığı takdirde, İslam'ın beş şartını yerine getirmek, kişide manevi tekâmülü ve mükemmelliği ortaya çıkaramayacaktır.

Tekâmülü sağlamada ve mükemmelliğe ulaşmada her iki kıstas nefis-i emmâreye karşı verilen çetin bir muhalefetin sonucunda elde edilmektedir.

Yaratılanları sevmek ve yaratılanlara iyilik etmek ne anlama gelmektedir peki?

Hem bu nasıl mümkün olabilir?

Sevginin hususi hâli kalbin birisine karşı duyduğu şartsız bağlılıktır. Allah Teâlâ'nın insan, hayvan ve bitki türlerine karşı bizden beklediği sevgiyse daha somuttur ve ayetlerde gösterilmiştir. Bunlar, özel durumlar hariç, şöyledir:

-Her varlığı Allah'a ait bilmek.

-Her varlığa karşı kalbi ve fiili temiz tutmak.

-Her varlığa karşı sabırlı olmak.

-Her varlığa karşı maddi ve manevi iyi davranmak ve iyilik yapmak.

-Her varlığa karşı adil davranmak.

Bu mertebe elde edilince kişi nefisine galip gelmiştir. Böylece Allah kulundan razı olmuş ve o insanı sevdiğini Kuran'da açıklamıştır.

Yaratıcı, bu tekâmülü ve mükemmelliği elde etmiş kulunu sevince, kulu da, Rabbinin sevgisini yüreğinde samimi olarak hissedecektir.

Nefis mertebesinde, İslam'ın beş şartı uygulansa, fakat kişinin kalbinde ve eylemlerinde; haddi aşmak, fesatçılık, küfürde ve günahta ısrarcılık, zalimlik, hainlik, kibirlilik, bet sözlülük ve asık suratlılık, israfçılık, şımarıklık vb. olumsuz sıfatlar gözükmeye devam etse, kişi, manevi tekâmülü ve mükemmelliği elde edemeyeceğinden, Rabbinin sevgisini de kazanamayacaktır. Rabbinin sevgisini kazanamayan ise, Rabbine karşı kalbinde samimi bir sevgi ve saygı hissi bulamayacaktır.

M. Talât Uzunyaylalı

MANEVİ VE MADDİ VARLIĞIMIZA DAİR MÜHİM BİR GERÇEK!

-HANGİ HAZZI ALIYORSAK VÜCUDUMUZ O AN O KESİLİYOR!

Acıktın; çağ kebab, tavuk döner, haşlama et mi yemek istiyorsun, yoksa makarna mı?

O tatlıyı değil de bu tatlıyı mı tercih ediyorsun...

İstedğin yiyeceği hazla yemeğe başladığında sen (beş duyun ve vücudun) yediğin şeysin! Haz başlayınca hiç bir organ hiçbir duygu muhalefette bulunmaz. (Bu teorik bir durum değildir, her an yaşadığımız bir gerçekliktir.)

O müziği değil de bu müziği tercih ediyorsun, o şahsın konuşmasından değil de bu şahsın konuşmasından hoşlanıyorsun; o kitabı okumuyor bu kitabı okuyorsun; o anda ne durumda isen (hangi hazza batmışsan) varlığın o kesiliyor!

Bu şahıs elmaya dokunmayı, onu koklamayı seviyor, şu şahıs bez alıp arabasını temizlemekten hoşlanıyor; o kadın saçını boyamaktan zevk alırken bu kadın mini etek giymekten; şu kadın da tesettüre uygun giyinmekten hoşlanıyor... Herkesin bilinçli tercihi ve ondan aldığı haz kişiyi o an, o şey kılmaktadır.

Bir robot ne için yapılmışsa sadece o fonksiyonu yerine getirir; insan ise böyle değildir. İnsan, ne olmak istiyorsa bedeni ve beş duyusu o an, hemen o oluveren tek canlıdır.

Dokunduğumuz insan, hayvan ve bitki; tattığımız, kokladığımız yiyecekler; baktığımız insanlar, mekanlar, vitrinler; işittiğimiz sesler, nağmeler, eğer onların her birini, haz hissiyle dolmuş bir şekilde dinliyor, görüyor, tadıyor, kokluyor ve dokunuyorsak o anda bedenimiz ve beş duyumuz haz aldığımız o şeyden ibaret bir yapıya dönüşüyor. Bu durum, maddi ve manevi varlığımızla ilgili çok önemli, fakat farkında olmadığımız, temel bir özelliğimizdir.

Fitratımıza 'Rabbimizi isteme' hissi de konulmuş durumdadır. Rabbimizle temasımızı Kur'an, Sünnet, Hazreti Muhammed (sav) vasıtasıyla sağlama imkanı bize verilmiştir. Rabbimize kulluktan haz alarak beş vakit namaz kılmaya, diğer emirleri yapmaya, nehiylerden kaçmaya başladığımızda, bedenimiz ve beş duyumuz maneviyatla dolmaktadır. Bu insanın yükselmesi manevi olanla temas kurmasıdır; rıza ve cennet mertebesidir.

Anlaşılan o ki, biz insanlar, ne istersek, haz alma duygusuyla neye yönelirsek, duyularımız ve bedenimiz, o an, o olabilme özelliğinde yaratılmıştır.

O halde kendimizi anlamak istiyorsak, nelerden hazzettiğimizi ve nelerin ardı sıra koştüğümüzü anlamamız, kişisel gerçeğimizle yüzleşmemiz gerekiyor. Bedeni mi ruhu mu önceliyoruz; yoksa ikisini dengeli bir vaziyette mi tutuyoruz, beş duyumuz ve kalbimiz bize gerçeğimizi söyleyecektir.

Maddi ve manevi iç ve dış varlığımızda nedeni olmayan hiçbir duyumuz ve fiziki özelliğimiz yok. Nasıl göz görmek, kulak işitmek, burun koklamak, dil tat almak ve iç organlar bedenin çalışma sistemiyle ilgiliyse, ruhumuz/kalbimiz de manevi varlığımızla ilgilidir. İnsan, hangi özelliğini ihmal etse sonuç aleyhinedir. Varlığını sadece yiyip içmeye, şehvetini tatmine vb. adayan kişi, varlığındaki komplike sistemlerin çok az bir bölümünü kullanmış ve eksik kalmış olacaktır.

Maneviyattan haz almayı öğrenmeli ve öğretmeliyiz. Beş duyuya bağlı sistemlerin her zevki gelip geçicidir. İnsansa gelip geçici olan değildir. Biz, ruhumuz; bedeni değil, bedendeki ruhu istemeliyiz! Beş duyumuza göre mi yaşıyoruz, yoksa içinde mecburiyet değil, haz taşıyan manevi bir dünyaya (Kuran dünyasına) mı sahibiz, sorgulamalıyız. Manevi dünyayı bir günde ne kadar arzu ediyoruz? Göbek insanı mıyız, ruh insanı mı? Camiye gitmekten haz alıyor muyuz, gitmiyorsak haz almadığımız için mi gitmiyoruz? Yemek yerken aldığımız haz kadar namaz kılarken de haz alıyor muyuz? Yoksa zaten hiç namazımız yok mu! O zaman, bizim sadece beş duyumuza göre çalışan bir organizmamız vardır, ruhumuzu fark edip beş duyuyu İslam'a davet edemediğimizden, manevi dünyamız, gaybta kalmıştır, yok hükmündedir. Manevi dünyamız iman ve amelle zahir olmadığına ise, bizim Allah katında hiçbir değerimiz kalmamaktadır. (Ki bu hâl, cehennemde kalmaktır!) (MTU)

Ruh Yazıları (1) Hamilesin ruhun, çocuğun!

Ramazan, Rabbimizin hizmetine giriş...

Oruç, nefsi, Allah rızası için iptal etmek; nefsi değil Rabbi dinlemek.

Ramazan ayı Kuran ayı; ruhun gıdası Kuran bu ayda inmeye başladı.

İnsanın bedeni tabiat: toprak ve su... ateş ve hava...

Ruh, bedendeki (topraktaki) hayatın kaynağı.

Beden; toprak, su, ateş ve hava ile beslenir ve bu beden ölür; insanda ölen tek şey beden.

İnsan ruhu ise, âlemlerin Rabbinden; o, daima diri.

Ruh, iman ve Kuran'la beslenir.

Nisan ve Mayıs yağmurları tabiatı canlandırır, Kuran yağmurları ruhu.

Kuran, göklerden, 'insanî ruhu' göklere yükseltmek için indi.

Rabbimiz, yükselişi temin eden Kuran emirlerini işaret ederek, Âl-i İmran yüz üçte, 'Hep birlikte Allah'ın ipine sarılın...' talimatı verdi.

Kim ki Kuran'la meşgul, metni ve manayı okumakta, emredilene yapıp men edilenden kaçmakta, Kuran, o kişinin içine yağın bereketli Nisan yağmuru, çorak kalp dirilmekte ve hayattan maksat olan 'ruh çocuğu' büyümekte.

Beden ruhun / maneviyatın evi. Cami bedense cemaat ruh. Ev bedense içindekiler ruh.

Ruh, insanın çocuğu, beden ana rahmi. Müslümanın 'ruh çocuğu', bedende Kuran gıdasıyla gelişir, büyür.

İnsan öldüğünde çocuğu doğar ve geldiği yere ahirete göçer.

Kuran gıdasıyla büyütülmüş bedendeki ruhun doğumu 'er kişi' doğumu.

Kuran gıdasıyla beslenmemiş bedendeki ruhun doğumu, gelişmemiş çocuk, bir nevi düşük.

Ruh çocuğunu beden rahminde Kuran'la büyütelim; çünkü biz o'yuz

Herkes kendini kendi içinde taşıyor.

Gebeyiz Her doğum yakın..

Herkes ahrete nasıl doğacağını ruhun dünya hayatıyla kendi belirliyor.

Rahimsin ey insan; içinde nasıl bir çocuk büyütüyorsun, bu doğuma odaklan.

M. Talât Uzunyaylalı

Ruh yazıları (2): Ruhun beslenmesi...

Bir kadın gebe kaldığında artık iki candır; ikinci canı bebeği.

Anne, her gün her saat bebeğini sevgisiyle hisseder. Dünyaya getireceği bebek için heyecanlı ve endişeli günler geçirir.

Gebenin şahsi yaşantısı ortadan kalkar; o, kendini bebeğine adar: Bebeğin sağlıklı gelişimi ve doğumu biricik gaye. Önceki yazıda 'insanî ruhun' kişinin bedeninde taşıdığı çocuğu olduğunu vurguladık: Aile, çevre, eğitim ortamında edinilip sergilenen duygu, düşünce, tutum ve davranış, ruh çocuğunu besler.

Ruh çocuğu, kişi (gebe) ne isterse o olur.

Aldığı manevi ve maddi gıdaya göre çocuk kimlik ve kişilik kazanır.

Ve her ölüm ruh çocuğunun doğumuyla sonuçlanır.

Ruh'un sahibi Allah, Kuran'ını ruha gıda yaptı.

Din tek, ilahî kitapların aslı Kuran.

Bütün peygamber ruhları Kuran'a adandı: Peygamberler, müminlerle birlikte, Kuran yolundan yürüyüp ruhlarını ahirete götürdü.

Efendimiz, Hazreti Muhammed (sav), 'ruh çocuğuna' dikkat çekip ünlü ikazını yaptı: "Nasıl yaşarsanız öyle ölür ve nasıl ölürseniz öyle dirilirsiniz."

Tekrar edelim: Ruh çocuğu, kişi (gebe) ne isterse o olur

Önceki yazıda her doğum (ölüm) yakın dedik.

O halde, ruh çocuğunu, Kuran'la, imanla, amelile büyütme varoluşun nedeni.

Ruh çocuğu bedende imanla ve amel-i salihle büyürse, doğum vakti (ölüm) geldiğinde, doğum, imanlı doğum şeklinde gerçekleşir.

Bedenlerdeki ruhlar Allah'a ait; bedenlerin ölümüyle ruhların dönüşü O'na.

Kuranla büyümüş ruhların doğumu ve cennetteki evlerine dönüşü muhteşemdir.

M.Talât Uzunyaylı

Ruh yazıları (3) Ruha yatırım yapan cennete dönecek

“İnsana şekil verip ruhumdan üflediğim zaman onun için hemen secdeye kapanın” (Hicr 29)

“Sonra insanın (yaratılışını) tamamlayıp şekillendirdi, ona kendi ruhundan üfledi. Sizin için kulaklar, gözler, kalpler yarattı. Az şükrediyorsunuz” (Secde 9)

“Sana ruh hakkında sorarlar. De ki: Ruh, Rabbimin emridir. Size ruh hakkında az bir bilgi verildi.” (İsra 85)

İnsan ‘ilahi bir öz’ taşıyan ruh; ruh, zatiyla meçhul sıfatıyla malum.

Rab da, zatiyla gizli, isim ve sıfatlarıyla apaçık.

Allah sıfatlarıyla her yerde; ruh da, bedende her yerde.

Tabiat her an değişmekte; ölümleri dirimler, dirimleri ölümler izlemekte.

Ruhta ise bu tür değişimler muhal. Ruh sabit; tabiata ait olmadığından tabiattaki yasalar ruhu bağlamıyor; o, tabiatüstü.

İnsanda ‘ben’ denilen kendilik bilincinin adı ruh. İnsan ‘ben aldım’, ‘ben sevdim’, ‘ben savaştım’, ‘ben gördüm’, ‘ben işittim’ vb. derken, beş duyuya atıfta bulunmaz; ben’ini kasteder. O halde insanın zahiri (tabiat) ve batını (ahiret) ruhun etki alanı içinde: ruh, her iki âlemi, bedenli bedensiz, idrak etmekte.

Yıldızların, güneşin, ayın, dünyanın; hayvanların, bitkilerin vb. fitratı var, iradeleri, yani seçme hürriyetleri, yok.

İradesi olan tek varlık insan. İnsanın seçme hürriyeti de bedene ait bir özellik değil, ruhun bir özelliği.

Bahçeli bir evde oturuyorum; hafta sonu bahçede bahar temizliği yaptım. Ben onları hissettim; fakat canlanmış ağaçlar, uyanmış çalılar, güller, bahçe otları beni hissetmedi. Dönüp evime baktım; hayır, o da beni görmüyor, işitmiyor, hortumla evin duvarına su tuttum, irkilmedi, bana kızmadı. Nedeni şu ki ne evin, ne bahçedeki ağaçların ‘insanî bir ruhu’ yok; olsaydı, her biri, benim gibi, bir insandı.

Ben; görüyor, işitiyor, dokunuyor, seçimlerde bulunuyor, seviniyor, hüzünleniyor, tozu da hissediyor, kuru yaprağı da. Kuşkusuz ‘ben’ beden değil, ‘ben’ ruh. Bedeni kullanarak dış dünyayı ruh algılıyor; bütün duyular ruha bağlı.

İnsan türünün tabii özellikleri aynı, hangi kıtada yaşarsa yaşasın. Peki, sekiz milyar insanın, -çoğu da bir biriyle çelişen-, neden sekiz milyar fikri var?

Zira her insan bir ‘ben’; bir ruh.

Elma ağacı rüya görmez, fakat insan rüya görür; öyle rüyalar görür ki, onlar gelecekte olacakları ifşa eder. İşte bu da ruhun evvelle, ahirle, zahir ve batınla ilişkisine bir kanıt.

Bilgi cehalet, cömertlik cimrilik, korkaklık cesaret, neşe keder, sevgi nefret, acıma öfkelenme, acı tatlı; hırs, kın, kibir, gurur, inat, tevazu vb. duygular, her insanda farklı; demek hisler ve özellikler bedene ait değil, ruha ait.

Konuşan ruh, susan ruh, dinleyen ruh, arzu eden ruh, nefret eden ruh...

Her çağı yeniden, yeniden kuran ve yıkan ruh.

Allah Teâlâ, insanı en güzel şekilde var etti; ruh ve bedenle. Ruha beka verdi bedene fena.

Ruhu mükemmel hale getirecek olan Kuran ve Sünnet. Ruhunu Kuran ve Sünnetle ıslah eden cennete dönecek.

M. Talat Uzunyaylalı

İnsan ve Uyarıcı

Bu şaşılacak bir şeydir yaratsın da Allah insanı bir uyarıcı göndermesin!

Ölü toprak kaç bin bahardır dirilir göz önünde her şey bilinir.

Kiminin işine gelmez uyarıcı yeniden dirilmek hani olmaz a!

Gerçek çıkarsa ya şu hesap kitap?

Lakin hiçbir uyarıcı vaz geçmedi uyarıdan var olacaksınız dedi yeniden gireceksiniz yer ayrıldı her birinize ya cennetten ya cehennemden.

İnsan ölünce eksilmez çoğalır! Öyle ki kitap kitab kabarmıştır ölü.

Ne kadar çoğaldığına bakar mahkemede bakar da şaşar her işin amel olduğuna.

Donatıldı insan çoğalmak üzere donatıldı ruh ile o kadar genişledi ki ruh yer sığdı göğe gök sığdı yüreğe.

Gönül saltanatı verildi insana yer gök ona ev yapıldı dünya döşek hava yorgan haz veren bir bahçe dünya bulutlardan su iner haşır olur... Daima yenidir hayat tarlalardan bahçelerden bereket yükselir.

Neden görmüyor haşiri? Yetmiyor baş gözü belli gönül gözünü açmalı yönelmiş Allah sana yönelsene sen Allah'a.

Görmedi gözleri görmedi baktılar fakat kördüler Nuh kavmi Res halkı ve Semûd Âd ve Firavun ile Lût Eyke halkı ve Tübba kavmi görmediler Allah'ı bereketi haşiri dünyada görmediler görmediler cennet cehennem kadar çoğaldığını insanın dünya tarlasında.

Bir de düşünmek var... Her nefesle gitmekteyiz her nefeste gelmekte yaratıyor an'dan an'a hayatı her an'ında hikmet dolu sanatı.

Sen uzaksın o şah damarından yakın işletmesin iki melek defterini tutuyor insan yaşadıkça büyüyor.

Bir de ölüm sarhoşluğu var ölümün tadı. Sarhoş oluruz ve tadarız...

Sonra sûr'a üfürülür vadedilen gün ilan edilir herkes hesaba çağrılır çoğalmış olarak girer hesaba insan kayıtları da şahit.

Dünyadayken gafletle karşılaşır haşır haydi şimdi şaşır perdesizdir gözün...

Keskindir üstelik yükün. Yargılanır insan cehennem sıcağı basar adamı.

Hak ikaz eder: uyarıcı gelmedi mi niçin uymadın hitabıma?

Mağdur olmaz uyarıcı dinleyip Allah'a yönelen emirlerine riayet eden görmediği halde Rahman'dan korkan lakin Allah'a yönelmiş kalbiyle gelen selâmetle çıkar hesaptan selâmetle karışır ebedi yaşama.

Uyarıcılar uyarılamaz güç imparatorları mazi çöplüğünde kurtuluş yok hesapsız hayattan.

Diyarlar dolaştı nesiller fetihler fetihlere karıştı kurtuldu mu kimse ölümden.

Yaratıcıyı tesbih etmek içindir zaman ve mekân. Uyarılanlar uyanıktır: Güneşin doğuşundan ve güneşin batışından önce Rabbi hamt ve tesbihtir işleri gecenin oğullarıdır onlar zamana ve mekâna yayılır zikrin hazzı.

Kulak verin uyarıcıya kulak yaklaşan topraktan çıkış günü muhakkak...

Kudüs'ün Deniz Kapısı: Yafa şehri...

İsrail'e, Ben Gorion Hava alanından girdiğimizde vakit sabahtı.

Bu cümleyi şu şekilde de kurabilirdim: Filistin topraklarına ayak bastığımızda vakit artık sabahtı. İkinci cümle hissiyatımız için daha doğru olurdu, fakat ben, realiteye bağlı kalmak istiyorum: Haliyle bu yazı dizisi İsrail gerçeğini görmezden gelmeyecek ve 'mevcut durumu' yansıtacaktır.

İnsanın, güzelliklere karşı fitri bir aşinalığı vardır: Tipik bir Akdeniz kenti olan Yafa, sadece benzersiz coğrafyasıyla değil, tarihi kimliğiyle de, kafitemizi hemen sarıp sarmalıyor.

İsrail'in, Kudüs'ten önceki başkenti Yafa şehrinin yıktıkları bir parçasında yükselttikleri Tel Aviv idi. Yafa-Tel Aviv, bir bahar dalı gibi; insan ona ancak tebessüm ederek bakabilir.

Zaten dünyanın en güzel şehirleri Akdeniz'e kıyısı olan şehirlerdir. Yafa da Akdeniz'in, okyanus gibi gözüken, o mavi enginliği göğün mavisi ile birleştirmiş tarihli şehirlerden.

Meraklı kafitemiz denizden elli metre kadar yüksek bir yamaçta toplanmış, rehberimiz Numan Bey'in, açıklamalarını dinliyor.

Ben, bakışlarımı, Yafa'nın denizinden ve uzayıp giden kumsalından alamıyorum.

Günün erken saatleri olmasına rağmen insanlar denizde...

Tarih mi? 23 Ocak 2023 Pazartesi. Mevsim kış yani, fakat anlaşılıyor ki Yafa'da tek mevsim var: O da, yaz mevsimi.

Pardösümü zaten çıkarmışım, ceketimi de sıyırıp omzuma atıyorum.

Ha, bir de, beyaz camlı gözlüğümün yerine siyah camlı gözlüğümü takıyorum. Evet, dünyayı şimdi daha iyi görüyorum.

Kudüs'ün limanı ve plajı olan Yafa sahillerinin ünlü bir özelliği daha var: Sörf alanı olması. Dünyada sörf yapılan en iyi iki kıyısından biri işte bu Yafa kıyısıdır.

Art arda kıyıya koşan köpüklü dalgaları yakalayan sörfçülerin dalgalarla yarışı, o batıp çıkmalar, metrelerce dalgalara yakalanmadan sörf tahtasında tutunmaları doğrusu takdire şayandır. İnsan eğitilince neleri yapmıyor ki!

Her güçlüünün şehri

İsrail'in bu topraklara tutkusu artık hayatidir: Arz-ı Mevud'un sınırları içinde yer alan Yafa, Pers, Helen ve Eski Mısır devletlerinin de gözde bir şehriydi.

Yafa'nın Tevrat'taki ismi ise, Yafi. Ben-i İsrail soyu, şehri ele geçirdikten sonra imarına emek etmiş, daha açıkçası 'nimet-i kebir' bilmiş, sarıldıkça sarılmış.

Hikâyesi uzun, Yafa'nın... Gün oldu, bölgedeki Yahudi hükümetlerini yenip dağıtan Roma orduları İsrail soyunu bu topraklardan çıkardı.

Nerden bileceklerdi 'kopuntu (kopuntu)' Yahudilerinin dünyaya dağılıp da dünyayı ele geçireceğini!

Bizans döneminde bir piskoposluk merkezi olan Yafa, Hz. Ömer devrinde, Amr b. Âs yahut Muâviye b. Ebû Süfyân kumandasındaki kuvvetler tarafından, 636 yılında, fethedildi.

Müslümanlar, Yafa'ya yeni bir isim verdiler: Cündüfilistin...

Onlar da Yafa'ya sahip çıktılar tabii. Şehri imar edip limanı düzenlediler, mescitler yaptılar, yeni yerleşim bölgeleri oluşturdular...

Yafa artık Türkler'in...

Şüphesiz bunda ilahî bir hikmet var: Para gibi, topraklar da, milletlerin arasına dolaştırılıyor.

Devir artık Türklerin devridir: Ahmed b. Tolun, 878'de, bütün Filistin'i hâkimiyeti altına aldı. Bölge 905 yılına kadar Tolunoğulları'nın egemenliğinde kaldı. Ne var ki Tolunoğulları Emirliği de sırasını savdı.

Araya zaman zaman Haçlılar ve Araplar girse de, Selahattin Eyyubi, Büyük Selçuklu Devleti ve Osmanlı Devleti bu

bölgenin bugünlerden önceki günlerin Yafa'sının sahibi oldular.

Kudüs yolu Yafa'dan geçer

Yafa, stratejik bir şehir: Bölgenin askeri ve ticari faaliyetlerinin yürütüldüğü bir yer.

Kudüs'ü fethetmeye niyet eden her ülke ilk iş olarak bu liman kentini ele geçirdi. Yafa'yı ele geçiren her millet şehrin istihkâmlarını da takviye ettiler.

Gezi boyunca gördük ki yüz ölçümü 22.145 km² olan İsrail topraklarında öyle dişe dokunur bir ova da yoktur. Tarım küçük ölçekli tarlalarda gerçekleştiriliyor.

Yafa, bağlık bahçelik bir şehirdir. Ünlü Yafa portakalının vatanı da bu şehir.

Şehrin etrafındaki bahçeler, tarih boyunca, sakinlerine bol miktarda sebze ve meyve temin etti. Limana yanaşan gemiler, gıda ihtiyaçlarını Yafa'dan sağladı.

Kudüs'ün deniz kapısı Yafa o kadar önemliydi ki, İngilizlerin kralı Richard, Franklar, Alman İmparatoru II. Friedrich, Fransa Kralı IX. Louis gibi nice dişli kral, 'benim, benim!' dedikleri Yafa için mücadele ettiler. Tabii tüm haclı seferlerinde Papalar ise daima kralların önünde bayrak taşıyarak İsa'nın kentine, Kudüs'e yürüdüler.

Yafa artık Osmanlı şehri

Yavuz Sultan Selim Han, Memluk hâkimiyetine Mercidâbık Savaşı kazanımı ile son verdi.

1516 tarihinde bütün Filistin bölgesi ve Suriye toprakları Osmanlı hâkimiyetine girdi. Fakat dedik ya, topraklar da para gibidir, elden ele dolaşır durur: Yafa, Mısır'da hükümet eden Türk ve Çeçen kökenli Memluk beylerinden Bulutkapan Ali Bey'in eline, ondan sonra, 6 Mayıs 1799'da, Napolyon'un safına geçti. Sonra yeniden Osmanlı hâkimiyetine kavuştu.

II. Abdülhamid döneminde Yafa, el-Halil, Gazze, Nasıra ve Taberiye'de birer okul açıldı. 1868'de Yafa-Kudüs kara yolu hizmete girdi. Bölgede ilk defa bir Fransız şirketi Osmanlılardan aldığı ruhsatla, 1890-1892'de, Yafa ile Kudüs arasında 87 km. uzunluğunda bir demir yolu inşa etti.

Yahudilerin dönüşü

Osmanlı devletini 1. Dünya Harbi ile dağıtan Avrupa güçleri, Osmanlı yönetimindeki toprakları kendi aralarında paylaştıkları gibi yerel halkı da çatışmacı bir sosyoloji ile ayırdılar.

1909'da Yafa'da Yahudiler tarafından Filistin Ofisi adıyla bir teşkilât kuruldu; bu teşkilâtın faaliyetleri sonucunda Filistin Toprak Geliştirme Merkezi'ni meydana getiren Yahudiler, özellikle 1918 sonrası İngilizlerin desteğiyle, bu bölgeye yerleşme başladılar.

Şehrin siyasi kimliği hızla değişti. İngiliz işgalindeki bölgede Yahudiler, Yafa'nın varoşlarında oluşturdukları Yahudi yerleşim bölgesi, Tel Aviv'i, modern bir çehre ile büyüttüler.

Yafa'nın ellerinden çıktığını Kudüs bölgesinin de elden çıkmak üzere olduğunu anlayan Müslümanlar, Mayıs 1921'de ayaklandı. Artık onlara dal olacak arka çıkacak bir Osmanlı Devleti yoktu. Bir Halife de kalmamıştı. Müslümanlar ve Müslümanların şehirleri sahipsizdi. Her kalkışma bir kırımla sona erdi. Her çatışmadan İsrail güçlenerek çıktı.

15 Mayıs 1948'de İsrail devlet oldu ve aynı gün Amerika ve Rusya tarafından tanındı. Yafa, Tel Aviv adıyla İsrail'in başkenti ilan edildi, daha sonra başkent Kudüs'e taşındı.

Üç dinin Yafa'sı...

Yafa üç Hanif dinin hiçbir zaman dini bir merkezi olamadı. Üç dinin deniz yoluyla gelen ziyaretçilerini ve hacılarını karşıladı, üç dinin ordularını ve kumandanlarını karaya çıkardı; onları dinlendirdi, besledi ve Kudüs'e uğurladı.

Rehberimizin anlattığına göre, Rus turistlerin ve Rus mafyasının tercih ettiği bir yer olan Yafa, bugün bir turizm ve sayfiye şehridir. Aynı zamanda ticari bir merkez. Pirlanta başta olmak üzere değerli taşların alınıp satıldığı, küresel ticaretin ve para akışının düzenlenip kontrol edildiği bir üs. Yafa da çeşitli fabrikaların yanı sıra mobilyacılık ve çimento sanayii de gelişmiş sektörler arasında.

Neyimiz kaldı Yafa'da?

Yafa modern bir kent. Tarihi dokusu Müslümanlara özellikle Osmanlı Müslümanlarına ait denilebilir. Osmanlılar, şehrin İslam kimliğine önemli katkılar yaptı: II. Mahmud zamanında Câmîu'l-Mahmûdiyye (el-Câmîu'l-kebir, Câmîu Ebî Nebbût) kuruldu. 19. yüzyılda Câmîu'l-Cebeliyye, Câmîu's-Sıksık, Câmîu'l-Acemî inşa edildi. 1917'de Vali Hasan Bey'in inşa ettirdiği Câmîu Hasan Bek ise kıyıda pek güzel bir mabettir. Mahmûdiyye Sebili ile şehrin Kudüs yolu üzerinde kurulu Ebû Nebbût Sebili, eski eserler müzesi halinde kullanılan eski hükümet binası (es-Sarâyü'l-kadîme)

ve II. Abdülhamid'in tahta çıkışının yirmi beşinci yıl dönümü münasebetiyle yaptırılan saat kulesi Yafa'daki 'bizden' kalan bazı hatıralardır...

Yafa İslam'a ne kattı?

Yafa, vurguladığımız gibi, stratejik, lojistik bir merkez, etkili bir liman kenti. Yafa, İslam'ın fetih hareketlerinde bir ribattı (sınır karakolu); zaman zaman da bir derbent (askeri merkez.)

Öğlen namazını şehrin İslami kimliğini yansıtan Sultan Mahmud'un yaptırdığı Mahmûdiye Camisinde kıldık. Caminin imamına, Rehberimiz aracılığıyla, 'Yafa'daki İslam'ı sordum. Sitemi derin ve yaralayıcı: 'Yafa'da Müslüman nüfus kalmadı ki!'

Yafa Müslümanların elinde elbette bir Müslüman kenti idi. Ne var ki tarihi geçmişi itibariyle Yafa, İslam kültür ve medeniyetini yansıtan, etkili dinî şahsiyetleriyle anılan bir şehir de hiç olamadı.

Kudüs'ün deniz kapısını geride bırakıp adeta bir taş ülkesi olan fakat aynı zamanda tatmin edici bir yeşil örtüye sahip güzergâhımızda, iri kıyım ağaçları, beyaz taş giydirilmiş yüksek duvarlarından sarkan çiçekli ağaçlarla bezeli Yahudi evlerini seyrederek, bir saatten daha kısa mesafedeki Kudüs'e doğru yola çıkıyoruz...

İlerledikçe rehberimiz, 'Şu anda solunuzda yahut sağınızda kalan evler ise Müslümanlara ait!' uyarısında bulunuyor. Üçüncü sınıf belki daha düşük bir yerleşim yeri görünce buraların Müslümanlara ait olduğunu daha otobüsteyken öğrenmiş oluyoruz!

Esaretin pek çok ağır sorunu var, birisi de bu olmalıdır; esiri geri ve pasaklı göstermek! Kudüs'e varınca bu imajın tipolojisinin yer yer teşekkül ettiğini de maalesef göreceğiz...

Yarın: Üç Hanif Dinin Merkezi: KUDÜS

Osmanlı'nın Hiciv Ustası Nefî: M. Talat Uzunyaylalı'nın Kaleminden

M. Talat Uzunyaylalı'nın kaleme aldığı **Nefî - Şairi Öldürün**, Osmanlı divan edebiyatının önemli hiciv şairlerinden Erzurumlu Nefî'nin yaşamını ve sanatını merkezine alan etkili bir roman. Yazar, sadece Nefî'nin hayatını anlatmakla kalmayıp, 17. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasi ve toplumsal yapısına da ışık tutmaktadır. Kitapta, Nefî'nin üç Osmanlı padişahı I. Ahmet, Genç Osman ve IV. Murad ile olan ilişkileri ve bu süreçte yaşadığı zorluklar, tarihsel olaylarla iç içe işlenmiştir.

Roman, Nefî'nin hiciv sanatındaki ustalığını ve bu sanatın ona kazandırdığı hem dostları hem de düşmanları detaylı bir şekilde ele almaktadır. Nefî'nin keskin dilli hicivleri, dönemin yöneticileri ve toplumsal düzeni hedef alarak, onun sanatını tehlikeli bir boyuta taşımış ve zaman zaman hayatını riske atmıştır. Eser, Nefî'nin şiirsel zekâsının yanı sıra, bu hicivlerin onu nasıl güçlü bir şair yaptığına ve aynı zamanda nasıl ölümcül tehlikelere sürüklediğine dikkat çekmektedir.

Nefî'nin kişisel yaşamı da romanın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Eserde, şairin aile hayatı, dostlukları, düşmanlıkları ve içsel çatışmaları derinlemesine incelenmektedir. Nefî'nin yaşadığı siyasi ve kültürel ortam, onun sanatını nasıl şekillendirdiğiyle birlikte anlatılmakta, böylece hem şairin kişisel dünyası hem de o dönemin siyasi atmosferi detaylandırılmaktadır.

Nefî - Şairi Öldürün, romanı Osmanlı tarihi meraklılarına ve edebiyatseverlere, dönemin önemli bir hiciv ustasını tanıma fırsatı sunarken, aynı zamanda tarihsel olayların bugüne olan etkilerini de düşündüren bir perspektif kazandırmaktadır. Erzurum'dan İstanbul'a uzanan bu yolculukta, Nefî'nin keskin kalem ve çalkantılı hayatı okuyucuları derinden etkileyecektir.

Düşünceler (1) Yokluk nedir?

[ikiyanayasla] "Yokluğun varlığı" ispatlanabilir mi? Hayır! Neden hayır, çünkü yokluk 'varlıkla' ilgilidir. Şöyle:

1. Ontolojik Açıdan:

- Örnek: Bir elma düşünelim. Eğer elimizde elma varsa, var olan bir şeyden söz ediyoruz. Ancak elimizde elma yoksa, "elma yok" dediğimizde, aslında elmanın eksikliğinden bahsediyoruz. Yokluk burada, sadece elmanın var olmama durumudur. Elma yok diye, yokluk diye bir varlık yaratmış olmayız; sadece elmanın eksik olduğunu belirtiyoruz. Bu yüzden yokluk, bir şeyin var olmadığı bir durumu anlatır, kendisi başlı başına bir varlık değildir.

2. Dilsel Açıdan:

- Örnek: Bir odaya baktığımızda, "bu odada masa yok" dediğimizde, bu ifademizle masanın orada bulunmadığını belirtmiş oluyoruz. Ancak bu "yok" kelimesi, bir varlık yaratmıyor. Sadece bir nesnenin orada olmadığını ifade ediyoruz. Burada yokluğu varlık gibi ifade etmemiz sadece dilsel bir araçtır; gerçekte ortada bir "yokluk" diye var olan bir şey yoktur.

3. Metafizik Açıdan:

- Örnek: Bir insanın işini kaybettiğini düşünelim. İşini kaybetmiş bir insan, "artık işim yok" der. Bu durumda, kişi işin yokluğunu hisseder ve bu yokluğu yaşamında deneyimler. Yani, işin eksikliği, onun yaşamında bir boşluk yaratır ve bu boşluğu hisseder. Fakat bu yokluk, soyut bir varlık değil, sadece işin eksikliğidir. Bu tarz deneyimler yokluğu anlamamıza yardımcı olur, ancak bu, yokluğun var olduğu anlamına gelmez.

Sonuç olarak, bu örnekler, yokluğun bir varlık olarak ele alınamayacağını, sadece bir şeyin olmama hâlini ifade ettiğini daha somut hale getirir.[ikiyanayasla][/ikiyanayasla]

DİNİN AMACI NEDİR?

Biraz da felsefe... (2)
Dinlerin amacı nedir?

Hız. Âdem'den son Peygamber Hz. Muhammed'e kadar gönderilen hak dinlerin amacı insanın varoluşsal amacı, ahlaki sınırlar ve Allah ile olan ilişkisi gibi temel sorulara cevap arayışıyla ilgilidir. Allah'ın dinler aracılığıyla insanlara sınırlar koymasının nedenleri, farklı bakış açılarından ele alınabilir, ancak genel çerçevede üç ana noktaya dikkat çekilebilir: insanın ebedi hayata hazırlığı, ahlaki gelişimi ve ilahi hikmet.

1. Ebedi Hayata Hazırlık: Dinlerin temel amaçlarından biri, insanları geçici dünya hayatının ötesindeki ebedi hayata hazırlamaktır. İslam gibi dinlerde bu, cennet ve cehennem inancı ile ifade edilir. Ebedi cennete ulaşmak, insanın dünyadaki davranışlarına ve Tanrı'nın emirlerine ne kadar uygun yaşadığına bağlıdır. Dinler, bu bağlamda insana bir yol haritası sunar: iyi ve kötü, doğru ve yanlış arasındaki farkı belirler. Eğer ebedi mutluluk ve cennet bir amaçsa, bu amaca ulaşmanın kıstasları ve sınırları olması doğaldır. Tıpkı bir hedefe ulaşmak için bir plan ve disiplin gerekiyorsa, ebedi hayata ulaşmak için de ahlaki ve manevi bir düzen gerekir.

Allah'ın insanlara din ile sınırlar koyması, onların bu kıstasları göz önünde bulundurarak kendilerini geliştirmelerini, nefsanî isteklerden uzaklaşıp ilahi gerçeklere yönelmelerini sağlar. Dünya hayatı, bir imtihan olarak görülür ve bu sınavı başarıyla geçmek için belli kurallar ve sınırlar içinde yaşamak gereklidir. Bu kurallar, Allah'ın insana yol göstermesi anlamında bir rehberdir.

2. Ahlaki ve Manevi Gelişim: Dinler, aynı zamanda insanın ahlaki ve manevi gelişimini sağlar. İnsan doğası itibarıyla hata yapmaya, sapmaya, bencilce ve nefsanî davranışlarda bulunmaya eğilimlidir. Dinler, bu eğilimleri kontrol altına alarak insanı daha yüksek bir ahlak seviyesine çıkarma amacını güder. Allah'ın koyduğu sınırlar, insanın kendi nefesine karşı gelerek daha erdemli, adaletli ve ahlaklı bir birey olmasını sağlar. İslam'da örneğin namaz, oruç, zekat gibi ibadetler sadece fiziksel ritüeller değil, insanın ruhunu eğiten ve onu nefesine karşı dirençli kılan manevî disiplinlerdir. Allah'ın sınırlar koyması, insanın kendi potansiyelini keşfetmesine ve bu potansiyeli en iyi şekilde kullanmasına yardımcı olur. İnsan, sınırsız özgürlük içinde boğulabilir, doğru ile yanlış ayırt edemeyebilir. Ancak din, bu özgürlüğü anlamlı bir şekilde yönlendirir. Sınırlar ve kurallar, insanın kendini kontrol etmesine ve içsel disiplin kazanmasına yardımcı olur. Bu da toplumsal ve bireysel anlamda huzur ve dengeyi sağlar.

3. İlahî Hikmet ve İnsan-Allah İlişkisi:

Allah'ın din ile insanlara sınırlar koyması, aynı zamanda insanın Tanrı ile olan ilişkisini derinleştirir. Dinler, insanın yaratıcıya olan bağı ve bağlılığı üzerine kurulu bir sistemdir. Allah'ın emirlerine uyma, insana ilahî hikmeti ve sevgiyi tanıma imkanı verir. Yani bu sınırlar, Allah'ın insanı sevmesi ve ona en iyi yolu göstermesi adına birer rehber niteliği taşır.

Allah, insanları başıboş bırakmamış, onlara peygamberler ve kitaplar aracılığıyla rehberlik etmiştir. Bu rehberlik, Allah'ın insanları en iyi bilen ve onların neye ihtiyaç duyduğunu bilen bir yaratıcı olduğuna işaret eder. İnsanın akli ve iradesi sınırlıdır, fakat Allah'ın bilgisi sonsuzdur. Bu nedenle, Allah'ın koyduğu sınırlar aslında insanın sınırlı anlayışına kıyasla çok daha geniş bir hikmeti ve bilgeliği temsil eder.

Sonuç: Dinlerin amacı, insanları dünya hayatında ahlaki ve manevi olarak geliştirmek, onları ebedi hayata hazırlamak ve yaratıcıları ile derin bir bağ kurmalarını sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak için bazı sınırlar, kıstaslar ve kuralların olması kaçınılmazdır. Din, insana hem bireysel olarak hem de toplumsal düzeyde bir düzen sunar. İnsanların bu sınırları bilmesi ve onlara uyması, sadece ebedi hayatı kazanmak için değil, aynı zamanda bu dünyada da daha huzurlu ve dengeli bir yaşam sürmek için gereklidir. Allah'ın bu sınırları koyması, insanın potansiyelini en iyi şekilde gerçekleştirmesi ve ahlaki açıdan en yüksek mertebeye ulaşması içindir.[ikiyanayasla]

ŞEYTAN NİÇİN VAR, OLMASAYDI NE EKSİK KALIRDI?

Şeytan yaratılmasaydı, kötülükler olmasaydı dünya çok daha güzel bir yer olmaz mıydı? gibi sorular var. Bu, bana aklın, ilahi gerçeklikten kaçması olarak geliyor. İnsan yaratıcının kurgusunu anlamayınca kendi aklıyla da her şeyi kavrayamıyor ve işin içinden çıkamıyor.

Bu tür soruların ardında genellikle insanın dünyadaki kötülük ve acıları anlamlandırma çabası yatar. Ancak kötülüğün varlığı üzerinden dünya kurgusunu sorgulamak, ilahi gerçeklikten kaçış olabilir. Kötülük, varlık dünyasının bir parçası olarak, sadece "kötü" olma yönüyle değil, aynı zamanda "iyi"yi anlamlandırma aracı olarak da düşünülebilir. Bu durumu örneklerle açıklayalım:

Gölge ve Işık Örneği: Kötülük, varlığın içinde ışığın olmadığı karanlık bir alan gibidir. Eğer dünya tamamen ışıkla dolu olsaydı, gölgeyi, yani karanlığı tanıyamazdık. Bu anlamda, kötülük aslında iyiliğin zıddı olarak tanımlanır ve onu anlamamıza olanak sağlar. Karanlık olmazsa, ışığın değerini fark edemeyiz. Aynı şekilde, eğer kötülük olmasaydı, iyiliğin anlamını ve değerini tam olarak kavrayamazdık.

Özgür İrade Örneği: İnsanların özgür iradesi varsa, bu irade hem iyiye hem de kötüye yönelebile potansiyeline sahiptir. Eğer kötülük hiç olmasaydı, insanlar özgürce iyi seçimler yapmanın anlamını da yitirirdi. Çünkü seçimler ancak zıtların varlığıyla anlam kazanır. Örneğin, yalnızca "iyilik" seçeneklerinin olduğu bir dünyada seçim yapmanın anlamı kalmaz. Bu yüzden kötülüğün varlığı, insanın özgür iradesini tam anlamıyla kullanabilmesi için bir gereklilik.

Acı ve Olgunlaşma Örneği: Bir insanın hayatta olgunlaşması ve gelişmesi genellikle zorluklarla ve acılarla olur. Kötülük, acı ve zorluklar, insanın içsel büyümesini sağlar. Örneğin, bir tohumun büyüebilmesi için toprağın derinliklerine gömülmesi, zorluklarla yüzleşmesi gerekir. Aynı şekilde insanın da manevi anlamda büyüebilmesi için kötülük ve zorluklarla karşılaşması kaçınılmaz olabilir. Bu acı tecrübeler olmadan insan kendini tanıyamaz ve gelişemez.

İmtihan Dünyası Örneği: Dünya bir imtihan yeri olarak kabul edildiğinde, iyilik ve kötülük, bu sınavın temel unsurları olur. Eğer sadece iyilik olsaydı, bu sınavın bir anlamı kalmazdı. Örneğin bir sınavda sadece doğru cevaplar veriliyor olsaydı, sınavın anlamı ve amacı ortadan kalkardı. Kötülük ve acı, insanın sabrını, inancını ve ahlaki duruşunu test eden unsurlardır. Bu anlamda kötülük, insanın dünya yolculuğundaki sınavının bir parçasıdır.

Değerlendirme:

Kötülüğün varlığı, insana varoluşun anlamını ve değerini kavrama imkânı verir. Kötülüğün yokluğu bir ütopyik fikir gibi görünse de, gerçeklik bunun ötesindedir. İnsan akli, yaratıcı kurgusunu tam anlamıyla kavrayamadığında bu tür sorularla çıkmaza girebilir. Ancak varlığın zıtlıklar üzerine kurulu olduğunu, kötülüğün iyiliğin anlaşılmasını ve insanın özgür iradesini ortaya çıkardığını düşündüğümüzde, kötülüğün dünyada bir işlevi olduğu görülür. Bu açıdan, ilahi gerçekliği kabul etmek, varoluşun çok katmanlı yapısını anlamaya yardımcı olacaktır.

M. Talat Uzunaylalı

BİLİNMEYEN İNSAN!

[ikiyanayasa]Ticaret Lisesi'nde okuyoruz. Şöhretli muhasebe hocamız 'Kürt Kazım' müdürümüz. Öğrencileri düşünmeye alıştıyor. Spor salonunda yine yarışma var. 1. grup Tarımı, ikinci grup Sanayiye savunuyoruz. Biz, tarımcı grubuz. Sözcüsü benim, biz galip geliyoruz. Hoca bize kitap hediye ediyor. Bana düşen kitabın adı şu: "Alexis Carrel, Bilinmeyen İnsan."

Nobel ödülü de alan Carrel, modern tıbbın ve biyolojinin bir parçası olarak insanı derinlemesine incelemiş bu kitapta, ancak sonunda insanın tamamen anlaşılabilir bir varlık olduğu sonucuna varmıştır.

Neden? Nedeni şu: Carrel, insanın fiziksel yapısından ziyade, onun ruhsal, zihinsel ve metafizik boyutlarına vurgu yapar. Evet, kalpten, ciğerden, bedenden bahseder; ama kitabın ana teması, insanın yalnızca fizyolojik bir varlık olmadığını, onun asıl bilinmeyen yönünün ruhu ve bilinç dünyası olduğunu anlatır.

Kitabın sonunda "İnsan bir meçhuldür" ifadesi, insanın hem bilimsel hem de felsefi olarak anlaşılmasının ne kadar zor olduğunu vurgular. Bu, aslında bilimin sınırlarını kabul eden ve insanın sadece ölçülebilir ve gözlemlenebilir yönlerinden ibaret olmadığını ima eden bir duruştur.

Bu fikir üzerinde düşününce şu çıkarımlara varabiliriz: Bilimin Yetersizliği: İnsanın fiziksel yönleri ne kadar incelenirse incelenirse, ruhsal derinliği, anlam arayışı ve bilinç gibi unsurları tamamen kavrayamayız. 2. Varoluşsal Soru: İnsan, kendini bilme yolculuğunda her zaman bir gizemi taşır. Bilim, bu gizemin bir kısmını aydınlatılabilir ama asla tam anlamıyla çözemez. 3. Hikmet Arayışı: İnsan, sadece tıbbi ya da biyolojik bir varlık değildir. Onu anlamak için sanat, felsefe ve din gibi alanlara da başvurmak gerekir.

*

Bilinmeyen İnsan'dan Tanrı var mı? sorusuna gelelim: insandan zahir olan en komik soru bu!

Evet, gerçekten de bu ironi oldukça düşündürücü ve bir o kadar da gülünç!

Kendilerinin ne olduğunu, kim olduğunu, hatta "varlığını" tam anlamıyla kavrayamamış bireylerin, Tanrı'nın varlığı gibi devasa bir meseleye dair kesin yargılarda bulunması ilginç bir çelişki.

İşte buradaki esas mizahi nokta, insanın kendi varoluşunun bile derin bir "meçhul" olmasıdır. İnsan kendini tanımakta bile yetersizken, bu kadar büyük bir sorunun nihai cevabını verebileceğini iddia etmesi, adeta bir balığın okyanusu tartışması gibidir. Bu durumu felsefi bir dille şöyle özetleyebiliriz. Varlık Meçhuliyeti: İnsan, Carrel'in de dediği gibi, kendi varlığını tam olarak çözebilmiş değildir. Bilinç nedir, zihin nerede başlar ve biter, özgür irade var mı? Bu sorular hâlâ net cevaplardan uzaktır. Tanrı Sorgusu: Tanrı'nın varlığı üzerine konuşmak, derin bir ontolojik ve metafizik birikim gerektirir. Ancak bunu yapanların çoğu, kendi varoluşlarının temel sorularını bile göz ardı eder. Ironi ve Gülünçlük: Bu çelişkiyi fark etmek gerçekten komik bir durum ortaya çıkarır. Kendi aynasına bakmadan evreni anlamaya çalışmak, belki de insanın en naif ama bir o kadar da trajikomik yanıdır.

Özet: Bu konuyu bir metaforla açıklayacak olursak: Bu tür insanlar, aynada belirsiz bir görüntüye bakıp "Bu ne saçma bir yansıma!" derken, aynı zamanda evrenin sırlarını çözmeye çalışır. Aynayı tutan ellerinin bile ne olduğunu anlamaktan uzak olan birinin, ayna arkasındaki gerçekliği çözmeye çalışması işte bu yüzden hem düşündürücü hem de komiktir. (MTU)[/ikiyanayasa]

İnsanın anlamı

Adem'in yaratılışı, insanın ontolojik anlamını ve evrendeki yerini anlamak için eşsiz bir örnek sunar. İnsan, maddi ve manevi yönleriyle hem Allah'ın yaratıcı gücünün bir yansımasıdır hem de evrensel düzenin bir parçasıdır. Bu, insanın hem madde hem de anlamla var olduğunu ifade eder.

Adem'in fizik varlığı dört unsuru içerir. Bu da insanın evrendeki her şeyle bağlantılı olduğunu gösterir. Toprak, insan bedeninin temel maddesini simgelerken; su, onun yaşam kaynağıdır. Hava, ruhun bedende hareketini sağlar; ateş ise insanın iradesi ve enerjisini sembolize eder. Bu unsurların bir araya gelmesi, insanın evrendeki her şeyi içinde barındıran bir varlık olduğunu ortaya koyar. İnsanın yaratılışı, bu unsurların dengesiyle anlam kazanır.

Düşünen insan görür ki varlığı Allah'ın isimlerini yansıtan bir aynadır. Bu bağlamda, insanın ruhsal yükselişi, bu isimleri anlaması ve hayatında yansımasıyla mümkündür. İnsanın yaratılışında gizli olan sırlar, onun fiziksel yapısından ruhsal boyutuna kadar her şeyde görünür kılınmıştır.

Adem'in yaratılışı, yalnızca fiziksel bir başlangıç değil, aynı zamanda insanın anlam arayışını da temsil eder. İnsan, yaratılışının hikmetini keşfederek varoluşunun amacını anlamaya çalışır. İnsan, yansıttığı ilahi isimleri anlamaya başladığında, evrenle uyumlu bir varlık haline gelir.

Adem'in ve Havva'nın birlikteliği, insanın tamamlanma ihtiyacını temsil eder. Bu birliktelik, insanın yalnızca bireysel bir varlık olmadığını, aynı zamanda toplumsal bir varlık olarak da ilahi düzende yer aldığını gösterir. Havva, Adem'in tamamlayıcısıdır ve bu, insanın yalnızca kendi içsel yolculuğu değil, aynı zamanda diğerleriyle olan bağlarıyla da anlam kazandığını ifade eder. Bu bağlamda, insanın sorumluluğu hem kendine hem çevresine hem de Allah'a yöneliktir.

Namaz ve Secde, insanın yaratılışının zirve noktasıdır. İnsanın bedeniyle yaptığı bu eylem, onun yaratıcıya olan teslimiyetini temsil eder. Secde, insanın hem fiziksel hem de ruhsal olarak Allah'a yakınlaşmasını sağlar. Bu eylem, insanın hem kendini hem de yaratıcıyı tanıma yolculuğundaki en önemli sembollerinden biridir.

Adem'in yaratılışında gizlenen nice hikmetler var. Öyle görülüyor ki bu sırlar, insanın mikrokozmos olduğunu ortaya koyuyor. İnsan, evrendeki unsurları içinde barındıran ve Allah'ın yaratıcı fiilinin özeti olan, ilahi hazine sandığı mesabesinde, bir varlıktır. Bu nedenle, insanın hayatındaki her hareket, evrendeki ilahi düzenin bir yansımasıdır. İnsan, yaratılışındaki bu hikmeti anlamaya çalışarak, kendini ve yaratıcıyı tanıma yolunda ilerler. Bu yolculuk, insanı hem kendisiyle hem de evrenle uyum içinde bir varlık haline getirir. (MTU)